

**Gheorghe
DOBRE**

Fragmente

• Spunea Antistene : „... statele pier atunci când nu pot deosebi oamenii buni de cei răi”. Simplu, clar, pe înțelesul tuturor. Lipsa scărilor valorice, lipsa modelelor pozitive (sau ignorarea lor), legi multe și stufoase (sau dacă sunt bune, dezinteresul în a le aplica), nu blochează un stat, îl trag înapoi, așa cum zice Antistene, ducându-l la pieire. Oameni buni și oameni răi, cum poți să-i deosebești? Cum poți să-i separi? Ce face un om , ca să spuie că-i bun sau rău? Cu ce-l măsoară? Răspunsurile la aceste întrebări ar rezolva problema României, pentru că de ea este vorba.

• Am discutat cu câțiva colaboratori de marcă ai revistei și le-am povestit că aș dori să schimb citatul din Spinoza cu cel din Antistene. Au înțeles mesajul, dar nu au fost de acord să ne angajăm într-un război mai direct cu cei care generează declinul zonei și al societății românești în general. Nu le reproșez nimic, ba chiar le dau dreptate. Profesori, pictori, muzicieni, ingineri, funcționari, pensionari, toți ne luptăm, de dimineața până seara, să supraviețuim fizic. La atât se reduce existența noastră și nu numai a noastră. Confortul intelectual e deja un lux foarte mare, pe care puțini și-l mai pot permite, cu toate că el face diferența între om și animal. Oaza de liniște și (uneori) frumusețe în care se

cufundă din când în când acești oameni atunci când se află în fața hârtiei albe, când încearcă să gândească normal, nu trebuie maculată de scârba zilei. Acesta este mesajul lor. Nu e un refuz al luptei, nu e turn de fildes (nici nu se mai poate vorbi de așa ceva). Fiecare vrea să-și salveze sufletul, în primul rând, dar este și un alt fel de implicare (prin publicare) în salvarea unui stat care nu mai poate deosebi oamenii buni de cei răi. Și câtă disperare se află în textele lor! Dacă exagerez, vă rog să mă trageți de mână.

• Jocurile Olimpice s-au întors la Atena. Puțini știu că reluarea firului a fost făcută de Evanghelie Zappa, personaj fascinant, magnat român de origine greacă, așa cum îl prezintă toate site-urile străine, care și-a avut reședința la Broșteni, în Ialomița. În paginile de mijloc ale revistei veți găsi două prezentări ale acestui om extraordinar, pe care trebuie să ni-l asumăm și să-l promovăm cum se cuvine. Pe banii lui s-au făcut primele Jocuri Olimpice Panelene moderne, cu mult înaintea primei ediții a Jocurilor Olimpice ale baronului francez, Zappeionul, construit de Evanghelie Zappa (între 1874 și 1888), este mândria grecilor, aici desfășurându-și activitatea Centrul Olimpic de Presă. Zappeionul găzduiește conferințe internaționale și expoziții de artă, este centru internațional de presă permanent. Aici s-a semnat, în 1979, intrarea Greciei în Uniunea Europeană, aici a fost biroul președenției U.E., deținută de Grecia în 1982. Evanghelie Zappa a contribuit, se poate spune, la nașterea Academiei române, a finanțat apariția primului dicționar al limbii române. Toate aceste decizii, și altele, le-a luat la BROȘTENI, nu în altă parte.

• Despre Diogene cinicul. O persoană spuse că a trăi este un rău. Diogene răspunde : “ Nu a trăi este un rău, ci a trăi prost.” E valabil și astăzi. Sau mai ales astăzi.

BALADĂ FINANCIARĂ CU STRATEGII ȘI TACTICI DE POSTMODERNĂ HAIDUCIE

Pe-o margine a patului de fier,
Îngrămădind ceasloave de hârtie,
Das Kapital clădeam din cazier
Și Alma Mater dintr-o pușcărie.
Tot studiind bancrute în stil mare,
Profituri, legi, politici monetare,
Quesnay, Smith, Keynes, într-o veselie
M-au cântănit în rang de-expert finan/
/ciar prin postmodernă haiducie,
De-am bani în bănci pe-un milion de anil

Cu păru-n coafură exaltat,
Când trec șontac abia târând piciorul,
Legiuitori și președinți de stat
Și șefi de mafii îmi prezintă-onorul.
Pe șaptezeci ori șaptezeci de fronturi
Cu mâna-ntinsă îmi cerșesc din conturi,
Iar unora le sunt izbăvitorul,
Guverne, parlamente, regi sărmani
Și prim-miniștri-mbrățișând poporul,
Că-am bani în bănci pe-un milion de anil

Însuflețesc prin micul meu dejun
Zi după zi noi piețe-ale cafelei,
Chiar paradisu-l deghizez, într-un
Impetuos război de șapte stele,
Cu-Adami și Eve goale cu metodă
În muzicale prezentări de modă.
Voi recunoaște despre-amante, că le
Ține-evidență-un statistician,
Cât pentru oja, iahturi și castele,
Am bani în bănci pe-un milion de anil

Dintre-nțelepți mi-aleg înaintașii,
Maeștrii grei în mână cu toții așii,
Iluminații-n arta unduirii,
Că-s mult mai mult decât secretoman
Strateg în buzunarul omenirii,
De-am bani în bănci pe-un milion de ani...

Șerban CODRIN

Din cuprins:

- Adrian BUCURESCU - **Ospățul de la HELIS** - pag.2
- Călin COCORA - **Troia, Troia, Troia** - pag.2
- **Monumente și Ansambluri Arhitectonice din județul Ialomița** - pag.3
- Șerban CODRIN - **poezie** - pag.5
- Anghel PAPACIOC - **Ion Ianole sau poetul punctului** - pag. 6
- Alina TUDORACHE - **bilet nr.21** - pag.7
- Gheorghe Marinel - **CORIOLAN** - pag.7
- Virgil DASCĂLU de vorbă cu prozatorul Ioan NEȘU - pag.9
- Profil artistic - **Vasile AIONESEI** - pag.11
- Alexandru BULEANDRĂ - **Experimentul Iov** - pag.12-13
- **Evocare Evanghelie Zappa** - pag.14-15
- Peter MIHOK, Rodica NEGRE - **Mondializarea și dezbaterile în jurul proprietății intelectuale** - traducere - pag. 16-17
- **Trofeul Tinereții - AMARA** - pag.18
- Arhim. Arsenie Papacioc - **Cuvânt despre sfânta taină a spovedaniei** - pag.19
- prof.dr. George GRIGORE - **Vinul și mistica islamică** - pag.20-21
- pr. Adrian SCĂRLĂTESCU - **Cruciada copiilor** - pag.23
- Pierre Perrin - **Adapt or die** - recenzie - pag.25
- Tătaru Ionel Cristian - **Sănătatea și asistența de specialitate în Slobozia deceniului trei al sec.XX** - pag.27
- Oliviu VLĂDULESCU - **Traducere din lirica franceză** - pag.28

CALENDAR CULTURAL IALOMITEAN - AUGUST -

1. BĂNESCU, Adria - poetă, 29 august 1967, satul Buești, com. Albești
2. CANDREA - IONESCU, Maria - artist plastic, 16 august 1927, com. Broșteni, jud. Suceava
3. CANGE, Radu - poet, eseist, 1 august 1943, satul Brăilița, com. Piuța-Petrii
4. CERNICA, Constantin - poet, profesor, 1 august 1946, com. Căzănești
5. CHIȚAN, N. Valentin - profesor, 10 august 1941, com. Șerbini, jud. Hotin (Ucraina)
6. CULEA, D. Apostol - pedagog, sociolog, etnograf, 15 august 1882, com. Sudiți
7. GENOIU, George - dramaturg, critic și teoretician teatral, 31 august 1933, com. Armășești
8. IANOLE, Ion - poet, eseist, 16 august 1950, com. Borcea, jud. Călărași
9. PETRE VRĂNCEANU, Nicolae - poet, editor, 3 august 1943, Slobozia
10. POENARU, Vasile - poet, editor, 22 august 1955, Mlășești
11. POPA, Val - deținut politic, medic legist, prozator, artist plastic, 13 august 1929, com. Dumitrești, jud. Olt
12. SEICIU, Petre - medic, 27 august 1920, Urziceni
13. UNȚANU, Maria - artist plastic, profesor, 24 august, 1951, Botoșani
14. VLAD, N. Ioan - pedagog, 12 august 1912, Reviga
15. ZĂINESCU-MARIN, Ecaterina - artist plastic, 27 august 1921, Slobozia

**Adrian
BUCURESCU**

Ospățul de la Helis

La Congresul de Dacologie, desfășurat în zilele de 25 și 26 Iunie a.c. la București, am prezentat, în premieră, traducerea unei inscripții getice, aflate pe una dintre zecile de tăblițe de plumb provenite de la Sinaia. Cercetând mai departe, le-am tradus aproape pe toate. Mare mi-a fost bucuria, văzând locul deosebit de important pe care-l ocupă, în istoria noastră, zona cetății Helis, inclusiv lacul Sărățuica și râul Ialomița, ambele considerate ape sfinte.

În inscripții, satul Sărățeni, unde s-au născut Gemeii Divini, apare sub forma SO-RATOIN „Cei Luminoși; Luminații”, iar satul Copuz, de la poalele Piscului Crăsanilor, este DOINI DAVO „Cetatea Cântecului” (cf. rom. cobuz (arh.) „fluier”; cobză). Bărăganul este numit și „Împărăția Vântului”.

Fericită fost-a alegerea numelui de **Helis** al revistei noastre!

Voi prezenta, deocamdată, o inscripție, scrisă în vechiul alfabet românesc, unde apare cetatea Helis. Textul se referă la celebrul ospăț de la Piscul Crăsanilor, unde regele Dromichaito i-a servit o usturătoare lecție prizonierului său Lysimach.

Lectură:
DROYOMICTO GREVY SO GHETO TORO S-APO SONTTO. LYSIMAXO BREBYRO COPONO ELIJ. LACHIMA EIDE UNYO GIUTA AEO UGHERO POUT, CH-EDO A NOISYMOR OPTOEA OINO VOSYRE. Y GAL TOAGE ORE POVISA. În sigiliu: ELIJ.

Tălmăcire:
Dromichaito, conducătorul geților, s-a întors la Apa Sfântă. Lysimach străinul a fost adus la Helis. Cu poftă mânca autocratorul din vase de lut. Și mânca laolaltă cu voinicii noștri și bea. Și mâncau

Inscripții dacice

din vase de aur tâlharii. În sigiliu: **Helis.**

Lexic:
DROYOMICTO - Dromichaito; Dromihete; „Îndrumătorul; Conducătorul”. Primul mare rege get, atestat, după Zalmoxis. Cf. rom. **drum; drumeag; drumeț**
GREVY - „conducător; puternic; viteaz; voinic”. Cf. rom. **greu; Gruia, Griva; grabă, grapă.**
SO - „al”
GHETO - „geților”
TORO - „(s-a) întors”
S-APO - „la apă”
SONTTO - „sfântă”. **Apa Sfântă - NAPARIS, numele**

getic al Ialomiței. Cf. slav. **nebo** „cer”; rom. **nufăr**
LYSIMAXO - Lysimach - conducătorul macedonenilor
BREBYRO - „străinul; barbarul”. Cf. rom. **a se perpelii; pîrpiriu; prapur** (dragonul - steagul de luptă al geto-dacilor)

COPONO - „(a fost) adus; dus; mers; picior”. Cf. rom. **copan**

ELIJ - „(la) Helis
LACHIMA - „(cu) poftă”. Cf. rom. **lacom; legumă**
EIDE - „mânca”. Cf. lat. **edo** „a mânca”
UNYO - „unic; singur”
GIUTA - „stăpân”. Cf. rom. **jude; județ**
AEO - din
UGHERO - „lut; pământ”. Cf. alb. **gur** „piatră”; rom.

ogor
POUT - „vas; pahar; ulcior”. Cf. alb. **pjatë** „farfurie”; arom. **pociu** „ulcior”; rom. **botă; putină; butoi**

CH-EDO - „și mânca”. Cf. lat. **edo** „a mânca”
A NOISYMOR - „laolaltă; deopotrivă; toți; numeroși”.

Cf. alb. **njēzëshmëri** „majoritate”; **njësh** „deopotrivă”
OPTOEA - „(cu) voinicii; vrednicii”. Cf. lat. **optimas**

„aristocratic”; **optimus** „cel mai bun; excelent”
OINO - „ai noștri”. Cf. alb. **ynë** „nostru”; rom. **noi; ne**

VOSYRE - „(și) beau; cu apă”. Cf. germ. **Wasser** „apă”; rom. **poșircă**

Y - „și”
GAL - „mâncau”. Cf. alb. **gjellë** „măncare”

TOAGE - „(din) vase”. Cf. rom. **teică; doagă**
ORE - „de aur”

POVISA - „tâlharii; mincinoșii”. Cf. alb. **pabesi**

„neîncredere; necredință; infidelitate, perfidie”; rom. **poveste**

P.S. Vizez. Vizez la declararea zonei cetății Helis ca rezervație sacră, plină de statuile zeilor, regilor și eroilor geți. Vizez la curățenia firească a apelor sfinte. Vizez la un templu zalmoxian. Vizez...

A.B.

NESTEMATE ȘI PLOAIE

Gedi

Pe colnic, pe vale și pe luncă,
Toate crengile au înălbit.
Cu busuioc proaspăt cineva aruncă
Stropi de apă vie din Răsărit.

Pusă-n apă, Gedi tot văzduhul
L-a răsfirat până l-a primentit.
Într-un soc cântă-n neștire cucul
De noroc, de nenoroc, de ursit.

Gedi aiasma din fulger stârmește
Peste primăvara timpurie.
Se aude iarba cum crește
Și cum dă-n floare vița-de-vie.

Tu Gedi, nestemată a geților,
Între toate de taină plină,
Nu cumva ești doar visul poezilor,
Visată cu ochii deschiși, pe lumină?

Flori de mină

Din sângele sfânt al Pământului,
Departă din calea albinelor,
Cresc neatînse de heliștea vântului
Suavele flori ale minelor.

Ce liniște-i în subterana grădină,
Chiar când pe răsaduri picură lacrimi!
Și-n întuneric ce de lumină
Izbăvitoare de eresuri și patimi!

Pintre flori de mină se arată
Cu solzii de aur Laura-Balaura.
Pe frunte îi sticlește o nestemată
De unde razele îi stârnesc aura.

Un mire și o mireasă prin tunele
Flori de mină culeg pentru nuntă.
Pe munte dansează o ceată de iele
Până ce cocoșii se trezesc și cântă.

Lina-Cornalina

Lină, lină-cornalină,
Roșie-n care luminează
Între rece arzi agate,
Te nu-ncruntă, te nu zbate!

Cornalină, tu ești piatră
Pe care câinii n-o latră,
Nici pisicile nu torc,
Nici balaurii o-ntorc.

Coarne nu ai, cornalină,
Și ac nici ca de albină,
Dar clipești în trandafir,
Când în rouă, când în mir.

Ești Artemis, așadar,
În vedenie de jar,
Și aperi de negure
Sufletele vergure.

Raiul natal după secetă

Plouă. Tărâna miroase a tămăie și smirnă și grâu curat. Plouă. Tare de mult nu a mai plouat. Plouă. Pasărea Cudalbă se ouă. Ouăle sunt de aur, argint, rubin și cleștar. Din ele ies pui cu pliscul de jar. Fiecare va fi un finisc, căci jertfa le este înscrisă pe plisc. Vor pieri în flăcări și vor învia sus pe pisc. Vor arde chiar și atunci când plouă. Plouă. Din țărână sar lacrimi bogate de apă vie. Plouă. O mireasmă cerească vine de la frunza viței de vie. Plouă. Cărmămidă nouă, var nou și nisip strecurat trebuie pentru noul palat gătit pentru-un pui de-mpărat. Oare ne va ajunge cleștarul? Plouă. Plouă cu găleata. Plouă cu șistatul. Zalmoxis Și-a întors spre noi harul. Sufletele noastre s-au înviat. Plouă. Plouă peste întregul sat. Plouă peste luncă. Plouă neașteptat. Seceta schiaună ca o potaie bătută de ploaie. În final apare curcubeul ca un pod pe care trece zeul însoțit de războinicii viteji. Boabe de aur scilpesc în mărăcini și în vreji. Bătrânii se închină. Copiii zâmbesc. Binecuvântat fie darul ceresc! Zarea e acum suprafiresc de albastră. Binecuvântată fie Dacia noastră!

Adrian BUCURESCU

Călin COCORA

Troia, Troia, Troia

Film al unei mentalități, a ceea ce se vede, ceea ce rămâne ca idee după vizionare. Nu poate cel care a cucerit America cu o mentalitate de om superior să înțeleagă altfel întâmplarea dintr-un trecut îndepărtat. Și iată, deopotrivă ahei și troieni, văzuți cam la fel cum cuceritorii vestului vedeau pieile roșii. Dincolo de mentalitate, asupra filmului și-a pus un hotărât accent și comercialul, un comercial din ce în ce mai apăsător, un comercial care aproape scoate cinematografia din domeniul artei.

Troia a devenit astfel un fel de wrestling (lupte truate) în straie antice în amestec cu dialoguri tămpe. Am avut cu această ocazie prilejul de a vedea un Ahile scos din zeiasca odihnă și adus pe ecran într-o groasă maimuțăreală. Un Ahile la care nu rămăsese nimic altceva din olimpiana origine, decât călcăiul. În rest, din mărețul Ahile al Iliadei n-a rămas decât un circar nițel idiot.

Lui i-au fost alăturați rând pe rând Memnon, Agamemnon și Ulise, că doar ei s-au mai văzut nițel din tabăra coaliției regilor ahei, restul trecând pe ecran doar pentru a umple imaginea.

Și dacă e să-i luăm pe rând pe cei trei așa cum îi arată filmul, putem vorbi de un Memnon cam oligofren dar cu mici accese de bunătațe, un Agamemnon care e mai degrabă un Agamită cu sprâncene adunate de stupizenie, iar șiretul Ulise, ei bine șiretul Ulise cu toată înțelepciunea lui abia dacă scapă câteva replici care nu surprind pe nimeni. Din toată pleiada regilor Eliadei n-apuci să vezi decât jalnice personaje care nimic au a face cu spintul Eliadei.

De cealaltă parte Paris, nu seamănă decât cu un gigolo cu însușiri de luptător. Un erou pozitiv, un erou care știe să se bată și care face tot ce Troia nu e în stare să facă. Clitemnestra nu e nici ea decât o femeie ce rânește adesea precum o nebulă de la spitalul de drogați.

Priam, rege străin de întâmplări, precum un șef de stat de azi, un rege căruia i se dau discursuri.

Hector, ei bine, nici el nu iese din monotonia stupidă a personajelor fără rost. Și astfel filmul curge, curge timp de trei ore, salvat doar de Elena care pare a fi singurul personaj cât de cât conturat.

A fost frumos calul, calul ce purta în pântecul său din lemn trădarea și căderea Troiei.

Senzația finală: a mai trecut un film, un film de consum, un film comercial pipărat pe ici pe acolo cu bătaii mai mult sau mai puțin reușite. Un film din care răzbate ca un ecou o atitudine de super-putere, o atitudine care pare a șopti USA überales.

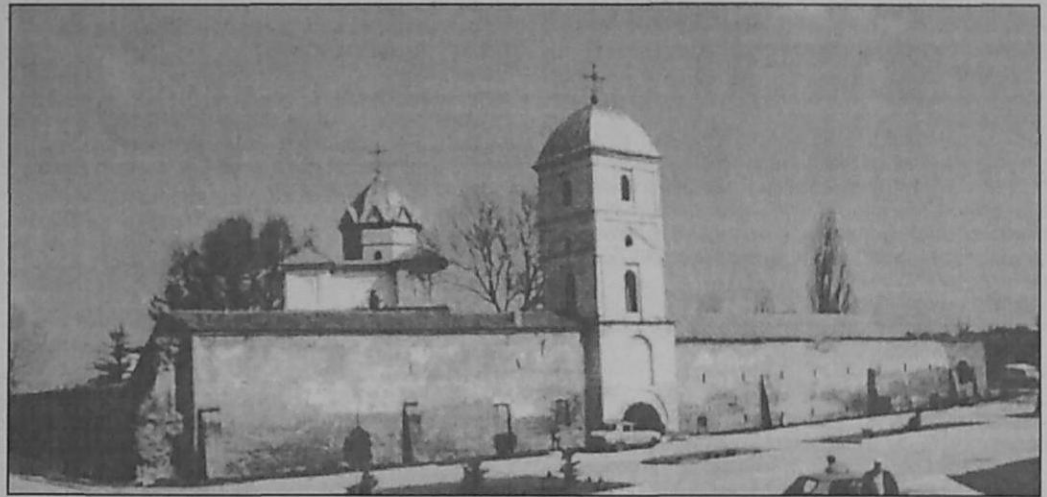
Monumente și Ansambluri de Arhitectură din județul Ialomița

Pe vechiul amplasament al mănăstirii Postelnicului lanache Caragea, clădită în jurul anului 1614, s-a ridicat un zid de incintă către anul 1634, pe vremea voievodului Matei Basarab (1632 - 1654), când întregul ansamblu „avea aspectul unei cetăți, cu ziduri puternice, care erau imposibil de escaladat” (Documente, Hurmuzaki). După cutremurul din 1838, avarii bisericii au fost refăcute de egumenul Gavril din Smirna, în timpul domniei lui Gheorghe Dimitrie Bibescu (1842 - 1848). Clopotnița de zid a fost ridicată de același stareț Gavril, la 1836.

Zidul înalt de aproximativ 5,00 m și lat de 1,35 m era prevăzut cu centuri de lemn. Contraforții sunt atât din faza inițială, cât și adaosuri la intervențiile ulterioare.

Biserica este construită din cărămidă asemănătoare cu aceea existentă în zidul înconjurător. Turla principală are un schelet de lemn, protejată la exterior cu tablă; alte două turlă, mai mici, de cărămidă, se înalță deasupra pronaosului. Începând din anul 1940, acoperișul este în întregime, de tablă.

Pictura murală datează din 1842. Reparații exterioare la biserică, spălarea picturii (1910 - 1933), lucrări de consolidare la zidul înconjurător (1942). Sunt aprobate lucrări de intervenții urgente (1970), urmate de lucrări de consolidare la turnul clopotniței (1977 - 1979). După

Mănăstirea „Sfinții Volevozi”, municipiul Slobozia

1990 se fac lucrări de consolidare a bisericii și se restaurează pictura, activități de amploare finalizate în 1997. Sub păstoria I.P.S. Nifon Mihăiță, episcop al Sloboziei și Călărașilor (1994 - 1999) și a I.P.S. Damaschin Coravu, biserica devine, până la 25 martie 2004, Catedrală Episcopală.

Biserica „Sfântul Nicolae”, municipiul Slobozia

Biserică de lemn, construită de Gheorghe Târcă în anul 1746, după alți cercetători de Răducanu Târcă, boier, primul proprietar al moșiei Frunzeasca. Alcătuită din bărne masive de stejar rânduie în cununi orizontale, cu acoperiș de șindrilă. Este o biserică cu planul tip navă, cu absida altarului nedecroșată, pridvor deschis, o singură turlă, decorată cu brâu în torsadă, sculptat de-a lungul blâni mediane. Stâlpii pridvorului, ancadramentul ușii din pronaos, strana, catapeteasma și masa altarului sunt sculptate.

Lespedea de mormânt a boierului Răducanu Târcă, de la 1747, menționează că biserica era construită la acea dată. Documentul de înființare, păstrat în arhive, consemnează că în biserică funcționa o școală cu doi preoți și un dascăl.

Așezată inițial în comitatul satului Poiana de Jos, biserica a început să fie abandonată în preajma anului 1900, o intervenție realizându-se în 1950, când s-a refăcut acoperișul deteriorat de o furtună. Restaurată și reamplasată în anul 1979, în același sat, dar într-o zonă ferită de inundațiile râului Ialomița, biserica este strămutată în municipiul Slobozia, în incinta parcului expozițional al Muzeului Național al Agriculturii, pe o platformă de pământ, unde este resfințită de P.S. Coravu, episcop al Sloboziei și Călărașilor, în anul 2000, și slujește ca lăcaș de cult.

Biserica „Cuvioasa Paraschiva”, satul Dridu-Snagov, comuna Dridu

Biserică de lemn, ctitorită în anul 1782 de căpitanul Neagoe, în timpul domniei lui Alexandru Ipsilante (1774-1782). Amplasată inițial în incinta cimitirului, a fost mutată pe noul amplasament în 1979, din cauza construirii lacului de acumulare Dridu. Este realizată din bărne de stejar, inițial având un acoperiș de șindrilă.

Extras din albumul „Monumente și Ansambluri de Arhitectură din județul Ialomița”, care va fi editat de Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Ialomița

Violeta BASA

„Merii în floare”

eseu despre structura poeziei lui Șerban Codrin

PE MASA GOALĂ A POETULUI

Era într-o vineri, o dimineață rece, în ultima săptămână a lunii septembrie din anul 2000; începuse ușor să ceamă cu stropi foarte mărunți. Așteptam în semiintineric pe un peron lateral al autogării din Slobozia, Ialomița. Simțind frigul umed, am tras gulerul drept al jachetei peste stângul, cu un fel de cutremur.

*Burnița nopții -
cu-amândouă mâinile
strâng haina la piept*

Îmi venise în minte acest foarte scurt poem. Tocmai îl așteptam pe autor, ca împreună, la bordul unui microbuz, să călătorim până la malul mării. Poetul avea o invitație la un colocviu de poezie, eu nu, O primise de la niște prieteni, poeți din Constanța, și mă rugase să îl însoțesc pentru a cunoaște din interior lumea haiku-ului, ceea ce am primit cu interes.

Căutam printre crengile goale ale plopilor, dar luna nu se zărea nicăieri. Numai versurile îmi stăruiau în minte.

*Plop fără frunze -
dincolo de crengi luna
se fisurează*

Veniseam prea devreme la autogară, cu primul microbuz de dimineață, de frică să nu întârzi și să rămână Constanța fără mine. Picăturile se înteeau; mă gândeam că avea să urmeze o toamnă pluvioasă după o vară fierbinte până la teroare.

*Singură ploaia
căzând pe-o crizantemă -
ce-o mai fi mâine?*

În momentul când s-a oprit microbuzul de Slobozia - Constanța în fața peronului, poetul a întins mâna, a deschis ușa laterală și m-a poftit, galant, să urc. Nu observasem când venise. Ne-am așezat pe aceeași banchetă, alături. Ținea în brațe vechea lui servietă neagră, ponosită, fără fermoar.

Peste puțin timp eram deja dincolo de marginea orașului. Câmpurile păreau culesse nicidecum de cultivator, ci de pârjolul din iunie, iulie, august. Pentru a întrerupe tăcerea, l-am rugat să îmi spună în ce împrejurări își notase poemul:

*Direct în pământ -
fără plită seceta
arde cartofii*

La începutul verii fusese la Piatra-Neamț, unde trei zile, pentru că noaptea scria, nu hoinărise atât prin oraș, cât prin împrejurimi, culesese fragi, adunase rășină și ciuperca, luase librăriile la rând însoțit de poetul David Alexandru, prietenul și unul din prefațatorii săi. Dialogaseră la nesfârșit, pusese ră la cale toată lumea poeziei și își notase într-un caiet, purtat în permanență în buzunar, acest mic poem despre măreția de piatră a locurilor ocrotind câteva fructe de pădure așezate pe masă.

*O dată pe an -
un munte împrejurul
străchunii cu fragi*

Arșița zilelor și căldura nopților făceau să dispară ceața de pe Valea Bistriței, evaporau roua înainte de a umezi iarba în zori. Astfel apăruse pe neașteptate primul vers de cinci silabe:

Direct în pământ -

La stânga șoselei venind de la Roman, înainte de intrarea în oraș, se cultivau cartofi în pământul ars pe niște plite inexistente și totuși imaginate ca mai mult decât reale.

Și discuția a continuat. Îl întrebam despre un poet sau altul; pe câțiva îi cunoscușem în anii trecuți la Slobozia, când ne fuseseră oaspeți la Școala de tanka și renku, fondată și condusă chiar de interlocutorul meu, Șerban Codrin.

Știam că îl voi reîntâlni la colocviul de poezie pe Radu Patrichi, cel care a surprins această tragedie dintr-o lume mărunț, zicem noi, europeni blazați și inconștienți luptători împotriva naturii.

*Doi arci striviți
pe luciul șoselei -
noaptea nunții*

Laura Văcăneanu fusese selectată în antologia scriitorilor din Ialomița și îmi plăcea poemul:

*Într-o grădină -
sperietoare păzind
via culeasă*

Dintre poeziile Elenei Manta - Ciobotariu reținusem versurile premiate la un concurs în îndepărtatul Arhipelag Hawaii.

*Primăvară -
copilul ascute
creionul verde*

Valentin Busuioc este un poet sensibil, a publicat mai multe volume, de unde am reținut o mică întâmplare din

viața lui de ofițer.

*Mirosul fânului -
caut pe hartă locul
unde mă aflu*

Ion Roșioru este profesor de limba franceză la Hârșova, publică eseuri, traduceri, cronici de întâmpinare, poeme în câteva reviste importante.

*Cireș înflorit -
portretul bunicului
în decembrie*

Bogdan I. Pascu este un jurist cu funcții, scrie versuri în prea puținul timp liber și se numără printre bunii prieteni ai poetului de lângă mine.

*Între-atâtea flori
au ales felinarul -
fluturi de noapte*

În împrejurimile orașului Huși sunt podgorii abundente și stejari cu vâsc, totuși Eugenia Faraon scrie despre alți arbori.

*Plopii în șiruri -
umbra trenului sărind
obstacolele*

Clelia Irim este o foarte distinsă doamnă a poeziei și a primit multe premii la concursuri internaționale.

*Clipă între ani -
lingurița de argint
pe masa de lemn*

Dumitru D. Irim, înalt funcționar în diplomație, a scris un poem foarte apreciat de cunosători.

*Împuscătură -
pe întinsul câmpiei
eternitatea*

Poemul lui Eduard Țară despre o broască aruncându-se în lac repetă cu totul altfel un gest surprins acum câteva veacuri de Matsuo Bashō.

*În urma broaștei -
un plescăit în noapte
și luna tândări*

Vasile Moldovan a compus următoarele trei versuri, întotdeauna citate cu admirație:

*Vin valuri vuid
dar nici o corabie -
nici un pescăruș*

Ion Găbudean editează la Târgu Mureș revista ORFEU, selectează poeme în antologii și de multe ori dă dovada că este un poet autentic.

*În clopotniță -
bufnița rugându-se
înserii*

Manuela Miga are prestigiul unei maestre. Citește enorm, ca metodă, în mai multe limbi străine, face traduceri, dar, mai cu seamă, cunoaște prea multe ascunzișuri ale poeziei încât te intimidează.

*Prun gemând sub flori -
o femeie urâtă
privește-n pământ*

Pe Iulian Dămăcuș nu îl cunosc, dar Șerban Codrin îl socotește un poet foarte talentat.

*Sub talpa casei
numărând veacurile -
același greier*

Aidar Bechir este un fin cunoscător, s-a inițiat în Franța în poezia haiku.

*Apus la graniță
umbra plopului trece.
În altă țară*

David Alexandru scrie la Piatra-Neamț, de unde nu evadează niciodată; anual, ca într-un ritual, se întâlnește cu Șerban Codrin pentru a lua pulsul poeziei, al munților, al străchinelor cu fragi.

*Luna absentă -
rece lama securii
uitată în colț*

Dumitru Radu este medic și publică eseuri despre întâmplări literare din lumea haiku-ului.

*Cade ninsoarea -
deodată creanga de pin
îmbătrânește*

Profesoara de limba franceză Florina Dobrescu notează cu exactitate:

*Noapte târzie -
tropotul potcoavelor
prin ceața toamnei*

Nu cunoaștem pe de rost versuri de Ion Codrescu, gazda noastră de la Constanța. L-am rugat pe Șerban Codrin să îmi recite. „Bineînțeles, mi-a răspuns, cărțile odată scrise caută cititori. Ți le-am împrumutat, ce fel de cunosătoare a poeziei haiku ești dacă te afli într-o astfel de situație? Îl vei întâlni pe autor, o persoană foarte distinsă.”

Între timp, ploaia de dimineață se risipise și soarele

răsărise, undeva sus, deasupra Dobrogei.

Treceam de la o întrebare la alta, reveneam, mă repetam, voiam să află cât mai multe de la un poet implicat. Îl îndemnam pe Șerban Codrin să răspundă de ce, se zice, poezii de haiku ar alcătui un fel de sectă? Ce este adevăr și ce este exagerare în această afirmație?

De ce se ignoră reciproc Societatea română de haiku (SRH) și Societatea de haiku din Constanța (SHC)? Critisem multe cărți despre poezia haiku, le împrumutasem din biblioteca lui Șerban Codrin și aveam păreri împărțite, de aprobare și dezaprobare.

La colocviul de poezie haiku, organizat de SHC și revista ALBATROS în incinta Colegiului național „Constantin Brătescu” am ignorat partea oficial/oficioasă. M-au interesat lansările de carte, am primit cadouri sau le-am cumpărat, după împrejurări, am discutat cu poeții prezenți, foarte puțini. Nu a venit aproape nimeni de la Constanța, au ignorat cu detașare importanța evenimentului. De la București se prezentaseră cei alungați din SRH sau cei care ignorau conflictele. Nu înțelegeam fenomenul: cum să exmatriculezi, ca pe elevii chiolangii, poeții? Aceste societăți nu au sens fără prezența lor, atunci ce se întâmplă prin culise?

În banca lui din mijlocul amfiteatrului, Șerban Codrin părea mai mult absent, tăcea. Referatele prezentate de Cornelia Atanasiu („Poetica zborului”), Dumitru Radu („Poetica elementelor în haiku-ul românesc”) îi selectau frecvent poemele, alte referate îl ignorau. În timpul unei lansări de carte discutăm cu Vasile Spinei, printre altele membru în Parlamentul Republicii Moldova. Era ferm convins că numai un autor român trebuie luat în considerație, președintele SHC, restul fiind adaosuri în subsolul paginii, fără minte.

A doua zi, sâmbătă, la dezbaterile despre dialogul poetic cu renku moderată de Bogdan I. Pascu, i s-a dat cuvântul lui Șerban Codrin, care și-a expus punctul de vedere cu fermitate, cu argumente judicioase selectate, excluzând orice compromis cu falsa poezie.

A treia zi, duminică, discuțiile în jurul volumului **Luna în tândări. Poeți români. 10 ani de haiku** (1) de Florin Vasiliu și Mioara Gheorghe, editat de SRH, au devenit incendiare. În mijlocul agitației, Șerban Codrin s-a ridicat calm din banca lui. S-a lăsat liniște. A început cu „V-aș ruga să mutăm discuția de la partea goală la partea plină a paharului”. Analizând criteriile de selecție a textelor, a recomandat ca numai calitățile antologiei să fie luate în considerare la viitoare alcătuirii. „Prea mult subiectivism”, obiecta Ion Codrescu, „antologia suferă de o selecție eronată”.

În același timp, circula din mână în mână, cu un fel de discreție subversivă, un elegant volum în limbile engleză și japoneză, **Trabaduri ai haiku-ului în anul 2000**, antologie editată în Japonia. (2) Am cercetat-o cu interes, până am găsit în paginile ei numele lui Ion Codrescu. „Iată o antologie alcătuită fără subiectivism”, mi-am spus, „nu suferă de o selecție eronată”. În acea clipă aveam răspunsul clar: da, autori de haiku alcătuiesc o sectă, aici și pretutindeni, de unde sunt excluși poeții. I-am spus-o parlamentarului Vasile Spinei, arătându-i antologia japoneză cu poemele, nu le-am reținut, trei la număr, ale liderului din fața noastră. „Aveți dreptate, există un autor român de <<renume internațional>> de haiku, depinde cum te infiltrezi, pe la ce adrese și prin ce mijloace, și alții, moftuții, de subsol, cum spunei, însă rămâne întrebarea: unde sunt poeții, chiar așa, pur și simplu, poeții?”

În încheierea colocviului, liderul „în numele colegilor, care m-au rugat” ne-a povestit, cu un ton arogant, despre recenta călătorie în Anglia, invitat de Clubul englez de haiku, editor al ultimei sale cărți. Acolo avusese mult succes și îi reprezentase pe ei, hajinii români, ce e drept, fără ca aceștia să știe, alături de soție. O liniște apăsătoare făcea, cu fiecare clipă, să se mărească distanța între catedra amfiteatrului, ocupată de magistrul, și băncile glaciale.

Și, în această atmosferă de îngheț, intrunirea și-a dat duhul, cum se spune.

Luând-o pe jos, de la Colegiul național spre autogara Tomis, flămânzi și fără un ban, l-am întrebat pe Șerban Codrin: „Știi deosebirea dintre un hajin și un poet? Cu asta m-am ales în aceste trei zile, în rest, nimic interesant”. „Ce deosebire?” Clar ca bună ziua, nu înțelese întrebarea. „Și microbuzul alerga spre Slobozia, ca un fel de eliberare. Nu au mai continuat discuțiile, fiecare își vedea de propriile gânduri. O idee mi se conturase cu precizie: să îl ignor pe hajinii bine înfipti în sectă, copleșiți de „mar succes și recunoașteri unanime”... Voi scrie un eseu despre un poet, simplu, poet. I-am deschis cartea.

*Merii în floare -
am totul dinainte
pe masa goală*

Da, poetului îi ajunge numai atât, masa goală și, mai departe, universul în floare. Nu e grozav?

(continuarea în numărul viitor)

Din cartea „Merii în floare”, apărută la Editura Ex Ponto Constanța, 2003

**Șerban
CODRIN**

- (95)
Cum scrie-n magice porunci astrale,
De pomină ciulinii celebrează
Miresma verii și încoronează
Planeta cu recolte colosale.
Ghimpi, flori de spin, scafeți în sărbătoare
Cu trudnicie storc, și rodnicie,
Din miera în ciudată alchimie,
Un leac de împăcare și iertare,
Leac negrăit de bun, încât aduce
Un pumn de rouă, ori o jumătate,
Destul să-azi cum inima îți bate
În inima lui Dumnezeu pe cruce,
Acum și-aici, înfiptă-ntr-o lumină
Și mărăcini, o troiță bătrână...
- (96)
Când în dulceața de cireșe-amare
Nu dăinuiește cătuși de puțin
Nici o pulsație-abisală din
Prea gravele-ntrebări mântuitoare,
Dau mulțumiri destinului și ție,
Că apa-i capodoperă-n pahar
Și-o degustăm ca pe-o apologie
A hiperboreenilor ghețari!
Nemaigăsind sublime subiecte
De a tăcea, mă rogi, cu-adânc folos,
Să ne rostogolim prodigios,
Reînviind acel dintre proiecte,
În paradis, fragili, când amândoi,
Mușcând un măr, dam ceasul înapoi...
- (97)
Credința mea, de intră în impas,
Brav înfloresc necredința mea,
Când luna-aruncă nouri-n extaz
Și-și dezgolește rotunjimi sadea!
Nici prea deștept n-a fost, nici prea tâmpit,
Ci mai degrabă fluture-apostat,
Cine mascat în crin a născocit
Prosteasca-nvinuire de păcat.
Numai asceții veștezi au decis
Să-ascundă-ndrăgostiții sub ocări,
Secând fântânile din paradis
Și prigonind iubirea pentru-un măr
Pătruns cu dinții proaspeți, virginali,
Un glob perfect, un măr universal...
- (98)
Într-un parfum cu-armoarii decăzute,
Ce-ar fi să ne îndrăgostim total,
Jucându-ne-ntr-un hal fără de hal
La ora trei și șazeci de minute!
Ți-aș aplica pe săni vechi etichete
De vinuri cu lipiciul genial,
Spre-a-i ridica la rang de carnaval
Mascat și degustat pe îndelete.
Aud secrete, -astrale orologii
În șoldul tău tăcând esențial...
Dă-mi voie să le umplu manual
Încă o dată cupa cu elogi,
Recunoscând, o clipă după clipă,
Că-i biruință grea, dar în echipă!
- (99)
De-aceo ni se trage zăpăceala
Și zelul de-a iubi imaginar,
Nevrednicul lipici de-abecedar
Slăvindu-ne cu frenezie boala.
Dintr-o miraculoasă datorie,
Pe-ascunselea-am tot fost inițiați
În Cartea Sacră-a sânilor bombați
De noua-nvățătoare de-alchimie.
Citim de-atunci și recitim poeme
Aname dedicate ritual
Acelui templu drag și senzual
De prinții cafenelelor boeme...
Culcându-ne de fericire-n crini,
Până-nflorim ne mai jucăm puțin.
- (100)
Pe când zburdam și mai eram copii
Și nerăbdarea nu fugea pe apă,
Îți cumpăram moșii cu păpădii
Să îți sărut piciorul și o pleoapă...
Într-o livadă cu acoperiș
De mere-adânci făceam pe vânătorul,

Ca printre fluturi să-ți arăt pieziș
Cum se sărută-o pleoapă și piciorul...
Mai îndrăzneau un calcul incomplet,
Cam câte-ncap furnici pe o planetă?...
Prin rezultate-ascunse la secret,
Cu-atât era iubirea mai secretă,
Cu cât aveam moșii cu păpădii
Și-aceea răbdare să mai fim copii...

(101)
Mai bine cumpărăm la kilogram
O rămășiță de castel în Spanii!
Spălăm spumos blazonul cu șampanii,
De să-amețească-urmașii lui Adam,
Când urcă-aventuros din Carul Mic
Către mistere-n Carul foarte Mare,
Apoi de jos în sus, de la picioare,
Spre sânii-n vârf cu cepi de arpagic.
La poarta nupțială va dormi
De-onoare cavalerul Don Quijote,
Maestru-n mori de vânt și anecdote
Cu mirii după chef a doua zi...
Iar dacă nu, isterici și-mpreună
Vom devora cu poftă-altă căpșună...

(102)
N-ai s-o găsești picior peste picior,
Ci-ntâi ridică stângul, fără teamă,
Și dreptul mai apoi, ca-ntr-o reclamă
De statuari ciorapi, și sfidători.
Cu asemeni marș drăcos de-aerian
Pe drept cuvânt mă calcă în picioare,
Iar fusta e-aruncată într-o stare
De s-o bocești de milă șapte ani.
Mai bine-aș tot lega-o fedeleș,
Cu limbi de crin, dar cât e de fierbinte,
Zurlie,-anapoda și fără minte,
Îmi va distruge patul, fără greș...
Ce-i de făcut și cum să mă încred
Într-o aducătoare de prăpăd...

(103)
Precum Homer ne cântă-n epopeea
„Războiul crinilor cu libidoul”,
Lubitei mele-i desenez furoul
Cu sacre peisaje din Iudeea.
Mai are-un trup legitim ca păcatul,
Cu-o inimă în formă de căpșună,
Și-un dormitor febril, unde-i cășună
Să scârțâie a vechi tangouri patul.
Formează-o parfumată adunare
De cuie foarte-nfipte în perete
Colecția-i de-amurguri și portrete
Cu-amanți culeși din flori anterioare,
Precum ne păcălește-n Odiseea
Un alt poet, ori tocmai de aceea...

(104)
Jos, într-un târg de lene, dobrogean,
Cu felinaru-n creștet, idiot,
Luna-ntărată, goală sub capot,
Butoaiele cu apă la bublan...
O fată pritocește prăjituri
Și praf de nuci în suc purulent
Îmbălsămează cerul spre-Orient,
Cerul bazarului de vechituri...
Prin umbra moartă-a florilor de spin,
Parfum răzbate, fum de cafea,
De nădușesc în ofuri de manea
Dugheni cu limba dulce sub smochini...
Jelește, evadat în pijama,
Nebunul târgului: „Ooof, viața mea!...”

(105)
Pe ziuă, de urechi și-atârni ce vrei,
Păcate și-inventare infidele,
Notificate-n versuri cât mai rele
Sub modă populară de cercei...
În stânga, piatra scumpă-i dintr-un zid
Al raiului de-origine divină,
O minunată formă de ruină,
De-aceea se-ntrevede translucid...
De lobul drept, cu armonie-agăți
Un curcubeu adânc, de promenadă,
La solduri târguit, într-o cascadă,
Pe jumătate, ori pe nici un preț...
Oricum ar fi cerceii, se-aud șoapte:
Al și mai și bijuterii de noapte...

(106)
Blestem să cadă pe piciorul tău!
L-aud călcând cu-arcadicii pantofi
Supremul bine și supremul rău
Pe străzi cu nume vechi de filozofi...

Să-i fie forma statuară, dar
Nicum să urce până în zenit,
Pericol să aprinză canicular
Un astru-anume foarte înșorit...
Să și-l ascunzi perfect într-un ciorap,
Ca pe bijuterii sub cinci peceti...
Un fir sărind, să ai duren de cap,
Azi, mâine, ieri și-oricâte alte dați,
Să îți consult pe loc, de fericit,
Piciorul coborât din infinit!

(107)
În ciuda sufletului îndurând
Prea multe stopuri și asfalt prea mult,
Sus, împrejur-orășului flămând
Au înflorit cartofii nu demult...
Ceva ciudat, ceva dintr-un mister
Se-ntâmplă-anapoda pe înălțimi,
De se ridică inima la cer
Și trotuarul freamătă sublim...
Sălbăticia din tropăituri
Se frăgezește-n pasul muzical,
Refuzul de-a fi tot mai dur, mai dur
Câștigă armonii de ritual...
Curând s-o stinge floarea de neant,
Să redevină-orășul trepidant...

(108)
Cu pălărie tocmai înflorită,
Cam ștregăriță-n felul nimănu,
O întălesc în seara de elită
Pe domnișoara Floarea-Soarelui.
Cum n-a dansat măcar din întâmplare
Sub fardul transpirat la-ntăul bal,
Prea pariază pe destin cu-ardoare
Și în iubitul supranatural.
Mai are ineptii de poetesă
Și voluptăți de înger păzitor,
De știe după nume și adresă,
În ceruri vaste, fiecare nor...
Dar fie numai până-n Carul Mic,
Ce-ar vrea să fugă și-altceva nimic...

(109)
Pagodă și moschee, catedrală,
Biserica e-acest Pământ-PreaSfânt,
Cu maci și-oceane vălurind în vânt
Și aurul porumbului în poală,
Iar Tu ai rânduit izvoare treze,
Cu apa-atotsenină în fântâni,
Și anii împărțiți pe săptămâni,
Cu zile, nopți și zori să ne vegheze...
Și iarăși, holdele-nfloresc, și crinii,
Și fluturi, polenul pe livezi,
Cu harul când ne binecuvântezi
În mila, darul și prinosul pâinii,
Că totu-i facere și legământ,
În rodul Tău, Părinte, pe Pământ...

(110)
Sunt crinul și vă-arăt cu-ardoare cerul,
Eu sunt Viața, ce va fi să-nvie,
Și Calea-ntinsă către-Împărăție,
Și Adevărul, dar ce-i adevărul?
Sunt perla-ascunsă-n carne efemeră,
Ba unde-i mai adâncă ignoranța,
De însăși, fără un toiaș, speranța
Se-ntunecă, și plânge, și disperă...
Sunt Agnus Dei și lumină lină,
Când mă vedeți jertfit pe Crucea Sfântă...
Prin spini coroana vă binecuvântă
Cu-asupra voastră lina mea lumină,
De să renască lumea încă-o dată,
Cu viața, calea, perla-adevărată...

(111)
Învățător pe-o Carte mai ceva
Ca un profet vestind neprihănirea,
Nici Solomon în toată strălucirea
De soare peste seminția sa
N-a fost urcat în glorii și n-a fost
Imaginat mai supraomenește,
Așa cum Dumnezeu îi ferește
Sfințindu-i cu miresme și-adăpost:
Nu știu să țasă-odăjdii și nu știu
Să coasă migăind cu vrednicie,
Dar ignoranța lor prea străvezie
E însăși paradisul străvezii,
De nu-l vedem, când dau năvală crinii
Înveșmăntați în grația luminii...

Ion Ianole sau poetul punctului

(Un eseu despre una dintre cele mai originale voci ale poeziei ialomițene și ale literaturii române)

Nu pot evita caracterul confesiv al acestor note critice despre poezia lui Ion Ianole, dat fiind faptul că s-a așezat de-a lungul anilor între noi o mare și curată prietenie, Ion Ianole fiind o personalitate de o sinceritate abruptă și de o marcantă impresiune a firii.

Îl se reproșează uneori violența, dar cine îl cunoaște cu adevărat îi știe bunătatea și sfiala, cuminența morală, așezarea cuminte și neliniștea gestuală, dar și căutările în sferile cosmice poetice ale geometriei. Un borcean (s-a născut și locuiește în com. Borcea), nulundărea adică, din spațiul lui Bănuțescu.

Volumul lui de debut, **Iminenta provocare a inimii** (Ed. Litera, 1986), care se deschide cu poezia **Punct** (fapt care atrage atenția asupra metaforei dominante a poeziei lui I.I.). În poezia **Amiezi cu stea** poetul declară tranșant: „Dunăre mă vărs/ Printre cai în goană/ Dunăre mândem/ Către-un răstignit/

Inabil în confesiuni (contrar abilității în poezie), confirmă structura mitică a spațiului dunărean: „Am învățat să înțot înainte de-a mă naște și această învățătură mi-am prelungit-o fără discontinuități în apele Dunării.

Anaforele Dunării și vârtejurile Bărăganului mi-au adăugat noi stiluri, arătându-mi diverse compuneri de mișcări, toate într-un cerc, destul de larg, secțiune într-un piston al unui motor uriaș.

În vederea unui eventual zbor, m-am pregătit în matematici și mi-am iscusit imaginația prin exerciții de litere.”

L-am cunoscut întorcându-mă în Bărăganul tatălui meu, ca la rosturi, și ne-am împrietenit brusc, tăbărând împreună pe poezie și pe matematică, citeam unul altuia, se tăiam necruțător, conjuncturam cultural și mitic, ne nășteam adică întru savoarea cântecului vieții!

Am împărțit emoțiile redactării primului volum, plecam împreună în excursii lungi, i-am dedicat din poeziile mele, mi-a notat pe prima sa carte un autograf, pe care îl denunț parțial și îmi cer iertare: „Profesorului Papacioc Anghel, înțelept și înțeleptor, martor al „Provocării” ianoliene. (sic)/27 sept.1986.

Nu știu el, dar eu cu atât m-am ales, cu prieteni ca el, pe care mi i-a hărăzit Dumnezeu, ca pe una dintre marile bucurii.

Cărțile lui aleargă spre mine calde, de cum apar, și îmi încântă inima, le așez în casa mea ca pe un tezaur și zălog (cuvânt drag lui I.I.) de eternitate.

Substanța poeziei lui I.I. o dă totuși mitul care se ascunde sub masca, fuga, muzica matematicii sau a biografismului și fiziologiei ianoliene.

„Rogu-Te să mă ierți că-i zic masa spunerii...” (*Rugă deasă a omului rar*, vol. **În puncte încolțite**) Versul trimite la mitul brâncean al mesei tăcerii, prin opoziție masa devine a spunerii, metafora sugerează rugăciunea, în continuare - „Loc îmi ochesc la piciorul supunerii...” dar și un final argehian, vom sugera acest spirit în poezia lui Ion Ianole. „Mă bucur imagine răsfoite de-când învins/ Prin țelne de renunțări mi te găseam convins.”

Metafora în poezia lui I.I. se naște, se întrupează din concesionări culturale, filozofice, făcute adesea în preajma matematicii, „în vecinătatea” (cum ar spune poetul).

Poet înnebunit de mirajul punctului, ca de un ou primordial, ca de o poartă între haos și creație, între microcosmos și macrocosmos, I.I. familiarizează punctul, îl semnifică metaforic, îl literaturizează, îl face istorie și poezie, de aceea toate volumele lui, cu excepția celui de debut, conțin în titlu punctul, în ipostaze ca „Tripunct”, „Punct imaginar”, „Putere de punct”, „Proces punctului” și „În puncte încolțite”.

„Storile” cu care Ianole și-ar juca poezia nu sunt, el nu face punere în scenă, ci riscă, pentru sine și pentru cititor, atacă chiar aberația, paradoxul (vezi Solomon Marcus), îi place să ducă poezia în neunde ca o rătăcire zeiască. Oferim o citare:

„Năravuri de echere/ În mână prevăzută/ Persistă-n urma mea/ De trec și prin cutuță/Năravuri de echere/ În ochii ce-i privesc/ Înalt se colorează/ Covor de nul-strivesc// Năravuri de echere/ Ivesc decor de scene/ Culegători de perle/ Își țin echere-n gene// Căutători de aștri/ Sau nărași spre castru/ Nu conținesc să joace/ Echere-n stol albastru// (*Plus în compas*, din vol. **În puncte încolțite**). Poezia este la urma urmei un fel de pastel, interiorizat și „matematizat” care conține spectacolul zborului cocorilor.

Punctul sunt eu! - ar putea spune Ion Ianole într-o

infatuare copilărească, pentru că poezia lui este adesea o nudică servire a sieși, de aici apare frecvent un mi popular dialectal, al unei vorbiri borceane, dar și o matură narcisistică oglindire în univers./ *Stare de inefabil*, vol. **În puncte încolțite**: „Nesfârșită poveste/ cu alt suport/ glizez liniar/ghetar în apa gândului/fir din via imagine/ despre înalt, despre abis/despre tot înainte/sau urma urmelor/despre cât vezi cu ochii/și cât păstrezi în suflet/ despre ce n-ai văzut/despre descinderi/despre Heraclit din Efes/sau despre departele/din față și nenăscuții...”/ Cuvintele se „lăbărțează” într-o aspirație de nespațiu, de necuvânt. Mi-ul, ca dativ al posesiei sau etic exprimă aspirația de proprietizare a ideii, de „întâmplare a ființei mele”, (cum ar spune Nichita).

Căile de acces în această poezie adesea esențializată, alteori fals esențializată sunt contextualismul cu o sintaxă abstrasă sau fragmentară, un spațiu de fluxiu, spațiul borcean, matematica și metatextualitatea.

Poezia lui Ion Ianole se pretează unei sintaxe dificile, asemenea poeziei lui Barbu, pe care I.I. îl cultivă ca poet, dar spiritul lui I.I. este mai degrabă argehian (deloc bacovian, cum opinează Șerban Codrin).

Dificultatea poeziei lui vine atât din limbajul încifrat, matematic, cât și din concizia lui metaforică, alteori hazardul și ludicul fac poezia aceasta dificilă, dar râvnită.

Sesizam aplecarea lui I.I. către biografic, unul filtrat și explodând în metaforă, transcendentând înspre aspirația creatoare de spațiu și în suportul fundamental al poeziei lui I.I. - matematica.

Ar trebui să aflăm ce înseamnă matematica pentru el, nicidecum profesorul de matematică Ion Ianole, care este desigur un profesor bun, dar cu totul altceva, mult mai mult (el este un asiduu cititor al lui I. Barbu și al lui Solomon Marcus), astfel încât matematica devine la el un mod de a cuprinde viața și cosmosul și creația, un mod de a sensibiliza printr-un limbaj supratextual, de a cuprinde printr-o altă limbă decât cea comună. (Nu trebuie să uităm nici exercițiul, transferat în poezia lui Ion Ianole din poezia lui Nichita Stănescu, poet pe care I.I. îl cultivă.)

O caracteristică a certitudinii valorii artistice a poeziei lui I.I. este aceea de a nu rata metafora nici când forțează limbajul sau ideea, poate trăsătura definitivă a poeziei sale, această „împingere” a limbii, creând astfel o poezie în care metafora devine supracunoaștere.

„Iată un „Copac” aproape barbian - poezia *Dubiu* din vol. **Tripunct**: „Nu ține pomul acesta păsări/Prea multe și gureșe, un noian de zări/Netihna mlădițelor prea zburdă tembel/Măsoară impropriu oceanul rebel/Nu-și cade pomul, sub aripa-i verde/Dar lațul concentric (metaforă extraordinară a datului existențial) îl doare cu zel/ Se numără altfel și clipa, nu-i timp ca de fier/Și pomul cât omul abdică sătul de mister//”

Ion Ianole cunoaște puterea cuvântului, dumnezeirea lui. Un astfel de poet este narcisistic, de aceea poezia lui se întoarce asupra sieși înseși. De aici caracterul metatextual al poeziei pe care o discutăm. (*Nefix*, vol. **Tripunct** - „Gură de vânt/Trupul de rău/Poemul își soarbe/ Dinadins forma/ Sau *Trup critic*, vol. **Punct imaginar** - „susceptibile de-a fi/tănuite/dincolo de focuri/prin găuri/ de crani/rare/neinvestite/stalactite lumânări/cuvintele de sfat/se-asteaptă poemul/ va fi venit sigur/singur/e semn/ ordinea lină în labirint/și câte decorații.../și bea singur/ cântec de-nceput/ivește tresare/în cea limbă curge/ care-l tot aduce/dincolo de focuri/izvor dăinuind/punct în derivă/transpare//”

„Un rol semantic subliniat și de metaforă subtilă îl au la Ianole reflexivele, care întorc obiectul asupra lui însuși, oglindire, așa cum spuneam „act clar de narcisism”. (G. Călinescu privitor la *Joc securu*)

Revenind la respectul lui I.I. pentru cuvânt, căutarea semnelor lui adânci, eliberarea lui de o contextualitate care îl limitează, îl sufocă, împingerea lui spre paradox și ludic ascuns, fac din poezia lui I.I. una care pulsează ca un cristal, reflexe care transpar din adâncul pietrei fulgerător, greu de surprins, lăsând pentru unii impresia „hainelor nevăzute ale împăratului.”

Cel mai sigur mod de a vedea cristallul în poezia ianolianului este coerența frazării poetice, știința limbii, respectul pentru ea.

Destinul poetic al lui Ion Ianole se împlinește abrupt, într-o lume prozaică și aberantă, crepusculară, plină de rea-credință, de proști și imbuibați, dar se selectează sigur, învinge, va avea un timp al lui.

Prof. Anghel Papacioc
Liceul „Mihai Eminescu” Slobozia

Cu o încăpățănare de strigoi macii își desfac sângerarea în mijlocul lanului, otrăvit tocmai pentru nu a mai permite răsărirea buruienilor. Dar ele, încăpățănate, răzbat prin peria uniformă a grăului înspicat, cu florile lor turburătoare, violetul tare al neghinei, albastrul cicorii, trandafirul scaietelui, purpuriul veninos al sângelui-voinicului și, dar mai ales roșul nebun al macilor, care poate năvăli atât de intens într-o cultură, încât o acoperă și pare o subjugare cerească a spațiului câmpiei, prea monotonă și cuminte în dominația rânduielii vegetației ordonate și nesfârșite a mașinii.

Macii aduc anapoda o cultură inutilă și spontană care se suprapune, fără a o sufoca, celei cultivate. Pe vremuri țărani trăiau în pace cu florile câmpului și ele erau așteptate cu colorarea lor, cu mirajul loc ca o inefabilă și suavă normalitate a firii câmpiei, astfel dacă ar fi lipsit, ar fi vestit o îngrijorătoare schimbare, semn al sfârșitului.

Un tablou în care Domnul Iisus își învăța apostolii într-un lan de grâu, surprindea la picioarele Domnului buruienile înflorite ale grăului, de parcă veneau cu Dumnezeu, ca o graire nouă într-una veche, coplesitoare.

Poate că semințele lor, adăugate celor ale grăului, făceau pâinea, de viață lungă și infinit mai gustoasă și aromitoare decât cea de azi.

Aș vrea să se înțeleagă faptul că nu o nostalgie idilică și patriarhală exprim, ci ideea impurității frumosului, a intruziunii lui în ordinea și cuminența didactică, a pioșeniei și rugăciunii bigote, a pomenii reciprocitate, dându-ne respirații neașteptate, adevărate.

Măsura lui Procust ne uniformizează, ne transformă

Anghel
Macedon

Ingerințe

(Reportaj mitic)

Motto:

„Cât ei în lan și-or semăna credință
În buruieni rodești să nu se piardă
A florii lor cerească ingerințe.”

(A. Macedon - Sonete)

În monștri, monstrul sărăciei, al grobianității și averii, al antropofagului politic, al puterii bolșevizatoare, al colectivismului plat, al găștii cu falsă frondă, al mănecuțelor funcționarești, al insolitului studiat, al europenismului cu aere, modele de civilizație, al globalizării dominante, al patriotardului și naționalistului, dacă n-ar fi suferința care ne individualizează asemenea ingerințelor câmpului cultivat.

Cât ne rămâne iarbă înflorită, unde este ea în aceste numeroase ciuntiri oable, traumatizante?

Cât ne rămâne nouă din tăienile acestui mutilator sadic, dar nu este el chiar viața, și nu aceasta înseamnă a o trăi și nu tocmai această sfâșiere ne particularizează!

Așa trăim, între convenții și trăiri inltime, personale, între lanul cultivat și ingerința buruienii, „între ulcior și sulilele învingătorului”. (Tablou al pictorului Nicolae Crasovschi, intitulat „Învingător cu ochi albaștri”, Un trup omenesc ciuntit, ajuns să semene cu un ulcior, străbătut de două sulii inegale, purtând în vărfuri ochi albaștri.)

Așa trăim, până la marele seceriș, cel care limpezește câmpul, ca o față de ceară, face mișcările mov, eliberând cântecul greierilor ca o emanare a unui timp lăstărind semurastra, iarba câmpiilor elizee, asmodelul malurilor Styxului.

Noi ne pierdem pașii oranj, ostentanți, pe mișcările timpului, sângerând veninos în târâelile viperei, visând mântuiri albastre și verzi.

Erată la Ipostaze ale euului linc la Eminescu sau măștile Luceafărului, numărul din iunie 2004

1. Se taie virgula din titlu
2. În alineatul al doilea în loc de *nu derutează și nu surprinde - ne derutează, ne surprinde*
3. Alineatul al cincilea în loc de *sine - sân și apă sare - nepăsare și în loc de schematică - ascetică*
4. Alineatul al șaselea - se corectează: *acuză, religia, poetul, revoltei*
5. În antepenultimul alineat se corectează „famecul sfânt al sufenței”

Ne cerem scuze.

Redacția

Alina TUDORACHE

bilet nr. 21

Ceea ce umple golul dintre tine și celălalt este limbajul, cod audio pe care îl stilizezi, îl reinventezi, abuzezi de el, uneori, și care predomină în accente personale. Gesturile, expresia facială, semnele și simbolurile, culorile formează împreună un alt cod, cel vizual, formă diferită a comunicării interumane.

Îmbinarea celor două sisteme presupune prezența unei audiențe, căreia media îi vinde servicii tehnologice cu ajutorul eroilor carismatici. Publicul nu doar privește la TV sau „citește” televiziunea, cum spun semioticienii, ci simt programele TV. Însă nu au drept target ideea de monopol facilitat de vulnerabilitatea umană.

Mă întorc la un demers audio-vizual (în accepția propriuzisă a termenului), care a primit relativ puțină atenție din partea criticilor literari și a stilștilor. Mult mai devreme de Watergate sau de filmul mut și altundeva decât în Occidentul agitat.

Secolul al XIV-lea. Japonia în perioada shogunatului. Fervoarea pantomimei dansante, reînvierea unei mitologii orientale, adoptarea elementelor sacre din scrierile budiste și doi oameni. Iată punctele eferescente, al căror rezultat final s-a concretizat în drama japoneză tradițională **Nō**.

Kan'ami Kiyotsugu (1335-1384), lider al unei trupe din Nara (fosta capitală a Japoniei), a dezvoltat din vechile forme ale teatrului japonez un stil în care emfaza cade pe efectele vizuale ale climaxului scenelor narative concentrate pe evenimente cruciale din viața personajului principal, **shite**.

Inițiator al **acting**-ului în teatrul japonez, Kan'ami este urmat de fiul său, Zeami Motokyo (1363-1443), figură importantă în istoria teatrului **Nō**, care a jucat și a compus la curtea shogunului Ashikaga Yoshimitsu. Sub acest patronaj, teatrul **Nō** a ajuns la o formă literară desăvârșită, cultivată și interpretată de Zeami. În același timp, ceea ce reprezintă expresiv teatrul popular devine treptat proprietatea spirituală a clasei samurailor.

Reflectând un cod ritualic al onorii samurailor, piesele **Nō** sunt jucate chiar și în prezent aproape în întregime de actori bărbați, încorporând dansul, muzica și limbajul nobil.

Religia oficială prezentă la curtea lui Ashikaga era budismul Zen, principiu artistic adoptat de Kan'ami și de

Zeami incluzând reclusiune, austeritate și economie a jocului artistic.

Totuși, unde se află miza unui spectacol teatral **Nō**? Se spune că piesele **Nō** „întesc să surprindă starea unui moment trecător prin respingerea totală a realismului și printr-o fuziune subtilă a resurselor tehnice. O dramă **Nō** include cinci cicluri, categorii de piese în funcție de conținut: „Vârsta zeilor”, o luptă, un studiu al femeii, unul al slăbiciunii umane și o piesă moralizatoare. Surprinzător, de cele mai multe ori, în final, sunt dezvăluite piese celebratorii, aducând complimente publicului.

Durata se poate extinde până la șapte ore, însă interludiile complementare (**kyōgen**), care aduc cu ele farsa prezentată tradițional, „momente de nebunie” și descărcare emoțională prin dans, muzică, limbaj ilocic, relaxează după fiecare piesă spectatorul. Aceste minute sunt stilizate de opt actori ai refrenului, patru muzicieni: un actor pentru flaut și trei pentru tobe. O pereche de mâini, invizibile prin tradiție, acompaniază acest spectacol ritualic, condus de **shite** (zeu sau erou) și de cel de-al doilea actor principal, **waki**.

Ceea ce ține din nou de fascinația pe care o capeți asistând la reprezentarea dramelor **Nō**, continuând ideea decorului, este prezența artistică a pasajului lung (**hashigakari**), pe care actorii îl parcurg pentru a intra în scenă în costume sumptuoase.

Principiile artei budiste Zen sunt reflectate în piese printr-o înțelegere implicită a mesajului artistic, însoțită de tăcere, oricât ar fi de intense emoțiile personajelor (singurele defurări aflându-se în interludii).

Scena clară și, uneori nemișcată - în primele clipe ale digresiunilor -, măștile actorilor, rafinate și sugestive sunt **snap-shot**-uri, care nu se supun unor constrângeri legate de unitățile de timp și loc, climaxul acțiunii reprezentându-se la o perioadă îndepărtată față de momentul incipitului.

Totul încântă, uimește, sperie și incită spectacolul, momentele de trăire intensă fiind unice.

În scurtele sale **Piese pentru dansatori**, W.B. Yeats experimenta teatrul **Nō**, între 1950 - 1960 poezii generației **Beat** adoptau stilistic tehnici **Nō**, dar singurul care a adaptat societății contemporane adevărate piese **Nō** și **kabuki** a fost un naționalist japonez de dreapta, Yukio Mishima (1925 - 1970).

O scurtă istorie a dramei **Nō** nu posedă capacitatea de a reda accesul imaginii dincolo de cuvinte. Informația vizuală surprinde prin chiar experiența care începe odată cu locul în public, gongul, luminile stinse și ia sfârșit ca și cum impactul puternic se află într-o digresiune personală a fiecărui spectator, paradoxal, atemporală.

Senzația de mit reiterat trăit chiar în fața ta. Încântător și nostalgic. Cinci povești nu sunt de ajuns.

Gheorghe Marinel

CORIOLAN

Ați slujit patria nobil și n-ați slujit-o nobil... Ați fost flagelul dușmanilor și biciul prietenilor. Pentru a spune adevărul, v-ați iubit poporul de jos.

(CORIOLAN, II, 3)

Zilele acestea m-au prins într-o clipă de odihnă și singurătate recitându-l pe Jan Kott - omul care a scris dintr-o experiență nemijlocită despre atitudinea lui Shakespeare în fața vieții. Peter Brook în prefața cărții lui Jan Kott „Shakespeare, contemporanul nostru” concluzionează: „Pentru noi, în Anglia, unde avem cele mai bune posibilități din lume de a-l prezenta pe cel mai mare autor dramatic al nostru, problema de căpetenie este tocmai aceasta - a face legătura între operele lui și existența noastră.”

Dintre toate măștile piese shakespeareene CORIOLAN a fost totdeauna mai puțin jucată. Piesa găsea doar puțin entuziaști și admiratori. Din câte știu și-mi amintesc, la noi în țară n-a fost jucată niciodată. Dacă în multe din operele lui, Caragiale reflectă realitatea unei societăți care se aseamănă perfect cu cea în care trăim, la fel și în CORIOLAN găsim o cronică istorică ce în multe situații se potrivește ca o mânășă timpurilor pe care le trăim. Piesa a fost inspirată din „Vieți paralele” de Plutarch, tradusă în Anglia în 1579. Senatul, citim în Plutarch, luând partea celor bogăți, era în dezbinare cu poporul care îndura multe suferințe din partea cămătarilor. Astfel, bogății le luau totul datornicilor, iar pe cei care n-aveau nimic îi luau pe ei, cu corporile lor. Nici senatul nu părea că-și amintește de făgăduieli, „ci iarăși nu se mai sînchisesc de cei luați cu forța și ținuți amanet și începuseră să se producă tulburări de mânie în cetate.”

Coriolan este aristocrat, urășete poporul și este urât de acesta. La Roma e foamete. Lui i-a lipsit o fericită îmbinare a statorniciei și a bunătății, legătura între bărbăție și răbdare.

Coriolan nu știe că cel care vrea să participe la guvernare și trebuie să aibă de-a face cu oamenii, trebuie în primul rând să se țină de promisiuni și nu să-i mintă mereu.

Plebeii cer reducerea prețului cerealelor. Unii sunt săraci, alții bogăți, unii sunt jos și trebuie să asculte, alții sunt sus și guvernează. Totul se află în prima scenă, totul își găsește expresia în tipetele plebeilor.

„Foamea care ne istovește, priveriștea mizeriei noastre este catastrofa în care își citeșc buna lor stare. Suferința noastră este desfătarea lor. Ne lasă să murim de foame și hambarele lor gem de grâu. Fac legi contra cămătarilor doar ca să-i sprijine mai bine. Anulează zilnic câte o măsură bună contra bogățiilor și în fiecare zi nascocesc câte o ordonanță mai aspră ca să-i lege mai bine pe săraci și să-i covârșească de tot. Dacă nu ne înghite războiul, ne înghit ei...” (I, 1)

În acest moment intră în scenă patricianul Menenius Agrippa.

Senatul l-a trimis să-i potolească pe răsculați. Agrippa recunoaște că bănuie foamea, că sunt bogăți și săraci. Numai că îmbină altfel cauzele și efectele. Săracii nu flămânzesc fiindcă bogății ar avea prea mult. Patricienii se îngrășe de popor. Mizeria este sentința zeilor. Astfel este orânduită lumea și nimeni nu poate schimba ordinea eternă.

„Scumpete-ar fi la fel, chiar de-ați putea să-mpungeți cortul cerului cu teapa Pe care o rotiți peste Senat.

Scumpetea dată-i de zei, nu de patricieni Genunchi plecați, nu brațele ajută” (II, 1)

Agrippa se exprimă în versuri. Plebeii vorbesc în proză. (Avem și noi senatori care se exprimă în versuri.) Nu mi-am propus să despic firul în patru al piesei. Văzută de Shakespeare tragedia lui Coriolan nu poate fi nici deschisă și nici închisă în psihologie. În CORIOLAN nu există mase. Sunt numai patricieni și plebei.

Similitudinii cu perioada în care ne aflăm sunt multe. Există aici, ca întotdeauna la Shakespeare, un mare sistem de oglinzi: poporul văzut de Coriolan, Coriolan și patricienii văzuți de popor. Și o ultimă oglindă: Istoria. Istoria în dramă este acțiune, desfășurare, relație reciprocă și consecință a evenimentelor. Istoria poate să confirme sistemele de valori sau să-și bată joc de ele și să le nimicească. Dacă le ia în răs și le distruge, atunci este fie grotescă, fie tragică. Sau poate fi în același timp grotescă și tragică. Deocamdată orice asemănare de fapte din CORIOLAN cu vremurile în care trăim nu este întâmplătoare. Vom trăi și vom vedea dacă mai apelăm la Shakespeare, contemporanul nostru.

La ora la care scriu - vineri, trecut de ora cinci, perioada aceea dintre un five o'clock, la care nu am fost, și slujba de vecernie, la care nu ajung, nu e nici lună, fie ea timidă sau nu, nici clepsidra timpului nu cred că s-a spart, deși o simt de mult timp știrbă. Timpul mușcă din om cu acea lentoare a unei sfârșeli dată de căldură, de vară, de praf...

O Marta modernă, care, ca și predecesoarea ei, nu și-a ales, precum sora sa, Maria, „partea cea bună”, dar își amușinează destinul, se interoghează asupra lui într-un limbaj propriu (mai nou, cel puțin pentru ea, destinul are oferte, ca o firmă care are departament specializat în marketing) și se dovedește că are și ea parte. Și nu chiar de orice. O Marta modernă sau postmodernă, cu accente Maria - Magdalena. Un doctor, ca toți doctorii, care poate părea Dumnezeu - mai ales că, în sinea ei sau în clipe mai tandre Marta îi spune Eli -, „frumos ca un actor”, personaje secundare care nu apar decât în memoria celor principale sau povestite prin vocea naratorului. Un el, o ea și restul vine de la sine, nu fără destule complicații, întrebări, frământări, necunoscute până la finele romanului. Nu fără vocea mea care, din când în când, stă să spună „mai lasă-ne să ne imaginăm și noi!” sau „nu mai explica atât!” - asta mi se pare una din scâpările romanului -, dar și răbdarea care, în cele din urmă îmi aduce un mai mare câștig. Și timpul, deodată, s-a oprit. Nu spun la ce cuvânt. Nu spun nici paragraful. Și nici măcar nu știu dacă vreo clepsidră s-a spart.

Lucia ȘTEFANOVICI

Lectură pe nerăsuflăte

Este cert, mi-am spus. Romanul acesta e scris pentru mine. Așa l-am simțit. Și asta e poate cel mai mare câștig. Personaje care ies din carte, cuvinte care se desprind dincolo de hârtie - o rară calitate - și faptul că autoarea, Florela Sfredel, are cu adevărat ceva de spus. Un lucru care se simte. Fragmente din limbajul propriu al personajului feminin se desprind și încep să formeze o frază, o spunere dincolo de text. Lucruri care încep să devină un fel de limbaj metatextual și, ca un capăt de pod, metafora din final: titlul-metaforă. Mă întorc la titlu: **Aur sub noroi**. Observ și coperta și nu înțeleg de ce un asemenea roman trebuie să aibă pe prima copertă o ilustrație taman bună ca reclamă la cafea Mocca. Își imaginează poate cineva că așa va fi mai bine vândut? Romanul are consistență și nu e scris degeaba.

Tocmai capacitatea de a transla în personaje biblice și niște personaje obișnuite, comune (un medic și o angajată la Fisc) - lucruri ce mă fac să îmi amintesc de unul din personajele de proză scurtă ale lui Radu Aldulescu, Ierusalim, un copil slăbănog, ce vrea să meargă „la carte”, la București - și posibilitatea autoarei de a transmite, de a comunica dincolo de vorbe, acel limbaj metatextual și capacitatea de a intui, de a simți procese psihice, care au și ele limbajul lor intim și propriu, îmi par semne benefice și certe.

Romanul se simte că este scris cu suflet. Am să-i aduc critici, dar cred în acest autor. Simt că dacă va continua să scrie, se poate dezvolta în linia lui Constantin Toiu. Și nu e lucru puțin. Defel. Chiar dacă, poate, cu acest prim roman s-a grăbit puțin, această posibilă evoluție să fie oferta ei de destin? Îi doresc, iar ție, cititorule, îți doresc să o citești.

Am primit cartea, cu rugămintea de a scrie câteva rânduri despre ea și cu condiția „să fie bine”. Rareori mi se întâmplă să citeșc pe nerăsuflăte o carte. Nu mă pot lăuda cu așa ceva. Știu despre autoare, că e sora mai mare. Și mai știu, asta de mult, că „are ea un caiet în care scrie”. Avea de atunci un roman început. Altul? Acesta? Ceva din acela e în acest **Aur sub noroi**? Nu știu și nici nu contează poate acum. Dacă ne întâlnim din întâmplare pe stradă, probabil că nici nu ne salutăm. Nu ne știm. Și nici nu contează de vreme ce ne-am întâlnit prin scrisul ei, printr-o lectură pe nerăsuflăte.

„Florela SFREDEL, „Aur sub noroi”, Editura EUROPOLIS, Constanța, 2004

FAGUL

(roman)

(urmărire din nr. 6/14)

Venise momentul când se pregătea să-și țină predica. Își așezase domol mâinile încrucișate peste patrafirul strălucitor, își apropie privire, rotind-o peste cei din față. Fața era rasă proaspăt, ușor obosită, și o șuviță de păr castaniu se desprinsese din părul-i lung dat pe spate. Licăririle albastre-verzui ale ochilor i se învioraseră la lumina soarelui de amiază, de toamnă târzie, semn că se concentrează spre a spune predica de Sf. Andrei, aici la Fag, ca în fiecare an, într-un obicei pe care-l moșteniseră și el, și sătenii, de cine știe când. Pe față i se așezase parcă o lumină care contrasta cu înfrăntarea de pe chipul mulțimii care îl privea nedumerită. Dinspre colțul buzelor și dinspre creștătura ochilor trimitea spre mulțime o lumină misterioasă pe care încercau s-o ghicească, semn că ceea ce urma să le spună avea să rezolve o mare frământare:

„Iubiți credincioși,

Nu s-a întâmplat niciodată ca, de când păstoresc acest sat, de când l-au păstorit tatăl și bunicul meu, și de când se știu neamurile aici, la Podul Samarului, la slujba Fagului, de Sf. Andrei, să nu fie vreme frumoasă, ca și astăzi, semn că de atâtea generații, acesta ne binecuvăntează și ne ocrotește cu bunătatea sa. Ne-am întâlnit aici, așa cum au făcut-o strămoșii noștri din neam în neam, să ne unim sufletele întru credința strămoșească, așa cum au făcut-o și întâii creștini trimiși de Sf. Andrei, dinspre Marea cea Mare. Drumurile lor spre munții cei mari ai Buzăului s-au oprit mai întâi pe aici. Mărturie stau în memoria noastră, numele noastre, și dealurile, și munții aceștia din jur împrejur și de mai departe. Iată, în față, spre răsărit, stă mărturie Curmătura - căci acolo li s-a curmat urcușul lor greu, și de acolo au văzut muntele din față căruia i-au zis Vătraul, adică vatră de sihăstrie. Spun bătrânii că acolo a locuit sihastrul Caraiman, de aici satului i s-a zis Muscelul-Cărămănesc, și tot acolo a fost o mică bisericuță, ale cărei temelii mai sunt și azi. Iată aici, lângă Curmătură, dealul Ciliciei, pe care voi îl schimbați numindu-l Ceciliei, iar dincolo de pădure este Vârful Goșilor, pe care noi l-am făcut, în neștiința noastră, al Hoților. De la sihăstria de dincolo de Vârful Goșilor a fost luat sihastru Sava Gotul, maltratată și omorât prin înecare în apa Buzăului. Iar platoul unde mănăm noi oile vara spre stâna din munte se cheamă, dealul Martirilor, adică, pe grecește - „martor” al lui Dumnezeu. Lângă el, știți cu toții, se află vestitele sihăstria săpate în piatră de cucemici, la Agaton, la Găvane, la Piatra Îngăurită sau la Aluniș.

Fagul acesta este martorul vechimii noastre. Sămânța lui a fost adusă aici, de dincolo de mare, pe corăbii, de celălalt întemeietor, însoțitorul Sf. Andrei Caraimanos, care în grecește înseamnă „cel sfânt, stăpânitor”. El a întemeiat Sihăstria Vătraului și a creștinat, adică a îmblânzit pe locuitorii vechi de aici, iar numele lui l-a păstrat Dumnezeu cu sfințenie, din veac în veac, căci întâiul născut a fost în familia Damian, întotdeauna bărbat, așa cum s-a întâmplat și se întâmplă și acum. Fagul a fost tăiat, cum zic bătrânii, tot la a șasea generație, dar numai după ce a răsărit un alt fag lângă el. Acesta și alți cinci fagi dinaintea lui au fost părinții Pădurii de fag a Samarului, singura pădure de fagi între pădurile de stejari dinprejur. A venit și rândul lui acum, iar stăpânul trebuie să-și facă datoria. Semn rău este că, până acum n-a mai răsărit nici un puiet de fag, să-l înlocuiască. De aceea, ar trebui să-l rugăm pe stăpân să mai aștepte câțiva ani cu tăiatul. Poate la primăvară va răsări, căci anul acesta a fost jir îndestulător și pentru împropățarea pădurii. Când vom vedea că va crește viguros, atunci poate să-l înlocuiască pe acesta.

Frați creștini, vremuri tulburi și nori negri se abat asupra noastră. Dinspre câmpie - și privi spre sud - vin vești că oamenii sunt nevoiți să renunțe la pământurile pe care le stăpânesc din tată în fiu. Avem și noi pământurile noastre aici, între munții aceștia -

și-și roti privirile protectoare peste păduri, peste livezi, peste fânețe, peste garduri și peste sat. Avem și pământurile care ne dau pâinea cea de toate zilele, dincolo de munți, pe tot Bărăganul, pe unde l-au primit părinții noștri după Războiul cel Mare. Pentru acele pământuri s-ar putea să fim siliți să facem colectiv și aici între munți. Grupuri de muncitori din fabrici și echipe de funcționari din alte zone au fost trimise să ne lămurească să trecem la colectiv. Păstrați-vă cumpătul, dați-le ascultare, nu-i sfidați, că sunt oamenii stăpânirii, dar faceți cum credeți că este mai bine pentru voi.

Să ne rugăm și să ne închinăm, așa cum o facem în fiecare an, pentru sănătatea și pentru bunăstarea satului nostru, pentru ca din fructele acestui Fag să răsără altul, care să ducă peste veacuri credința și viața noastră, să ne apere de năpăstui și de fiarele pădurii. Așa a hotărât Sf. Andrei la începutul începuturilor și peste cele hotărâte de el nimeni nu poate trece!

Așa să ne ajute Dumnezeu!”

„Așa să ne ajute Dumnezeu!” îi răspunseră în cor de trei ori glasurile însuflețite ale credincioșilor, în timp ce cădelnița își arunca în jurul Fagului, peste mulțime și mai departe spre pădure, mirosul misterios și pătrunzător al tămâii arzând în cercuri de fum albăstrui. O boare de vânt călduț, înăbușitor se repezi dinspre pădure spre poiana înțesată de lume, apoi se opri în Fag și, dintr-o dată, ca la o atingere misterioasă, bănuții frunzelor începură să se desprindă, la început imperceptibil, una câte una, apoi din ce în ce mai dese, printre crengi, de parcă o mână uriașă, nevăzută, scutura ușor copacul făcându-l să-și plouă frunzele peste mulțimea înfiorată care privea înfricoșată și uimită cum frunzele ruginii, verzui, cenușii sau gălbui se așezau într-un covor uriaș peste poiană. Intimidați la început, acum dezmeticiți, sătenii se repeziră să prindă frunzele, să le îndese în buzunare: „Sunt bune de pus la streășina casei lângă usturoi, să ne ferească de boli și de fiarele pădurii”, explica Ion Chioștec nepotului pe care îl ținea de mână să nu-l calce mulțimea.

- Ce ți-am zis eu că n-ai să-l tai? Îi șopti la ureche Stere Pițgoi lui Ion Șase. Diseară vin pe la tine cu nevastă-mea Ileana să mai vorbim. Poate îl găsim și pe Neculai al Linii. Să nu dezlegi câinele și să nu încui poarta la drum! Nici cu vremea nu-i a bine. Vezi ce vâlătuci de nori se îngrămădesc spre Crivăț, la Bașoveiu?

Deodată, privirea mulțumită și împăcată a preotului se înăsprî, orbitele i s-au mărit, ochii încercau să sară de la locul lor, cutele frunții i se încrețiseră și mai tare în dungi groase, gura întredeschisă șuiera ceva nelămurit, iar degetele-i arătau energic înspre poteca ce venea dinspre pădure. Câțiva inși străini cu șepci pe cap, șapcalii, se opriseră grupați, tăcuți, privind netulburați spre copac și spre preot cu compătimire, spre mulțimea care-i ignora, preocupată să coboare grupuri - grupuri, ținându-se de mână solidari, spre sat. Din când în când, preotul și cei din anturajul lui aruncau priviri speriate înapoi, ferindu-se parcă să nu fie urmăriți, ca și când te-ai teme ca un câine care te latră, tace ce tace, și deodată se repede pe furis la piciorul tău, să te sfășie.

De sub Fag cercetam depărtările de un albastru-cenușiu, proiectate pe silniul copleșitor al cerului, luminat straniu de un soare blând, într-o zi de toamnă târzie, când aerul parcă încremenise așteptând o poruncă, dar nu știa cum să facă să se pună în mișcare. Aș fi vrut să mă înalț în vârful degetelor picioarelor într-atât, ca aș fi dorit să văd misterul de dincolo de Vârful Goșii din fața satului. Mi se spunea mereu că dincolo e o apă mare, și mai departe e Câmpia Bărăganului, de unde venea în fiecare toamnă tata cu căruța plină de saci, de la Câmp. Încercam să-mi imaginez cum este acel câmp, când eu vedeam aici la tot locul, numai pământ frământat de o mână uriașă, numai uscășuri și coborășuri, nici un loc neted, nici pe izlaz, nici măcar în curtea casei, nici pe Drumul al Mare, unde duminică, bărbății și femeile se adunau la canapele, după amiază, să pună treburile satului la cale. „Este neted, drept ca-n palmă” se căznea să-mi explice altădată tata, dar nu-mi puteam imagina o suprafață așa de mare netedă. Cum adică, mă întrebam, să vezi numai rotundul cerului și al pământului? Înseamnă că dincolo nu mai e nimic? Altă dată, când am fost la curățat pădurea la Vârful Goșii, am crezut că de acolo o să văd Câmpul, dar n-

a fost așa, căci privirea mi s-a împiedicat de o altă culme necunoscută, și dincolo se mai zărea încă una și mai îndepărtată, ocolită de o apă ce se ducea și se pierdea departe. Primeam informații ciuntite fie de la tata care dispărea de acasă cu boi cu tot primăvara, împreună cu toți bărbății din sat, spunându-mi că merge la semănat și stătea acolo până la prășitul porumbului, ca drumul să se repete la treierat și la cules. Alte vești de acolo le primeam de la unchiul Rozoreanu care venea de la Padina, toamna, cu căruța cu cai, să ne ajute la cules prune. Mai soseau în sat niște inși cu căruțe cu coviltre care veneau să schimbe știuleți de porumb pe mere, gutui, nucii, ce găseau. Era un întreg alai și o întreagă tocmeală între noi, copiii, și oamenii aceia sbârçiiți la față cu ochii mici și cu fețe măslinii, cu căteii legați de inima căruții. Tocmeala se lăsa de cele mai multe ori cu ceartă. Să nu-i fi zis unuia „cojane” - mâncau merele cu coajă și cu sămburi cu tot-, că se și necăjeau: „Măi, muntene, cu pruna în fund!” Costel al lui Neculai al Linii, supărat, găsisse să-i deie cojanului replica: „Avem noi pruna în fund, dar ne pișăm țuică, dar voi?”. O lovitură de frișcă fluieră pe lângă urechile lui, dar sărise la timp într-o parte, spre necazul cojanului și spre satisfacția noastră.

Astă vară mi-am pus în gând să mă cațăr pe cracul Fagului dinspre sat, până în vârf, cu credința că de acolo voi zări Câmpul peste toți munții. Cum nu puteam îmbrățișa ditamai trunchiul, iar distanța dintre crengile de care să mă apuc era mai mare decât înălțimea mea, m-am gândit ca, din loc în loc, acolo unde voi pune piciorul, să bat câte un cui pentru sprijin. Mi-a luat ceva timp migala aceasta și, cu cât urcam, cu atât privirea mi se ducea după încă o culme, și din vârf, când m-am cățărat pe cea mai subțire creangă, am zărit departe, peste apa șerpuitoare a Buzăului, care mai mici și mai mari, multe - multe, înghesuie una în alta, de-ți tăia răsufflarea, toate pe un pământ neted. Obosit de efortul făcut la urcuș, și preocupat ca nu cumva să alunec și să cad la coborâre, n-am luat seama decât prea târziu, când am ajors aproape de frunzișul ce înconjură despiciătura Fagului, că jos se aud două voci: una groasă și sigură de bărbat, alta șoptită și subțirică de femeie. M-am pitulat mai tare în desiușul de crengi, încălebind despiciătura copacului și strecurai curios, cu răsufflarea tăiată, privirea spre cei doi. Era Ion al lui Neculai al Linii, un flăcău ce tocmai se eliberase din armată, și Rița lui Mărculescu care de abia se prinsese în horă. Urcaseră greu până acolo și acum se odihneau tainid. Nu le auzeam toate șoptele, dar le vedeam chipurile și gesturile. Bărbatul se întinsese pe spate, cu mâinile sub ceafă, de parcă ar fi vrut să mă caute cu privirea printre crengi, și un tremur însoțit de o nădușeală în spate mă cuprinsese. Uitasem parcă să mai respir. Se întoarse cu corpul jumătate, fixând-o cu privirea pe femeie, căreia-i șoptea ceva ce-i făcea plăcere sau o rușina, căci fața i se înroșea, ochii îi străluceau, buzele-i șopteau ceva nelămurit, pieptul i se ridica într-un râset stăpânit. Stătea așezată pe pământ cu picioarele sub corp, învelite bine într-o rochiță subțire, petrecută sub ea, și din când în când, neștiind ce să facă cu o mână liberă, căci cu cealaltă se sprijinea de pământ, o ducea când în părul ei, pentru a îndrepta o șuviță care-i tot cădea peste frunte, când pe fruntea și prin părul flăcăului, sprijinit într-un cot. Deodată, mâna dreaptă a acestuia făcu un gest brusc, împingând trupul fetei pe spate, făcând-o să scoată un ușor strigăt surprins. Gestul a fost atât de neașteptat, că o luă pe nepregătite pe față, lăsând-o fără reacție. Observam privirea ei speriată și fața plină de uimire, iar din când în când se auzeau rugăminți scâncite: „Nu, nu acum, ce vrei să faci? Dacă ne vede cineva?” Mi se părea că mă zărise printre crengi, căci ochii îi rămăseseră fixați pe copac, dar aveam doar impresia aceasta, căci fixau flăcăul de deasupra ei. O mișcare de împotrivire a trupului fetei se observa sub greutatea sălbatică a flăcăului, care-i căuta cu gura fierbite buzele sângerii și cu o mână nasturii bluzei. Buzele lui se strecurau când pe o parte a gâtului, când pe cealaltă, îi atingeau ușor lobul urechii și obraji, și asta părea să-i facă plăcere fetei. Se lăsa sărutată și din când în când îi răspundea ridicând capul spre el, prinzându-i părul din ceafă cu mâinile amândouă. Una se plimba până spre creștetul capului, alta îl trăgea spre ea, apăsându-l cu degetele încordate, de parcă voia să-l înțepe.

(continuarea în numărul viitor)

- Domnule Ioan Neșu, din câte știu, ați debutat cu proză scurtă în anul 1979. După această dată v-ați scufundat multă vreme în tăcere... Ați simțit acut povara cenzurii și, implicit, a autocenzurii? Ați scris literatură de sertar? Sau, pur și simplu, ați...spânzurat lira-n cui?

VIRGIL DASCĂLU de vorbă cu prozatorul IOAN NEȘU

omniscienți, indiferent ce s-a spus în secolul trecut și ce se mai spune în acesta. Atâta timp cât nu copiezi un personaj din realitatea imediată, acesta fiind în întregime produsul inspirației mele, atâta timp cât eu îl fac frumos sau urât, tâmpit sau deștept, zămbăreț sau

- Am debutat într-adevăr în anul 1979 într-un volum colectiv intitulat „Scrisori din Ialom”, volum îngrijit de profesorul Lale Băicoianu și care îi cuprindea pe toți câștigătorii de la *Cântarea României*. Un volum care a fost bine primit.

Mă întrebai dacă, după aceea, m-am scufundat în tăcere și, o vreme, n-am mai scris. Nu, nu s-a întâmplat așa. În momentul acela eu terminasem deja un roman care se numește „Liman de liniște” și pe care nu l-am publicat până acum. Apoi am scris romanele „Un pumn de iarbă” și „Privirea clandestină”, romane care au apărut după 1989. Am scris de asemenea multă proză scurtă, o selecție din aceste proze alcătuind volumul „Zi de toamnă cu cal”. A fost o perioadă bună pentru mine. De ce n-am publicat? Pentru că n-am reușit să trec de faza concursului de debut. În anii '80 editurile nu-i publicau pe debutanți decât dacă treceau printr-un astfel de concurs și dacă-l câștigau, bineînțeles. Eu am încercat la *Editura Albatros*, unde director era profesorul Mircea Sîntimbreanu. Acesta m-a amânat câțiva ani la rând, până când am renunțat și mi-am retras manuscrisul cu „Un pumn de iarbă”. Pe coperta dosarului directorul Sîntimbreanu scrisese cu mână la călădă că acest roman nu este publicabil întrucât țăranul descris de mine nu se încadra, din punct de vedere al moralei, în normele eticii și echității socialiste. Am cochetat puțin și cu *Cartea Românească*, dar sarcinile proprii de serviciu îmi ocupau majoritatea timpului, mai aveam și alte responsabilități, nu puteam să stau tot timpul pe la ușile editurilor.

Dar, așa cum spuneam și mai înainte, eu continuam să scriu. Însă n-aș putea afirma că eu scriam atunci o literatură de sertar. N-am scris niciodată așa ceva. O literatură de sertar este aceea prin care iei o atitudine concretă contra regimului aflat la putere și o stochezi până la o eventuală schimbare, când îți poți scoate opera pe piață fără nici un pericol. Eu nu puteam să public. Și nici nu cred că s-a scris literatură de sertar. Cei care publicau atunci erau remunerați destul de bine, ce interes ar fi avut? Dacă s-ar fi scris, ar fi apărut după '90. Poate că unii au ținut niște jurnale, dar asta este cu totul altceva.

- Ce v-a marcat mai cu seamă pe plan literar în perioada încheiată cu evenimentele din 1989?

- În perioada de până la evenimentele din 1989 neputința de a putea publica m-a marcat. Nu puteam să înțeleg obtuzitatea aceasta a planificării în actul de creație. Anul se acordau trei premii. Dar poate că într-un an un singur concurent depunea ceva publicabil, iar anul următor cinci, nu, cifra trei era bătută-n cuie. Și mai trebuia respectat și criteriul geografic. Nu puteam fi doi câștigători dintr-o provincie, ci câte unul din fiecare. Mărturisesc că această neputință mi-a diminuat mult elanul. Mă gândesc acum, care ar fi fost evoluția mea pe plan artistic dacă „Un pumn de iarbă” ar fi apărut în 1983. În mod sigur, azi am fi discutat de pe alte poziții.

- În anul 1984 ați redebutat cu romanul „Un pumn de iarbă”. Au urmat, ca o năvală de ape limpezi, mai multe romane: „Marele necunoscut” (1995), „Privire clandestină” (1996), „Natură moartă cu statuie” (2000), precum și volumul de proză scurtă „Zi de toamnă cu cal” (1998). Toate - cărți de excepție. „Alesul”, mai ales, este o carte, după mine, demnă de a figura în rândul cărților valoroase scrise după 1989. Cum se face, totuși, că nu ați fost receptat de critica literară decât sporadic? Eu am un răspuns, dar îl aștept și de la dumneavoastră.

- V-aș contrazice, totuși. Având în vedere puținătatea actului critic care se mai produce azi, eu cred că am avut o cronică bună. Fac această afirmație gândindu-mă, prin comparație, la scriitorii mari ai României de azi: Nicolae Breban, Augustin Buzura, D.R. Popescu, pentru a da numai câteva exemple. Și dacă nici așația n-au prietenii critici! Monitorizând presa literară de la centru n-am găsit prea multe cronici nici în cazul lor. Aceasta este situația. Nu se mai face critică literară, în special critică de întâmpinare. Nu se face pentru că nici nu se plătește. Cine mai citește azi un roman și mai scrie și o recenzie pentru o sută de mii de lei (cât un tuns)? Poate numai

unii bolnavi de meserie, dar așa sunt foarte puțini. Criticii în vârstă, cu un cuvânt greu, s-au apucat să scrie istorii literare pe care nu le mai termină niciodată, iar cei tineri, mai pragmatici, și-au înființat edituri, au devenit patroni sau s-au profilat pe reviste comerciale (Dan Silviu Boerescu), sau pe emisiuni TV unde se câștigă bani buni. Din când în când mai produc și ei câte o cronică de cumetrie. Cei puțini, mai necunoscuți, stagiați, angajați ai unor reviste literare, care au sarcini în acest sens, se cantonează în zona unor plachete de versuri, în care caz o recenzie se poate scrie cât consumi o cafea.

Revenind la cărțile mele, aș putea să menționez că două recenzii (la „Natură moartă cu statuie” și „Zi de toamnă cu cal”) au fost incluse în volumul „Proza românească între milenii” al lui Geo Vasile, într-o companie selectă, iar în volumul VI din *Istoria Literaturii Române* de Ion Rotaru, ediția a doua, un capitol va fi consacrat lui Ioan Neșu.

- În anul 1998 ați devenit membru al Uniunii Scriitorilor. Cum vi se pare Uniunea, azi? Îi sunteți dator cu ceva, vă e dator cu ceva? Mai au loc în ea și alți scriitori?

- Ca să însemne ceva, ca să aibă un cuvânt de spus, un organism, cum ar fi și Uniunea Scriitorilor, trebuie să dețină capital. Nu-l are, devine obiect de decor, cum ar fi, păstrând proporțiile, ONU (în cazul acesta fiind vorba despre altfel de capital). Dar, ca în cadrul oricărei structuri și în cazul Uniunii sunt unii care se bucură de anumite avantaje, acestea însemnând posibilitatea de a accede în niște colective de conducere, de a fi nominalizat în niște jurii, de a câștiga niște premii, etc. Personal, nu-mi fac probleme din acest punct de vedere, eu am alte preocupări, dar trebuie să recunoaștem că este totuși o realizare faptul că pozezi o legitimație de membru al Uniunii. Însă modul în care se primesc tot mai mulți membri, cum se primeau înainte în partid, fără să primeze criteriul valoric, va conduce cât de curând la bagatelizarea acestei legitimații.

- Postfața la romanul „Alesul”, scrisă de un om cu totul aparte, este vorba despre doctorul în arheologie Marian Neagu, include, printre altele, ideea imposibilității încadrării dumneavoastră într-o anumită vârstă a literaturii române. Totuși, ați plecat de la un model, două sau mai multe. Care ar fi acestea?

- Domnule profesor, vreau să precizez de la început că eu, când scriu, nu plec de la modele. Eu nu mi-am propus niciodată să scriu precum Marquez, Llosa, Marin Preda sau Bănuțescu. Eu nu încep să scriu ceva decât atunci când am ideea. Iar când am ideea, încep s-o dezvolt și totul decurge conform temei. Tema, prin ineditul ei nu permite model. Iar dacă pleci de la model și nu de la starea de inspirație, opera care va rezulta va fi o compunere mai amplă pe o temă dată.

Dar, dacă un cititor obișnuit sau cineva avisat, în cazul nostru doctorul Marian Neagu, găsește niște similitudini cu un anumit autor, pe mine nu poate decât să mă bucure, mai ales dacă acesta este un scriitor bun. Probabil că din cauza aceasta domnul Neagu n-a putut să mă încadreze într-o anumită vârstă a literaturii române, deși eu aș folosi mai degrabă termenul „generație”.

- Romanul clasic din sec. al XIX-lea și din prima parte a sec. XX este creat de scriitorul atotputernic, omniscient, de un fel de Dumnezeu care dispune după bunul său plac de lumea și destinele personajelor. Nu e un roman mai bun sau mai rău decât cel de azi (mă refer la vârfuri). Este un roman al unui anume timp, al unei anume categorii de cititori gata să dea crezare oricărei născociri. Dumneavoastră cum v-ați raportat la acest tip de roman coerent, ordonat pe plan temporal și spațial?

- Am impresia că folosiți o anumită nuanță de reproș când vă referiți la romanul „unui anume timp, al unei anume categorii de cititori, gata să dea crezare oricărei născociri”, ca și cum ați vorbi despre un public de o calitate mai îndoielnică. În fond, ce este romanul? Nu este o „născocire” de mari dimensiuni? Și când este un roman bun? Nu când această „născocire” devine credibilă? De aceea eu mă regăsesc în tabăra autorilor

încruntat, mi se pare logic să știu și ce gândește, din moment ce gândește cum dispun eu. Cred că numai în cazul unui reportaj, autorul redă fidel dialogul cu cel interviuat, fără să facă aprecieri și asupra stărilor celui individ, fără să comenteze ce gândește acela în momentul interviului.

- În 1967, dacă nu mă înșel, Alain Robbe-Grillet a prezentat la București, la Casa Scriitorilor, vederile sale asupra „noului roman”. Prozatorul francez sublinia atunci că adevăratul conținut al operei este forma, că deși nu există progres în literatură, scriitorul trebuie să inventeze mereu, că modernii trebuie să mânuiască timpul fără temporalitate, instantaneitatea, adică timpul care nu se poate constitui în trecut și, în sfârșit, că formele care par acum proaspete, atrăgătoare, cândva vor fi și ele considerate convenționale. Domnule Ioan Neșu, „noul roman”, acum aproape uitat, s-a aflat vreodată în atenția dumneavoastră?

- Am afirmat mai devreme că n-am avut modele și nici nu m-au interesat. Poate numai din punct de vedere al istoriei literare. Din curiozitate am citit totuși tot felul de experimentări. Însă nu m-au convins. Cred că „noul roman francez”, care între noi fie zis, nu a avut rezultate deosebite, a fost doar o etapă în lungul drum al evoluției romanului. Pentru că vrem, sau nu vrem, romanul evoluează, așa cum evoluează și individul uman, în modul său de a gândi și de a se comporta. Dar este o evoluție firească, nu este o modă, fiindcă moda este ciclică. Noul roman francez a fost doar o experiență. Este bine că se fac experiențe, pentru că se demonstrează astfel cum nu trebuie să se scrie.

- După 1966, în perioada scurtă de dezgheț, dar și după aceea, s-au încercat tot felul de experiențe. Anti-retorica slujită aproape la unison a devenit, în fapt, o nouă retorică, substituită a ceea ce clasic. Literatura textualizantă a împins disoluția formelor românești la limită, uneori n-a mai rămas decât „scriitura” în sine. Pe atunci, în confuzia de planuri, în ambiguitățile care stricau adesea chefurile de citit, dvs. erați elev la liceu și, desigur, nu v-a fost ușor să vă alegeți un drum. Ce tipuri, ce ipostaze literare vi s-au părut mai aproape de suflet?

- După 1966 s-a instalat într-adevăr o perioadă de dezgheț, inclusiv în literatură. A început să se scrie altceva, iar pseudo-literatura de mai înainte a cam fost aruncată la coșul de gunoi. Profitând de această libertate, unii au încercat să iasă mai repede în evidență și mai altfel. Așa a apărut fenomenul. De obicei dezvoltat în cadrul unui cenaclu, în jurul unui profesor. Ca în economia modei, arunci pe piață un model care va avea sau nu va avea succes. Părerea mea este că textualismul a fost un fiasco, iar epoca aceea de promovare a acestui curent, o mică gaură neagră în istoria literaturii românești. Personal nu am fost convins de această mișcare și am privit-o cu suficientă detașare, continuând să scriu în stilul meu propriu.

Și în prezent se scriu romane în care sunt incluse scrisorile, note de jurnal, chitanțe de la cârciumă, referate științifice și tot felul de alte minunții care nu reușesc să ridice valoarea scriiturii, cât poate, cel mult, să epateze. Azi, când cititorul este un individ grăbit, când nu mai are timp să citească sute de pagini de discuții, ca să nu mă exprim altfel, care nu aduc nimic consistent în economia romanului, acesta trebuie să fie scurt și la obiect. Eu nu am să vă întreb câți au citit „Amfitrion”-ul lui Breban, dar vă asigur că nici unul nu și-ar mai manifesta dorința de a-l reciti. Și cine se pricepe, știe de ce. Romanele lui Paolo Coelho nu depășesc 150 de pagini. Toate la fel, aceeași rețetă. Parcă ar fi produse gemene sau standardizate.

Unii au renunțat la subiect și au prețuit doar virtuțile scrisului, alții au introdus discontinuitatea, ruptura istorisirii, chiar lăsarea ei fără încheiere. Cititorul trebuia să-și facă o imagine de ansamblu din fărâmele aruncate cu zgîrcenie de autor. E ca și cum vechii greci și-ar fi spart frumoasele lor amfore spre a-și face din ele ostracone - buletine de vot pentru adunările de pe dealul Pnix. Și se zice că toate acestea au ca scop să împiedice o lectură leneșă. N-ar putea avea și un efect exact contrar - lehamitea?

(continuare în pag. 10)

AUREL PENTELESCU, GAVRIIL PREDĂ,
Mitropolitul Pimen Georgescu.
Viața și înfăptuirile sale (1853-1934). La
150 ani de la nașterea sa,
 Ed. Printeuro, Ploiești, 2003, 542 p.

Unul din cele mai complete și impresionante studii despre o personalitate care a marcat istoria românilor în cel mai mare moment al ei, Marea Unire din 1918: mitropolitul Pimen Georgescu al Moldovei și Sucevei a apărut la Editura Printeuro din Ploiești.

Munca celor doi autori, primul istoric militar, al doilea istoric, specialist în istoria contemporană a României, a fost încununată de apariția acestei biografii a vieții marelui mitropolit.

Cartea are un cuvânt Către cititor al Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul României, în care subliniază rolul marelui ierarh avut în războiul de întregire a neamului, ceea ce explică de ce el a fost numit și „mitropolitul Războiului și al întregirii Neamului românesc”, așa cum scrie pe piatra sa de mormânt. Totodată, Prea Fericirea Sa salută apariția acestui volum omagial, pe care îl recomandă cititorilor și laudă inițiativa Fundației „Constantin Stere” din Ploiești de a edita această carte la acest moment aniversar: 150 de ani de la nașterea ierarhului.

În *Argumentul* cărții semnat de ing. Mircea Cosma, Președintele Consiliului Județean Prahova, se subliniază valoarea cuvintelor spuse de mitropolitul Pimen la 24 ianuarie 1934: „Un popor care își uită trecutul său sau îl disprețuiește - slăbește temelia și existența lui e șubredă, iar zarea viitorului lui nu se vede decât în ceață și nesigurantă”, precum și golul umplut în literatura istorică bisericească o dată cu apariția acestei cărți.

Nota autorilor, ce urmează argumentului, aduce mulțumiri tuturor celor care au contribuit ca această carte să fie cât mai completă și descrie modul de informare și culegere de date, care a dus la finalizarea acestei inedite monografii.

Volumul este structurat în trei părți: viața mitropolitului de la naștere (1853) până la moarte (1934), din scrierile mitropolitului și scrieri despre mitropolitul Pimen Georgescu.

Partea întâi a lucrării este sistematizată în 9 capitole ce înnoadă firul vieții mitropolitului: satul natal, familia, copilăria, anii de școală primară (cap. I), la Seminarul Central din București, căsătoria, diacon la Biserica Sf. Vasile din Ploiești (cap. II), moartea soției, diacon la Catedrala mitropolitană din București, licențiat și doctor în Teologie la Universitatea din Cernăuți, predicator la Sfânta Mitropolie, intrarea în cinul monahal (cap. III), profesor la Facultatea de Teologie din București, director al Seminarului Central din București, hirotonirea întru arhieru, director al Internatului teologic (cap. IV), Episcop la Dunărea de Jos (1902-1909) (cap. V), Mitropolit al Moldovei și

Sucevei (anii 1909-1916) (cap. VI), în anii războiului pentru întregirea neamului (1916-1919) (cap. VII), anii 1925-1934, pentru unificarea bisericească, cititor al revistei „Mitropolia Moldovei”, președinte al Sf. Sinod, senator de drept (cap. VIII) și ultimul capitol cu referențe numai la anul 1934, în care citim despre celebrarea sa la 25 ani de arhipăstorie ca mitropolit, boala, moartea și evocările postume (cap. IX).

Partea a doua, *Din scrierile mitropolitului Pimen Georgescu*, conține 137 titluri, cuprinse în șapte secțiuni, notate alfabetic de la A la G, fiind cuvântări rostite cu diferite prilejuri în Catedrala Mitropolitană din Iași sau în Senatul României. Această este prima reeditare compactă din scrierile marelui ierarh după 70 ani de la moartea sa.

Partea a treia cuprinde scrieri despre mitropolitul Pimen, grupate în surse notate de la 1 la 10, plecând de la însemnări bibliografice și până la funerariile de la moartea mitropolitului, încheindu-se cu un articol al Prea Fericitului Părinte Patriarh Teoctist, publicat în revista „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, LIX, nr. 10-12, 1983, p.512-522, despre personalitatea mitropolitului.

Lucrarea are și *Anexe* inedite, de o deosebită valoare, ce cuprind genealogia familiei sale, actul de naștere, de căsătorie, listele conferințelor pastorale din Eparhia Dunării de Jos sau Arhiepiscopiei Iașilor, lista miniștrilor cultelor ai României între anii 1902-1934, descrierea Monumentului Eroilor de la Provița de Sus și decorațiile conferite mitropolitului Pimen.

Bibliografia consistentă arată izvoarele inedite și edite, periodicele, enciclopediile, studiile și articolele consultate de autori și dovedește efortul muncii depuse de autori între anii 2001-2003, pentru ca acest volum omagial să devină și o reală contribuție la studiul istoriei bisericii românilor.

Părintele Acad. Mircea Păcurariu semnează *Postfața* lucrării, în care expune literatura, sumară de altfel, existentă despre mitropolitul Pimen, trei studii mai importante, care însă este întregită de apariția cărții de față. Părintele Profesor subliniază și rolul pe care l-a avut marele ierarh în Războiul pentru întregirea Neamului, prin faptul că a fost un bun patriot, organizator al treburilor bisericești, îndemnând călugării și călugărițele să se instruiască și să devină sanitari în Serviciul Crucea Roșie Română sau punând la dispoziție mănăstirile pentru bolnavii sau răniții veniți de pe front. Un alt merit al mitropolitului, subliniat de Părintele Profesor, a fost și acela că a luptat pentru unificarea bisericească pe baza *Statutului Organic* al lui Andrei Șaguna și pentru ridicarea Bisericii noastre

la rangul de Patriarhie în anul 1925.

Lucrarea are și un rezumat în limba engleză semnat de Mrs. Mirela Pentelescu, precum și un *Index* după nume de persoane, foarte util pentru o consultare facilă a acestui studiu.

Ultimele pagini ale cărții cuprind câteva mărturii iconografice, multe dintre ele inedite, de o deosebită valoare istorică, cuprinzând imagini legate de viața mitropolitului Pimen.

Mausoleul de la Mărășești, ridicat la stăruințele și prin eforturile sale, pentru pomenirea veșnică a sacrificiului ostașilor români, ar trebui să poarte înscris în literele de aur al marmurei de Carrara: *Pimen Georgescu, mitropolit al Moldovei și Sucevei*, și nu numele regelui Carol al II-lea, sub care acest monument, „Biserica Neamului”, cum o numea ierarhul evocat, a fost terminat în anul 1938. Și aceasta nu ar fi decât o mică reparație istorică ce s-ar putea face mitropolitului.

Același mare mitropolit al Moldovei nu îi uită nici pe cei 600 de ostași morți la Mărășești veniți din părțile Proviței de Sus, satul său natal, cărora le va închina un monument în această localitate, ca veșnică pomenire a jertfei lor.

Mai amintim de aportul său enorm la moralul ostașilor și mai ales al preoților militari, 252 la număr, dintre care 5 au murit, 25 au fost dați dispăruți și prizonieri, iar 6 au fost răniți, precum și de alegerea *Ostașului Necunoscut*, care s-a făcut în prezența sa și a ministrului de război Gheorghe Mărdărescu, ce se află acum în Parcul Carol.

Refacerea tuturor mănăstirilor și bisericilor din cursul eparhiei sale, reînviarea monahismului prin deviza *credință și muncă*; lupta pentru înființarea unei Facultăți de Teologie la Iași și nu la Chișinău, lucru ce până la urmă s-a întâmplat, susținerea calendarului îndreptat; lupta împotriva alcoolismului, pentru care a fost etichetat „antisemit”, lucru neadevărat; inițiativa ridicării Bisericii Ortodoxe la rangul de Patriarhie, lupta pentru împroprietărirea țăranilor și dreptul la vot universal etc. sunt numai câteva din coordonatele activității sale ca arhipăstor de suflet și bun patriot.

Intrarea sa în Academia Română la 15/28 octombrie 1918 este o parte din recunoștința care ar putea-o aduce poporul român pentru efortul său la unitatea tuturor românilor și a propășirii lor spirituale, spre o națiune bine plăcută lui Dumnezeu, cu răspuns bun și demn la Înfricoșătoarea Judecată.

Astfel, putem conchide că, apelativul care i s-a dat în epocă și care este scris pe modesta sa piatră de mormânt: *Mitropolitul războiului și al întregirii neamului românesc*, este pe deplin argumentat și dovedit de acești doi autori ai biografiei marelui Pimen Georgescu, Mitropolitul Moldovei și Sucevei (1853-1934).

Lectura plăcută și cursivă a acestei cărți ne face să rămânem plini de admirație de personalitatea acestui mare om al Bisericii prin atât de mari fapte cunoscute și mai mult necunoscute, iar prin străduința acestor doi autori am reușit să aflăm, *sine ira et studio*, așa cum o spun și ei, adevărul istoric despre mitropolitul Pimen Georgescu.

drd. DRAGOȘ MIHAI

(urmăre din pag.9)

- Așa cum spuneam și mai înainte, trebuie să recunoaștem că publicul cititor din zilele noastre are tot mai puțin timp pe care-l afectează actului de lectură. De la această precizare trebuie să înceapă discuția noastră. Cititorul este copleșit de volumul mare de informații într-un interval de timp scurt. Sursele de informare sunt multiple. El nu mai are timp și nu mai are răbdare să stea, după ce închide cartea, într-un fotoliu, cu ochii închiși, să rumege, ca acum o sută de ani și chiar încoace, ce a vrut să spună autorul, să pună ordine în structura acțiunii, să reconstituie o amforă, așa cum plastic v-ați exprimat dvs., dintr-o poală de cioburi. Am să vă dau două exemple. Primul. Un roman de Huxley. Am impresia că, în prima fază, omul a scris romanul cursiv, de la început până la sfârșit, într-o desfășurare logică și coerentă. Apoi, ca să facă pe interesantul, sau din alte motive, a băgat numerele captivelor într-o căciulă și le-a extras de acolo într-o ordine întâmplătoare și așa le-a și așezat în carte. În schimb, în „Sărbătoarea țapului”, Llosa organizează acțiunea pe trei paliere, nici n-ar fi putut altfel, foarte ușor de decodificat.

Că termin un roman astfel încât cititorul să-și aleagă soluția care-i convine, asta-i altceva, dar ca să rupem coerența acțiunii, a narațiunii numai de dragul de a părea mai interesanți sau mai deștepti, cum sigur cred unii, nu sunt de acord. De aceea sunt de acord cu dvs. că se poate produce o detașare, o delimitare a cititorului față de

VIRGIL DASCĂLU
 de vorbă cu prozatorul
IOAN NEȘU

carte și, de ce nu, față de autor.

- *Mai nou, David Lodge, romancier englez, dublat de calitate de eseist și critic literar, este de părere că ficțiunea și-a pierdut progresiv autoritatea și puterea de convingere și că, cel puțin în lumea anglo-saxonă, a crescut mult numărul cărților de memorii istorice, biografii și opere care relatează fapte trăite (life writing). Deci, die Ioan Neșu, decât să citim un roman cu personaje inventate, bizare, fără nici o legătură cu realitatea, mai bine parcurgem „Memoriile” lui Winston Churchill, din care, neîndoiește, avem atâtea de aflat! De fapt, nici la noi „oamenii serioși”, milionarii în dolari sau euro, oamenii de afaceri ș.a. nu (mai) citesc romane. Ce perspective mai are literatura?*

- Domnule profesor, părerea mea este că un roman nu înseamnă numai o sumă de personaje, după mine romanul este o stare de spirit care se transmite și cititorului în timpul lecturării. Este adevărat că într-un roman totul este

inventat, dar problematica este luată din realitate și de foarte multe ori, un roman poate fi avangarda realității sau, cum a spus cineva, realitatea copiază ficțiunea. De aceea consider că literatura nu este în pericol. Se vor mai scrie romane. Lectura rămâne unul dintre viciile noastre permise, dacă mă pot exprima astfel. Indiferent cât de multe alte tentații ne vor înconjura. Numai că trazele vor fi mai mici, iar cititorii mai puțini. Dar aceștia vor forma un segment constant, un public de elită. În paralel, acesta va consuma și acest tip de literatură format din memorii, biografii, cărți de amintiri și interviuri, etc. Mi se pare justificată această foame de informație, dacă ne gândim, în cazul nostru, cel puțin, la vidul pe care l-am parcurs în atâtea decenii. Acum, când aflăm cu adevărat ce a fost, cum a fost, când se deschid arhive, toți dorim să recuperăm, de aceea se justifică epuizarea de pe piață a acestui tip de carte.

- *Nu pot încheia fără să vă întreb ce aveți acum pe masa de lucru și la ce strategie narativă să ne așteptăm?*

- Tocmai am terminat un roman-parabolă care se numește „Molima”. Necazul este că nu se întrevide nici o variantă pentru publicarea sa. În aceeași situație este și volumul de proză scurtă „O lumină abundentă”.

Pe termen lung nu am nimic planificat. Eu nu-mi planific inspirația, dar o provoc. Prin actul lecturii.

Vasile Aionesei

Pentru Vasile Aionesei grafica înseamnă trecerea universului imediat prin dimensiunea imaginației, care furnizează posibilități nebănuite de plasticitate a formei. Comunicarea cu mediul apropiat se petrece prin intermediul elementelor primordiale, iar disputa instalată între acestea și artist nu mai este una subterană. Dialogul se petrece pe hârtie și devine lizibil inclusiv în seria de desene în cărbune, realizate pe malul lacului Strachina, în timpul taberei de pictură din anul 1987. Compozițiile dau măsura talentului artistic al creatorului, pe care, deseori, îl auzim vorbind cu modestie despre fluxul complicat al plămurii imaginii.

Stăpânind toate mijloacele necesare unui plastician figurativ și argumentând disponibilitățile dobândite în deosebită grijă pentru compoziție și claritatea domeniului vizual metamorfozat, lucrările ne apar expresive, gestuale,

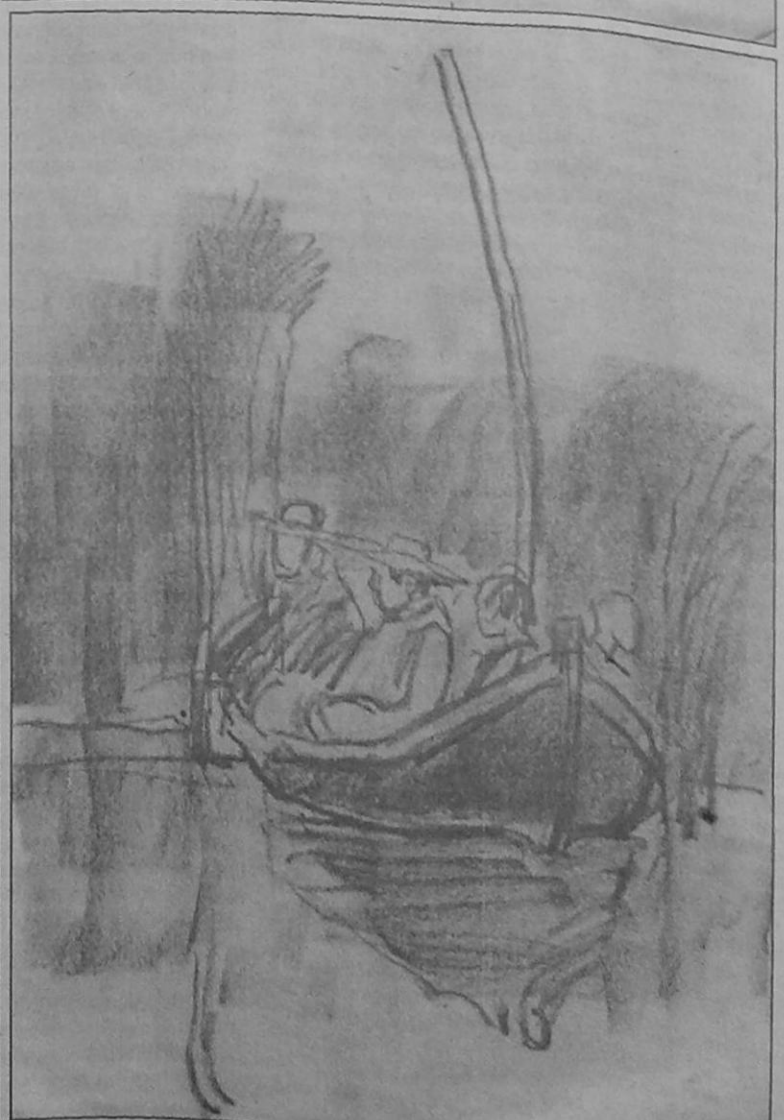
bine temperate cromatic.

Portretele cu valoare documentară pentru cultura ialomițeană și nenumăratele peisaje evocând întinderile Bărăganului evidențiază vocația formală a unui pictor aflat în relație indestructibilă cu realitatea. Repunând în discuție acea acalmie a lumii rustice, epurată de energiile contemporaneității, desenele din 1987 sunt măsura echilibrului și armoniei ancorate în existența spațiului solar al câmpiei. Aici, apa, vegetația, cerul sunt motivele unei viziuni unde componentele zoomorfe și acvatice devin centrul unei lumi cu știință esențializate.

Pulsul germinativ al întinderilor campetre este pus față în față cu acele clișee definind condiția pescarilor și a bărcilor surprinse în singurătatea lor, dar și a expresivelor naturi statice cu pești care par letargii ale sufletului. Și nu întâmplător, pentru că Vaile Aionesei vede în fiecare formă o ființă cu însușiri apropiate omului și deopotrivă în relație cu influența corpurilor cosmice.

Ana Amelia Dincă

ARTIST

(urmăre din nr.6/14)

Dumnezeu ca obiect al experimentului lov

„Cartea lui lov”, în cele două componente ale sale - povestea și poemul -, surprinde nașterea unui nou mod de a gândi problemele omului și ale divinității sale. După câteva secole de domnie a înțelepciunii legiferate de Dumnezeu și Moise pe muntele Sinai (sec. XIII a. Ch.), autoritatea ei este tot mai mult pusă în discuție.

Elementele noi înțelepciuni răsăriseră în mintea lui lov înaintea experimentului ceresc. Acesta reprezintă însă ocazia formulării și afirmării lor într-o confruntare deschisă cu principiile și valorile vechii concepții despre om, dreptate, adevăr și relația om - divinitate. O fisură se întrezărea în betonul armat al puterii dominante.

Experimentul ceresc îl scoate pe lov pentru câteva luni din condiția sa umană de vinovat potențial în fața unui Dumnezeu revendicativ și răzbunător. Avându-l ca obiect, experimentul îi dă posibilitatea lui lov să se simtă și să se manifeste ca un nevinovat înaintea Creatorului care, în acest caz, pare să fi greșit. O spune răspicat, repetat și acuzator: „El, care, fără pricină, lovește în mine/ Și iară - și mă lovește, fără de răgaz./ Umplându-mă cu-atâta-amărăciune.”

Era timpul ca Domnul din cer să cunoască mai bine oamenii și să învețe să dialogheze cu ei sau cel puțin cu lov ca reprezentant al oamenilor buni. Și să mai afle că: **omul are conștiința care-l poate oglindi pe El și întreaga Lui creație; există și oameni integri, nu numai oameni răi; ar fi timpul să-l ia în seamă pe oamenii buni și să-i dispară suspiciunea de părinte care-și terorizează copiii; acești oameni vor să-l cunoască chipul, să-l și vadă aievea nu numai să-l audă glasul poruncitor sau vestirile transmise prin gura profeților.** lov pune aceste probleme - și multe altele -, din postura unui credincios fidel care, aflat într-o situație limită, nu poate dialoga cu divinitatea pe care o adoră.

Dumnezeu este instituit de lov ca interlocutor atunci când eroul nostru constată că prietenii săi, deși binevoitori, rămăseseră blocați în paradigma răsplătirii și pedepsei și-l țineau și pe el prizonier după gratiile acestei viziuni. Ei aveau ca dovadă a legitimității atitudinii lor însăși starea jalnică în care se afla lov, pe când acesta, în disperarea sa, nu putea să se apere cu nici o probă palpabilă. Datele de conștiință nu reprezentau, nici măcar pentru prietenii, indicii convingătoare: „Haideți, vă rog, priviți-mă./ Doar n-o să vă mint în față./ Fiți îndurători, judecați-mă cu dreptate./ Poate nu voi fi osândit./ Rostește gura mea neadevărul./ Nu știe ea să simtă gustul vitregiei?”

Deznădăjduit, lov solicită să discute problema nevinovăției sale cu Dumnezeu însuși ca și cum ar dialoga cu un prieten: acesta este **experimentul** la care obiectul experimentului ceresc îl supune pe chiar inițiatorul lui: **poate Dumnezeu să renunțe la deprinderile sale de voință și putere universale pentru a-l asculta omenește pe cel mai cucernic dintre robii Săi?** Ar fi fost ca o răsplată spirituală, de aceeași natură cu satisfacția pe care comportamentul lui lov l-a produs-o ca subiect al experimentului.

Autoritatea conștiinței de sine

Și iată cum, dragi cititori-însoțitori, s-a întors roata cu Dumnezeu și lov, omul acesta aparent nimic răsturnând cu totul datele inițiale ale problemei: subiectul experimentului ceresc devine obiect al unui experiment pământean-omeneșc. Deocamdată nu ne facem griji pentru cum va răspunde acestui test Domnul Dumnezeu nostru.

Rămânem cu ochii măriți de uimire fixați pe noul tip de autoritate pe care-l manifestă lov în raporturile sale cu prietenii-acuzatori și cu însuși Dumnezeu din cer. El impune ascultare celor trei și se adresează divinității cu forța suflătoare și sprirituală întemeiată pe conștiința nevinovăției sale: „Că porunca lui niciodată eu nu am călcat-o.” Sau, într-o altă formulă, mai aproape de nuanța pe care vrem s-o accentuăm: „Știu că nu sunt așa, știu bine că nu sunt așa.” **Știe bine**

Alexandru BULEANDRĂ

Experimentul lov

(O lectură profană a „Cărții lui lov” din „Vechiul Testament”)

Motto: „Trăia odată în țara Uz un bărbat pe nume lov, un om vrednic și cinstit, care se temea de Dumnezeu și se ferea de păcat.”

că nu este vinovat. Aceasta ni se pare a fi forma cea mai simplă a noii înțelepciuni construite de lov ca știință de sine însuși.

Afirmația „Știu că nu am încălcat nici o poruncă” implică: 1. cunosc toate poruncile, hotărârile și legile divine; 2. știu toate faptele care pot fi săvârșite în conformitate cu aceste prescripții; 3. știu ce am făcut eu însumi. Titulatura „Copilul Domnului” pe care i-am acordat-o lui lov încerca să conceptualizeze liniile de forță ale vieții lui lov: el s-a construit ca individ uman în spiritul cerințelor divine, devenind un om bun. Omul bun, spre deosebire de omul pentru care Moise dăduse „Decalogul”, trecuse de stadiul de om care respectă de teamă preceptele divine la stadiul în care le consideră ca fiind inerente conștiinței sale. Iar buna-credință și buna-cuviință, atât de dorite de Dumnezeu, sunt adevăratele instanțe de autocontrol ale manifestărilor acestui om bun. Rezultă că Dumnezeu nu mai trebuie să-l supravegheze, să-i pândască fiecare mișcare.

Aparent paradoxal, lov devine mai bun cunoscător al acestor norme de viață umană decât însuși emitentul lor - Dumnezeu din înalt -, întrucât, spre deosebire de acesta, el le-a pus în aplicare. Dumnezeu a fost cu teoria, lov cu practica. lov este om, deci aparține domeniului de aplicare. Și dacă el susține că le-a pus în practică **ad litteram**, ar putea să-i aducă la cunoștință emitentului observațiile lui cu privire la modul în care s-au comportat canoanele sale în viața omului, dacă mai e ceva de îmbunătățit ș.a.

Cred că putem susține ideea că omul bun ar trebui să aibă și el un cuvânt de spus atunci când i se evaluează faptele. Este convingerea pe care lov o strigă mereu în plângerea sa: să-și comunice punctul de vedere într-un dialog direct și cinstit cu Dumnezeu.

Aceasta este **problema esențială a noii înțelepciuni: remodelarea trunchiului de comunicare și comuniune credincios-Dumnezeu pentru a răspunde adecvat așteptărilor omului bun.** Iar aceste așteptări ale lui lov ca om bun nu sunt zăgăzuite de diferența de natură dintre om și divinitate, înțelepciunea omenească putând ajuta lui Dumnezeu. Este convingerea lui lov că Cel de sus poate să-și îmbunătățească, din dragoste pentru om, și proiectul uman și propriile manifestări în raport cu omul bun.

Să mai notăm câteva gânduri inspirate de spusele lui lov, pe care le putem atașa ca **presupoziții ale noii înțelepciuni.** Înțelepciunea însăși ne apare a fi concordanta dintre nevoile și inițiativele omului, gândirea lui, cu prescripțiile și căile Domnului, altfel spus, dintre cererea umană și oferta divină! Dumnezeu acesta proteic se arată așa și atât cât îi solicită omul, înțelepciunea și inteligența omenească. Exigențele și planurile divine permit formularea și altor poziții în problemele fundamentale ale omului, dreptății ș.a., decât cele tradiționale. Important este de a înțelege căile Domnului și ceea ce poate și trebuie schimbat. **lov nu este împotriva Domnului, ci a modului tradițional în care este văzut și evaluat în acțiunea umană.**

Înainte de a reveni în vâlvătaia discursurilor din „Poemul lui lov”, să mai profităm de atmosfera aceasta de meditație liniștită și să propunem însoțitorilor noștri o distincție care ne va ajuta să limpezim apele

învolverate ale „Vorbirilor”: în apărarea lui lov prind viață două proiecte, ambele propuse spre rezolvare divinității: este vorba de un proiect care privește condiția umană și un altul, la fel de important, care are ca obiectiv central acțiunea divină și chiar felul Ei de a fi de a se manifesta în raport cu așteptările omului. Spus pe de-a dreptul, lov pune lui Dumnezeu însuși problema unui **nou proiect de divinitate. lov vrea un Dumnezeu care să corespundă statului său de credincios fără prihană.** Pentru el, **Dumnezeu suspicios, mândros și pedepsitor, care se comportă după principiul tradițional al răsplătirii nu mai este un Dumnezeu adecvat.**

Umanitatea lui lov

lov rămâne neclintit în iureșul devastator declanșat de cele două etape ale experimentului ceresc. Slava sa umană, relațiile de rudenie, prietenia, averea, sănătatea, visele, nădejdea, totul se duce de răpă. Îi mai rămâne un lucru care n-a putut fi luat sau distrus în diluviu: **conștiința nevinovăției.** Și ea devine temei al regândirii condiției umane. Starea personală a eroului este ocazia promovării acestor proiecte. Apărându-se pe sine, lov își apără umanitatea careia îi aparține, întrucât Dumnezeu a creat și situația particulară în care se află acum, dar l-a creat și pe lov ca om.

Dumnezeu și lov se studiaseră cu atenție zi și noapte, ceas de ceas, cu mult înainte de experimentul propriu-zis. Ne-a spus-o chiar lov: încă de la nașterea sa. Amintirile eroului sunt amestecate de grija și iscodirile neîncetate ale tatălui. Chinurile la care îl supune Satana vin după toate micile și repetatele încercări cu care Tatăl ceresc îl testase pe lov, aducându-l la exasperare: „...și mă pândeai./ Să vezi când voi păcătu și să nu lași/ Nici o greșeală-a mea nepedpsită.” lov devine tot mai tracasat de această atenție scormonitoare. Dumnezeu nu știa încă de faptul că el este un om de bună-credință? După cum am văzut, experimentul ceresc va reprezenta pentru lov depășirea pragului tăcutei răbdări și trecerea pe ușa vorbirii eliberatoare.

Încă din primul discurs, experiența personală se apleacă înțelegătoare asupra condiției omului în general: „Nu este viața noastră pe pământ ca și luată cu arcanul?/ Trăim oare mai bine decât un om tocmnit cu ziua?/ Ca robul ce suspină după umbră în zadar./ Ca truditorul așteptându-și plata ce nu vine.” Și mai departe: „Ce este omul ca să-ți pese-atât de mult de el./ Să îl supui mereu privirii tale./ Să-l cercetezi, înverșunat asupra-i, zi de zi./ Să-l pui la încercare ceas de ceas?”

La această întrebare răspuseseră și prietenii-acuzatori în termeni care, fără să-și dea seama, îi înjoseau pe ei înșiși. lov însă, deși în esență spune același lucru, manifestă în cuvinte aceeași delicatețe pe care o pusese Dumnezeu Tatăl în facerea lui: „Omul, de femeie zămislit./ Are-o viață scurtă, însă plină de tristețe./ Înflorite ca o floare și ca ea se vestejește./ Pieritor, trecător ca o umbră./ Și asupra unui lucru ca acesta îți apleci privirea./ Pe el vrei tu să-l chemi la judecată dinaintea ta?/ Cum ar putea să iasă din tină făptură curată?/ Nu omul e aceea!” Acum urmează una din întoarcerile de gând vizionar pe care lov le pregătește cu o măiestrie de mare dialectician: „De vreme ce zilele lui sunt hotărâte./ De vreme ce de tine îi atârnă anii săi./ De vreme ce l-ai pus de netrecut hotărniciri.” Adică Dumnezeu este singurul vinovat că omul nu poate fi curat. După această diagnosticare a situației și culpabilizarea a Creatorului, lov închide ostentativ ușa speranței într-o altă stare: „Întoarce-ți ochii de la el, lasă-l în pace./ Ca pe-un palmas tocmnit, să-și isprăvească ziua trudei sale.”

Apoi o deschide, dar nu pentru o nădejde ci pentru un reproș la fel de usturător: copacii și râurile, făcute tot de tine, Doamne, ca și omul, ele au nădejde să renască. „Dar omul? Moare și rămâne așa, mort./ Și dă suflarea de pe urmă și niciunde nu mai este.” Câtă nedreptate făcută omului! Oare nu-ți stătea în putere ca și omului să-i dai aceeași speranță de renaștere, de reînviere? - spunem noi în locul lui lov.

Acum vine lovitura minunată a Copilului Domnului care-și joacă Tatăl Cereșc cu o ușă imaginată pe care

o tot închide și deschide, plânge ca strâns cu ea și râde fericit când se ascunde pentru a fi căutat de acest tată uriaș, cam coleric dar cu un suflet de copil vesel: „O, dacă m-ai ascunde în lăcașul celor morți/ Să-mi fie adăpost până în ziua când/ Mânia ta o să se potolească/ Aș aștepta acolo zi după zi să vină clipa hotărâtă/ Când, amintindu-ți iar de mine, mă vei slobozi/ Mă vei chema atunci, iar eu îți voi răspunde/ Ștind că-ți este dor să vezi din nou pe cel ce l-ai făcut/ Acuma îmi pândești și-mi numeri pașii toți/ Însă atunci vei înceta să fii iscoada mea/ Îmi vei închide vîna într-un sipet/ Și alb curat voi răsări din nou.” Și iar îi trăneste ușa în nas: „Dar nu! (...) Tu nimicești nădejdea unui om/ Și îi zdrobești pe veci puterea de-a mai fi.”

Dacă în viziunea celor trei prieteni-acuzatori omul nu poate fi curat, adică nu mai poate evolua, moartea ca abis confirmând această infundătură, pentru lov întrebarea „Cum poate fi omul curat?” se poate pune, dar împreună cu o alta: „Cum se poate trezi omul din moarte?” În revelația sa, pe care o propune ca ipoteză de lucru pentru Dumnezeu, lov insinuează că moartea de acum este strâns legată de păcat și de obsesiile divinității. Soluția propusă de pământează cuprinde un Dumnezeu iertător, care să uite de păcatele omenești.

În acest context nou, al nădejzii reînvierii, gândirea omului își extinde sfera de interes, abordând un timp care altfel îi era indiferent: soarta copiilor, calitatea sufletului și a spiritului ca obiect de reflecție și repere valorice în comportamentul uman.

Cât mai aproape de Dumnezeu

Ca să se edifice pe sine în concordanță cu exigențele divine, lov s-a luptat cu propria sa natură umană și cu mediul comunitar în care s-a născut și și-a dus viața. Într-un sfârșit, la bătrânețe, a ajuns să-și domine propria fire omenească și comunitatea în care trăia. Era fruntea învățătoare de bine și brațul apărător al celorlalți. Acest statut comunitar pare să fie autonom în raport cu bogăția materială, reflectând cucernicia lui, forța suflătoare de a respecta cele divine.

lov devenise un Dumnezeu al comunității sale când cheia simplă și dură a tradiției intrupată în mentalitatea semenilor i-a schimbat printr-o răsucire în carne vie această demnitate. Experimentul cerească îl culpabilizează, iar această culpă devine obiectul disputei: cum s-ar putea deculpabiliza lov în fața celorlalți oameni și, în primul rând, în fața lui Dumnezeu?

Iată, pe scurt, strategia adoptată de lov. Până la experiment, el avea o raportare mijlocită la Dumnezeu trăindu-și viața în conformitate cu prescripțiile divine. lov este un perfecționist, nu un credincios oarecare: el își coordona fiecare gând și gest cu norma divină.

În timpul experimentului, lov se simte vizat direct de Dumnezeu și în consecință vrea să-i impună lui Dumnezeu o relație nemijlocită pentru a clarifica problema sa: a fost pedepsit deși el nu știe să fi greșit cu ceva: „Însă eu cu cel Atotputernic vreau să stau de vorbă/ Înaintea lui vreau să îmi apar dreptatea.” Mai mult, fiind un credincios foarte scrupulos, lov cere cu insistență să fie făcut să înțeleagă cu ce a greșit, să i se individualizeze fapta până la gândul sau gestul prin care a păcătuit pentru a lă putea îndrepta și, în primul rând, pentru a se apăra: „Atâta mai nădăjduiesc/ Să pot să-mi apar faptele în ochii lui.”

lov se simte pedepsit umare unei acuzări implicite. De aceea, el așteaptă, forțându-și adversarul, ca cel care l-a pedepsit să-și prezinte acuzarea. El vrea, prin umare, o judecată omenească: cel care-l acuză să-i spună exact cu ce a greșit, iar el să-și spună propria părere despre ce s-a întâmplat: „Când învinuitorul meu își va fi scris/ Învinuirea împotriva mea/ O voi purta pe umăr, o s-o înfășor/ În jurul frunții ca pe un regesc turban/ Atuncea o să-i dau amănunțita socoteală/ De fiecare pas al vieții mele, câtă-a fost/ Și mă voi duce-n fața lui, călcând cu îndrăzneală/ Ca un fiu de împărat.”

Dar Dumnezeu l-a pedepsit, nu altcineva! Înseamnă că Domnul știe că el a păcătuit cu ceva. Prin umare, Dumnezeu trebuie să-i aducă la cunoștință acuzarea! Să recunoaștem, acesta ar fi un rol cu care Cel de sus nu e familiarizat: să motiveze o decizie. Mai ales în acest caz, care pentru El se prezintă cu totul altfel decât în mintea lui lov.

Sunt două referințe ale zbuciumului eroului din poem: el ar fi putut, într-adevăr, să fi comis un păcat - este primul reper. Fără să-și dea seama, a încălcat o prescripție divină: „Dar sunt eu oare fără vină?” Chiar și în această situație, el nu ar fi un păcătos sau nelegiuit, pentru care păcatul este regula, nu excepția, cum ar fi la lov. Dar conștiința lui îi spune că este nevinovat: „Însăși încumetarea mea e o făgăduință de scăpare/ Nici un nelegiuit n-ar îndrăzni să îl înfrunte.”

Sau Dumnezeu a evaluat greșit o faptă a mea? - ar fi al doilea reper al dilemei lui lov. Cum ar fi el posibil? Greu de spus. Chiar cel năpăstuit recunoaște că Dumnezeu „pe cel fără de vină/ Știu bine, nu îl chinuiește așa/ Iar, dacă

am vreo vină, la ce bun/ Să mă mai ostenesc? Ar fi zadarnic.”

lov caută soluția acestei zădărnicii care-i iese în cale atunci când își pune întrebarea „Cum poate omul să aibă dreptate dinaintea Dumnezeului său?” Mai întâi apare sub forma axiomei doctrinei răspătării pe care o susțin prietenii-acuzatori: Dumnezeu are totdeauna dreptatea întrucât el știe tot: „De s-ar încumeta vreunii să îi ceară socoteală/ Abia dac-ar putea ei să răspundă la o întrebare dintr-o mie.” Citorul-răbdător probabil că-și amintește capitolul anterior intitulat „Cine știe, câștigă”.

Apoi, vine ca chip al zădărnicii judecării omului cu Dumnezeu, însăși diferența de natură între oponenți: „Da, eu sunt om, el însă nu e om/ Așadar nu putem să mergem amândoi/ La una și aceeași judecată/ Nu este de găsit judecător care să-și pună mâna/ Peste noi amândoi sau să-l poată opri/ Să mă lovească cu varga sau să îl silească/ Să nu mai trimită asupra-mi spaimile sale.”

Și încă alte și alte obstacole se opun intenției lui lov: cum să-l cheme la judecată pe judecător, e prea puternic, mă va ține de fățarnic ș.a. Dar conștiința nevinovăției sale este atât de puternică încât depășește toate stăvilele din calea înfruntării lui Dumnezeu. Iar lov e prea prevăzător pentru a nu pregăti terenul pentru o confruntare pe măsura puterilor sale: „Numai că, Doamne, două lucruri vreau să-ți cer/ Altfel nu mă încumet să te-nfrunt/ Întâi, ridică-ți mâna de pe mine, mâna-ți gree/ Să nu mă mai bântuie crâncena-ți spaimă/ Apoi mă poți chema la judecată și îți voi răspunde/ Ba nu, eu te voi întreba și tu ai să-mi răspunzi/ Câte păcate și nelegiuiri am săvârșit?/ Ce lege-am încălcat, ce vătămare am adus?/ De ce îți ascunzi chipul/ De ce te uii la mine ca la un dușman?”

lov ajustase procedura judecării după măsura omului astfel încât adevărul nevinovăției sale să poată fi afirmat. Pentru el era o problemă de viață și de moarte, de aici indignarea, ezitarea și încrâncenarea din comportamentul său: dacă nu va ajunge în fața lui Dumnezeu să-și apere nevinovăția, atunci întreaga sa edificare de sine s-ar năruia - asta însemnând, de fapt, adevărata lui moarte.

Pe ea o plânge ca pe un prunc ce nu ajunsese la maturitate, buna lui credință călcată în picioarele care-i îndepărtau de sine pe cei apropiați, cuviința scuipată de oamenii de nimic, curățenia unei vieți pe care reușise s-o altoiască pe un trup omenesc. Roadele muncii sale s-ar fi uscat fără să lase urme: „Pământule, sângele meu să nu-l acoperi/ Nu da loc de odihnă vâietelor mele/ De azi încolo am un martor în înalt/ Apărătorul meu este acolor cer” lov îl imploră pe Dumnezeu „Tu, Doamne, să-l primești pe acest chezaș al meu/ Căci altul n-am, nu se găsește nimeni să răspundă pentru mine.”

Totuși plângând, rugându-se, strigând, reproșând, aducând la lumină lucruri altminteri mute din adâncul sufletului, hărțuind pe Dumnezeu cu vorbe ascuțite, lov caută neîncetat: „O de-aș găsi pe cineva să mijlocească pentru mine/ Ascultare de la Dumnezeu!”

Și a venit în poem ca o iluminare peste cuvinte și o revelație a coborât în sufletul lui lov ce atârna pe buza morții mute în vecie: „O, cât aș vrea ca vorbele acestora ale mele/ Să dăinuie pe veci în piatră scrise/ Săpaten stâncă cu condei de fier/ Da, știu că Răscumpărătorul meu e viu/ Că el, Cel de pe urmă, se va ridica/ Slujind dreptății mele pe pământ/ Și mă va apăra. Iar când mă voi trezi/ O să mă ia alături de el, iar eu/ Viu încă-n carnea mea, îl voi vedea pe Dumnezeu/ Iar cel pe care-l voi vedea o să îmi țină partea/ Ochii acestora-ai mei îl vor privi, iar el/ Nu se va arăta străin de mine și îndepărtat/ Tânjesc de dorul lui...” Ca renăscut din cenușa pe care agoniza de luni de zile, îi atenționează pe prietenii săi acuzatori: „Voi să vă temeți: sabie se va afla și pentru voi/ Fapta cea rea aprinde flacăra mâinilor, / O să aflați cândva că este-ntr-adevăr o judecată dreaptă pentru toți.”

Ce s-ar mai putea spune? Pauză, vă rugăm!

Adevărul lui lov și răspunsul Domnului

...Au fost trei zile de cuvântări pe care Dumnezeu le-a ascultat fără să intervină. După încheierea poemului, când „Cartea lui lov” revine la matca sa legendară, Dumnezeu din poveste, cel descoperit de noi ca Dumnezeu adevărat, va concluziona, comparând ce au spus cei trei prieteni-acuzatori cu ce a spus lov, „Nu ați rostit adevărul despre mine, cum a făcut robul meu lov” În decursul acestei cercetări am argumentat de ce considerăm că afirmația lui Dumnezeu se referă atât la cele spuse de lov în timpul celor două faze ale experimentului cerească, cât și, mai ales, la ce a susținut el în discursurile și soliloquiile din poem. Între cele două tipuri de reacție verbală nici nu se poate pune o linie despărțitoare, ele reflectând, așa cum am arătat la timpul potrivit, aceeași conștiință de sine.

Afirmația lui Dumnezeu aruncă o lumină nouă asupra întregului text al „Cărții lui lov”, așezând-o alături de alte scrieri din „Vechiul Testament” și în vecinătatea „Noului Testament”. Această idee vom încerca s-o argumentăm,

la finalul acestui studiu, cu atenționarea actualizată că este vorba de o lectură profană, rațională și umană.

Presupunem că Dumnezeu a avut în vedere, când a spus că lov a rostit adevărul despre el, concordanța judecăților robului său cu așteptările Sale. Altfel spus, el înaintează pur și simplu pe căile oferite de divinitate și neumblate încă de mîntea omenească, pentru a găsi modalități, variante ș.a. ale condiției umane, cum diferența de natură dintre om și divinitate să nu reprezinte un obstacol în calea comunicării lor, dacă este posibil și cum o micșorare a acestei diferențe, dacă omul bun/ curat și Dumnezeu „mai apropiat de om” pot fi soluții la această problemă, despre pedepsirea omului rău imediat ce săvârșește păcatul, despre moarte și reînviere și multe altele.

Așteptările lui Dumnezeu sunt de fapt căile și planurile pe care El le-a transmis oamenilor. În cercetarea de față, am avut ca reper epoca mozaică și cele cinci cărți ale lui Moise, de la „Leșire” până la „Deuteronom”, atunci când am configurat tradiția și elementele vechii înțelepciuni susținute de cei pe care aici i-am numit „prieteni-acuzatori.”

Pentru aspectele conceptuale care ni s-au părut că se leagă într-o viziune de ansamblu asupra omului și divinității, ca alternativă formulată de lov la tradiție, numită convențional „noua înțelepciune”, abia acum ar trebui să descoperim reperele biblice - în cazul că ar exista. Căluza ne va fi tot Dumnezeu - prin afirmația sa crucială - și profetii prin gura cărora vorbesc.

Problemele legate de cronologia textelor biblice avute în vedere, le vom evita pe cât posibil, punându-le între paranteze. Ele sunt foarte importante dar depășesc puterile noastre. Este clar că epoca mozaică este anterioară „Cărții lui lov”. Referitor, însă, la raporturile temporale dintre scrierile profetice și cartea noastră, nu putem fi la fel de siguri. Esențial pentru noi va fi dacă în vestirile prooroocilor găsim enunțate probleme, soluții etc. concordante cu cele evidențiate aici sub termenul generic „noua înțelepciune”.

Amintim că vestirea doar anunță, nu împlinește ceva în realitate. Dar ceea ce vestește se va împlini cu certitudine într-un viitor nedeterminat. Citatul pe care l-am dat atunci din *Isaia 42* a fost inspirat, pentru că o imagine-cheie dintr-o revelație a lui lov - care, să fie clar, nu este profet! - ne trimite tot la *Isaia*. În cartea „Vechiul Testament” de Edmond Jacob, Humanitas, 1993, suntem avertizați de existența a două scrieri sub aceeași denumire: *Isaia* (cap.1-39) și *Al doilea Isaia* sau *Deutero-Isaia* (cap.40-55). „Un fapt e sigur: marele profet din sec. al VIII-lea a.Ch. i-a oferit atât sursa de inspirație, cât și propriul program.” (p.113)

Și cum citatul promis din primul *Isaia*, 26,20: „Dute, poporul meu, intră în camerele tale și închide ușa după tine; ascunde-te puține clipe, până când mânia va fi trecut! 21. Că iată Domnul va ieși din locașul său, ca să pedepsească fărădelegile locuitorilor pământului.” Înainte de a continua, trebuie să arătăm că, în lumea specialiștilor, capitolele 24-27 compun așa-numita „Apocalipsă a lui Isaia”, a cărei eshatologie vadește însă o epocă ulterioară (p.104). Să fie aceasta epoca colaborării „Poemului lui lov”? 25, 8: „El va înlătura moartea pe vecie! 9. (...) Iată Dumnezeu nostru în care nădăjduim ca să fim mântuiți!” 26. Cântarea celor răscumpărați... 26.14. Morții nu vor mai trăi și umbrele nu vor învia, fiindcă tu le-ai pedepsit și le-ai nimicit și ai șters până și numele lor. 26.19. Morții tăi vor trăi și trupurile lor vor învia! Deșteptați-vă, cântați de bucurie, voi ce ce sălășluiți în pulbere! Căci roua ta este rouă de lumină și din sânul pământului umbrele vor învia.

Cap.42 Anunțarea unei noi împărății. Pedepsa neascultării. 42.25. Eu, eu sunt acela care șterge păcatele tale și nu-și mai aduce aminte de fărădelegile sale. 26. Adu-mi aminte ca să judecăm împreună, fă tu însuși socoteala ca să te dezvinovătești.

Cap.53 Patimile, moartea și preaslăvirea lui Mesia. 53.4. Dar el a luat asupra-și durerile noastre și cu suferințele noastre s-a împovărat. Și noi îl socoteam pedepsit, bătut și chinuit de Dumnezeu. 7. Chinuit a fost, dar s-a supus și nu a deschis gura sa. 10. Dar a fost voia Domnului să-l zdrobească prin suferință. Și fiindcă și-a dat viața ca jertfă pentru păcat, va vedea pe urmașii săi, își va lungi viața și lucrul Domnului în mâna lui va propăși.”

...Aici se cuvine să punem punct unei aventuri înălțătoare care ne-a adus, după șapte luni de concentrare încântătoare, acolo unde, la început, nici cu gândul nu gândeam. Să ne fie învățare de minte și suflet!

Conf.univ. TEODOR ROIBU și Lect. univ. drd. HORIA IANCU
Academia Națională de Educație Fizică și Sport București

EVANGHELIE ZAPPA - PROMOTORUL JOCURILOR OLIMPICE MODERNE ȘI SPRIJINITORUL DEZVOLTĂRII CULTURII ȘI PRIETENIEI ROMÂNŌ - ELENE

Originea Jocurilor Olimpice moderne este incontestabil legată de activitatea și concepția unui om de cultură, a unui pedagog și sociolog, care a fost baronul francez Pierre de Coubertin. Lui i se datorează foarte mult și de aceea trebuie să-i fie cinstită memoria deoarece a creat olimpismul modern.

Cu toate acestea au existat acțiuni, activități, preocupări premergătoare începutului Jocurilor Olimpice din anul 1896. Și ele își au locul în istoria Olimpismului și de aceea nu trebuie uitate sau ignorate. Însuși baronul Pierre de Coubertin a recunoscut existența acestora, pe care le-a denumit „încercări nereușite”. Această sintagmă se referea la „Jocurile Olimpice” inițiate de Evanghelie Zappa începând cu anul 1859, la Atena.

În rândurile care urmează ne vom referi la activitatea lui Evanghelie Zappa, nume pe care nu îl putem evita atunci când vorbim de reînvierea Jocurilor Olimpice, precum și de contribuția la dezvoltarea culturii românești.

Evanghelie Zappa a fost grec de origine, născut în anul 1800, în localitatea Labova din Epirul de Nord (azi în Albania). Participant activ la războiul de independență al Greciei, început în anul 1821, a ajuns la gradul de maior. Pleacă în 1833 în România unde se stabilește definitiv și unde va obține cetățenia română - la cererea sa - în anul 1844. În România a făcut o mare avere ca negustor de cereale și mare proprietar de moșii. A fost un mare amator de cultură, un sprijinitor al artelor, literaturii și sportului. A murit în România, în anul 1865 și a fost înmormântat în cimitirul bisericii din satul Broșteni, la aproximativ 60 km de București, unde își au mormintele și doi frați ai săi. Pe mormântul lui Zappa se află un basoreliev care îi reprezintă figura din profil și o inscripție în limba greacă veche, din care redăm numai ultimul rând: „Din partea lui Zappas, Grecia să aibă concursuri olimpice”. În testament își exprima dorința ca, după 4 ani de la deces, osemintele sale să fie deshumate, craniul urmând să fie înmormântat la Atena, în Clădirea Zappeion, construită de el, iar restul osemintelor să fie înmormântate în curtea școlii din satul său natal Labova. Biserica satului Broșteni este ctitoria lui din anul 1859 și tot în această localitate și-a avut și conacul unde a locuit. Ruinele lui se văd și astăzi.

Nu și-a uitat niciodată pământul natal - Grecia - dar a fost foarte atașat și patriei sale adoptive - România. În ton cu spiritul de caracteriza Țara Românească din acea vreme, Zappa a contribuit la producerea și menținerea unor acte și forme de cultură care s-au regăsit și în zilele noastre. Traducerea operelor clasice grecești sau latine, alcătuirea unei Gramatici și a unui Dicționar al limbii române, fondarea Societății Literare Române (1 aprilie 1866), transformată la 1 august 1867 în Societatea Academică Română, a unor școli, lăcașe de cult, așezăminte de artă, știință și sport în România, Grecia, Albania etc., sunt acte majore de cultură ale timpului la care a contribuit și Evanghelie Zappa în ultimele decenii de viață. Ca trăitor al culturii și civilizației timpului său, Zappa a înțeles printre primii că limba, științele și jocul îi unesc pe oameni și constituie pârghiile ale renașterii naționale¹⁾.

Concret, la un an de la unire, în februarie 1860, dând dovadă de dragoste și recunoștință, oferea neamului românesc 3000 de galbeni (din care, 2000 pentru cel mai bun Dicționar român, 200 pentru cea mai bună Gramatică română și 800 pentru traduceri din autorii clasici străini). În octombrie același an, ca urmare a constituirii de către Cuza a „fondului Zappa” a mai oferit 2000 de galbeni, în total 5000. La acest fond, Zappa a mai adăugat, prin Testamentul său 1000 de galbeni anual, pentru epitropia din București a Eforiei filologice a școlilor în scopul cultivării și progresului limbii române²⁾. Tot prin testament, importante sume de bani primeau după moartea sa Biserica (1700 de galbeni) și școala elinească din Labova, precum și oamenii săraci din această localitate natală. Cultura și limba albaneză aveau să mai fie sprijinite financiar prin 10.000 de galbeni acordați de către Zappa inițiativei lui Naum Vequilarxhi, precum și prin subvențiile sale substanțiale pentru apariția în anii 1859 - 1861, la Lamia (Grecia), a primului jurnal în limba albaneză (Pelagos), pentru întreținerea unor școli din câteva districte și din satul său natal, Labova și altele.

În cercetările efectuate la biblioteca Academiei Române s-a descoperit un manuscris legalizat la notariatul de stat din satul Broșteni din care reiese că tot timpul vieții sale în România, a manifestat interes de a organiza întreceri sportive populare, în special lupte (trânta) și întreceri de cai pe terenuri plate, fără obstacole. Câștigătorii, de regulă țărani și mai puțin orășeni, erau răsplătiți cu premii, ca de pildă berbecuți, viței sau saci de grâu sau porumb, coroane de flori etc.

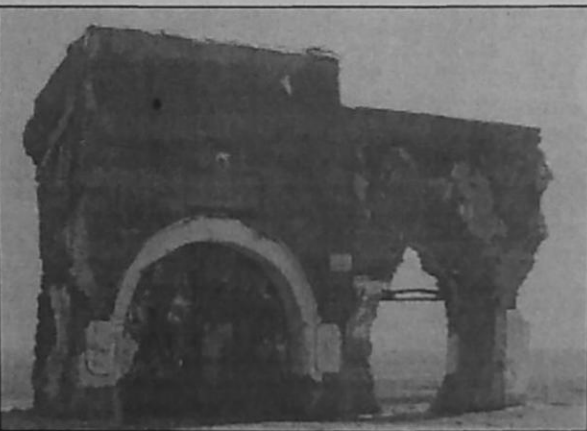
După cum am amintit, marea contribuție a lui Zappa la istoria modernă, cu multe implicații pe plan internațional, a constat în

ideea de a subvenționa organizarea primelor competiții sportive cu scopul declarat deschis, de reînviere a Jocurilor Olimpice. Prin Testamentul și apoi, epitaful său, Zappa și-a făcut simțită voința de aici, din Țara Românească, dintre Dunăre și Carpați, de a reorganiza Jocurile Olimpice ale vechilor greci în variantă modernă.

Astfel, la începutul anului 1856, Zappa propune Guvernului grec și regelui Otto, o reluare a Jocurilor Olimpice antice, cu premii în bani pentru învingători, urmând ca el să suporte toate cheltuielile (mai târziu, în propriul testament, preciza: „... din tot venitul destinat pentru această serbare patrunală... a Olimpiilor, să se scadă numai cheltuielile expoziției patrunale și cu prisosul, comisiunea să facă o cunună de aur ca să cunune (încoroneze) pe acești eroi, în mijlocul generalei adunări spre onoarea lui și gloria națiunii întregi și, în același timp, să-i dea și prisosul banilor ce au rămas din facerea cununiei, spre bucuria lui și devotamentul semenilor săi...”.

Cu toate că se abătea de la planurile sale, Zappa a fost de acord, de asemenea, ca Jocurile să constituie și un prilej pentru manifestările extrasportive. În acest sens, avea să proiecteze și să înființeze chiar el construcția, în Atena, a unui complex expozițional, denumit „Stabilimentul Olimpiceilor” cunoscut apoi sub numele de Zappeion.

Astfel, primele Jocuri Olimpice paneele, de care se leagă strâns numele lui Zappa, au avut loc în anul 1859 și apoi în anii 1870, 1875 și 1889. De remarcat că, deși dorința sa era ca Jocurile Olimpice să se organizeze la un interval de patru ani

Ruine ale conacului, comuna Broșteni

(ca în antichitate), această prevedere nu a putut fi respectată, din motive necunoscute până în prezent. Aceste jocuri au constat în concursuri sportive dar și din expoziții industriale și agricole, așa cum a solicitat Guvernul grec. Probele sportive, atâtăea câte se cunoșteau pe atunci, au fost: alergări, sărituri, aruncarea suliței, aruncarea discului, lupte și cățărare pe prăjini și stâlpi.

Într-o lucrare de mare valoare istorică publicată în 1992, la Bordeaux, avându-i ca autori pe baronul Pierre de Coubertin și marchizul Juan Antonio Samaranch, președintele C.I.O. afirmă: „Opera lui Evanghelie Zappa, un comerciant bogat de origine greacă, expatriat în România, este bine cunoscută în istoria sportului și a Jocurilor Olimpice. El a fost unul din numeroșii amatori intelectuali europeni din secolul XIX care erau pasionați de Grecia și doreau să o vadă recuperându-și locul ei de lider al lumii culturale occidentale, Zappa s-a hotărât să facă ceva concret pentru a restaura prestigiul Greciei și a propus regelui Otto I al acestei țări să creeze un Concurs olimpic. Întrucât Zappa a finanțat totul, regele i-a dat mână liberă și această manifestare a avut loc la Atena în 1859. Manifestarea a fost un fel de târg expoziție unde au avut loc câteva întreceri atletice alături de probe mai mult amuzante decât sportive. Ideea generoasă a lui Zappa era să repete aceste Concursuri Olimpice o dată la 4 ani. Din nefericire această idee a eșuat.” Aceste aprecieri vin că confirme o serie de documente recent descoperite la biblioteca Academiei Române, unele scrise de mână, chiar de Zappa.

În final, ca urmare a celor amintite, se poate considera că personalitatea lui Evanghelie Zappa, prin tot ceea ce a realizat pe pământ românesc și elen, aparține, deopotrivă, atât istoriei culturii și civilizației Greciei și României, cât și mișcării olimpice universale.

Bibliografie:

(1) Bănculescu, V., *Jocurile Olimpice de-a lungul veacurilor*, București, Editura U.C.F.S., 1964

- (2) Coubertin P., Samaranch, J.A. *Esprit olympique*, Bordeaux, l'Imprimerie Floch a Mayenne, 1992
(3) Lista de documente ale averii rămasă de la răposatul Evanghelie Zappa... în Dosarele Academiei Române, secția V nr.304/1882, București, 24 iunie 1865
(4) Poenaru, R., *Pedagogia Olimpismului*, Timișoara, Editura Eurobit, 1996
(5) Postolache, N., *Onoare lui Evanghelie Zappa, Românișm - Elenitate - Olimpism*, București, Editura

Prof. Ioan MAN, Comuna Ion Roată, județul

CONTRIBUȚIA LA DEZVOLTAREA ECONOMIEI BROȘTENI

Evanghelie Zappa, cea mai ilustră personalitate care a trăit în satul Broșteni, comuna Ion Roată, județul Ialomița, s-a născut în anul 1800 în localitatea Labova din Epir, azi Albania. A venit în Țara Românească în jurul anului 1830. Informațiile existente în unele monografii locale potrivit cărora ar fi venit înainte de 1830 sunt eronate. El însuși arată că „În timpul războaielor Greciei (se referă la războiul de eliberare națională din anii 1821 - 1829 n.n.), după ce am fost jefuit de toată averea mea de către stăpânitorii locului de unde mă aflam (după toate probabilitățile în Epir n.n.)... am rămas acolo până la terminarea războiului ca să mă jertfesc împreună cu dânșii și să le dau o mai întinsă dovadă de afecția mea către Patrie și patrioți”.

În primii ani după sosirea la noi, Evanghelie Zappa a locuit în Brăila și la București. La Brăila exista mai mult decât o comunitate greacă puternică în mijlocul căreia noul... s-a adaptat mai ușor noii sale patrii. Încă de la început el s-a angajat în negoțul cu cereale, îndeletnicire foarte profitabilă în acei ani. Numai așa se explică rapiditatea cu care a strâns o importantă sumă de bani, ceea ce i-a permis să ardeze și apoi să cumpere mari suprafețe de pământ. Legende care mai circulă despre originea averii sale sunt aproape fanteziste. Astfel, se spune că ar fi venit în Țara Românească cu o mare cantitate de galbeni proveniți din piraterie. Or, așa cum arăta, el susține că ar fi fost jefuit de toată averea chiar în ținutul natal.

Evanghelie Zappa a obținut naturalizarea în țara noastră încă înainte de anul 1840. Acest lucru i-a permis să cumpere pământ, imobile și alte bunuri în București și în județele din estul Munteniei: Ialomița, Ilfov, Brăila și Buzău. După aproximativ 20 de ani de când a devenit cetățean român, el posedă numai în județul Ialomița 66 de moșii cu un venit de 1.500 de galbeni fiecare. Cele mai importante erau: Broștenii Noi, Cegani, Grindaș (Valea Măcrișului), Cioara (Slujitori), Ulești și Stoenești.

În anul 1906, după ce trecuseră 42 de ani de la reforma agrară a lui Cuza, moștenitorii lui Zappa mai dețineau încă 7.320 ha de teren arabil, 710 ha islaz și 1.560 ha pădure numai în județul Ialomița. Conform Anuarului Județului Ialomița pe anul 1906 de A. Ursescu, moșiile defunctului Evanghelie Zappa din județ erau: Cegani - 1.700 ha teren arabil, 200 ha islaz și 120 ha pădure; Ulești - 1.000 ha teren arabil, 100 ha islaz și 400 ha pădure; Grindași - 1.500 teren arabil, 60 ha islaz; Broșteni - 2.000 ha teren arabil, 300 ha islaz și 1.000 ha pădure; Stoenești - 120 ha pădure; Cioara: 1.000 ha teren arabil, 50 ha islaz și 50 ha pădure.

Moșia din Broșteni a fost cumpărată în anul 1844 de la Gărgore Filipescu-Modrojan. Pe această moșie și-a stabilit Zappa reședința. Și-a ales probabil acest loc pentru că moșia avea suprafața cea mai mare și, în raport cu celelalte, se afla într-o poziție centrală. Locul unde și-a construit conacul („castelul” cum îi spuneau sătenii), este cel mai potrivit dintre cele care le-a avut la dispoziție. Situat la marginea sud-estică a satului Broștenii Noi, pe o colină din imediata apropiere a luncii Ialomiței, locul este nu numai potrivit unei curți boierești, dar oferă și o priveliște deosebit de pitorească. De aici se poate admira lunca împădurită până la mari depărtări.

Conacul construit prin anii 1845 - 1847 era, una din cele mai frumoase clădiri din această parte a țării. Era o construcție înaltă, cu etaj, iar împrejurul său se aflau o curte largă și o grădină. Conacul era împrejmuit de un zid de cărămidă prevăzut cu contraforturi, având peste 5 metri înălțime. Poarta de acces este masivă și impunătoare. A fost construită din grinzi groase de lemn peste care s-au aplicat plăci metalice astfel încât era foarte greu de spart. Poarta și colturile zidurilor erau păstrate permanente de gârziile de amăuți înarmați, costumați în uniforme specifice epocii. Într-adevăr, uriașele ziduri în spatele cărora se zărea splendidul conac, poarta masivă și gârziile de amăuți greci sau albanezi în pitoreștile lor uniforme dădeau întregului ansamblu un aspect de castel medieval.

Poetul Dimitrie Bolintineanu, care l-a însoțit pe domnitorul Al.I. Cuza la conac în anul 1860, are cuvinte elogioase despre această lăcășie. „Localul d-lui Vangele, în aceste părți singuratic este văzut cu plăcere de toți călătorii. O casă mare, îngrădită cu ziduri, o grădină cu fructele și floriile cele mai plăcute, o primire de cele ce au rămas rari încă în pământul țării rămâne pentru toți călătorii întârziată ca caută ospitalitatea în aceste locuri, iată un locas renumit în

- Profexim, 1996
- (6) Samaranch, J.A., *Citius, Altius, Fortius, Lausanne*, Editura C.I.O., 1994
- (7) Siperco, A., *Olimpismul, Mișcarea Olimpică, Jocurile Olimpice*, București, Editura Sport-Turism, 1976
- (8) *Testamentul lui V. Zappa* (Traducțiune din limba greacă), București, Tribunalul Consular Elenic, 24 iunie 1865
- (9) Vrăbă, A., *De la Olimpiadele antice la Jocurile Olimpice moderne*, București, Editura Sport-Turism, 1975

EVANGHELIE ZAPPA LA ECONOMIA ȘI SOCIALĂ A COMUNEI IALOMIȚA

partea locului?
Fără îndoială, Evanghelie Zappa a fost unul dintre cei mai luminați boieri din Țara Românească de la mijlocul secolului trecut. Faptele sale de o generozitate neobișnuită dovedesc cu prisosință acest lucru. El s-a preocupat permanent de modernizarea agriculturii, de înființarea unor întreprinderi de tip capitalist în mediul rural și de emanciparea țărănimii.

Zappellon Atena - ctitorie Evanghelle Zappa

Evanghelie Zappa nu s-a mulțumit cu producția obișnuită de pe întinsele sale moșii, care oricum îi asigurau venituri substanțiale. El era adeptul ideii de a obține maximum de randament de pe acest pământ. De aceea, a folosit cele mai avansate metode agrotehnice ale vremii. A studiat lucrările de specialitate pe care le-a avut la îndemână și a scris el însuși o carte intitulată „Trântorul care se mărginește în cercul României” cu subtitlul „Coprinzător de observații din cercare asupra semănării grâului și orânduiei asupra moșilor”. Cartea scrisă în limba greacă, a tradus-o tot el în românește și a tipărit-o în anul 1847 cu text bilingv în tipografia lui Iosif Copainig din București.

Titlul cărții și observațiile din cuprinsul ei arată că autorul era nemulțumit de slaba productivitate a muncii din agricultură din vremea sa. Din acest motiv, el oferă proprietarilor de pământ aceste sfaturi „ca să se poată folosi și Domniile lor cu învățături de la care izvorăște sporirea veniturilor moșilor”. Încă din prefață, Zappa îi critică dur pe agricultorii care lucrau pământul de mântuială, aceștia fiind trântorii care i-au sugerat titlul cărții.

Remarcabil este faptul că autorul nu se mărginește numai la observații cu caracter general, ci prezintă și o serie de calcule referitoare la costurile de producție și la câștigul realizat printr-o mai bună organizare a muncii. Din acest punct de vedere, el se dovedește a fi un veritabil economist.

Ideile expuse în carte au fost experimentate cu succes chiar pe pământul de la Broșteni Noi, cea mai mare dintre moșiile sale. Bătrânii satului povestesc și azi cele auzite de la bunicii lor despre râvna pe care o depunea boierul pentru a obține recolte cât mai mari. El își procura cele mai bune unelte agricole, se interesa personal de felul cum se fac arăturile, de calitatea semințelor și de recoltarea și depozitarea produselor. Spre deosebire de alți proprietari contemporani, el se implica direct în aceste treburi. Cel puțin în satul în care locuia, era văzut foarte des pe câmp, unde se interesa de bunul mers al lucrărilor. În sfârșit, trebuie subliniat faptul că, la Broșteni, au apărut primele mașini agricole din zonă: semănători, secerători, batoze.

Evanghelie Zappa nu s-a mulțumit numai cu lucrarea pământului. Om cu idei înaintate, care depășeau mentalitățile timpului, a construit în același sat, Broșteni Noi, cea mai mare fabrică de spirit din sudul țării. Numită de localnici povarnă, aceasta asigura venituri importante proprietarului, dar și unui mare număr de muncitori pe care acesta i-a angajat. Muncitorii proveneau din sate apropiate: Broșteni Vechi, Slujitori (Cioara) și Alexeni. Bineînțeles, cei mai mulți erau din Broșteni Noi - s-au mai angajat la povarnă și muncitori veniți din alte părți, unii chiar din Transilvania. Urmașii acestora trăiesc și azi în satele Broșteni și Ion Roată. Sunt cei din familiile Bărcănescu, Hârăvau, Loagă, Meteleanu, Prunaru, Scheaua, Ulescu, Zămeanu ș.a.

al căror nume ne arată originea lor. Unii ascendenți ai acestor familii au venit în sat ca lucrători la povarna lui Zappa.

Fabrica de spirit folosea ca materie primă cereale produse pe moșie. Utlajele au fost aduse de la Viena, după spusele unor bătrâni, sau din Franța, după alții. De altfel, cele mai multe date despre fabrică le-am obținut din informații orale deoarece arhiva existentă cândva la conac s-a distrus în cea mai mare parte.

În primii ani de activitate fabrica avea peste 200 de muncitori. Chiar și în anul 1890, când aceasta se afla în declin, mai lucrau încă 72 de oameni. Cu banii obținuți mulți dintre ei și-au întemeiat gospodării în satele în care s-au așezat. De existența fabricii au profitat mulți întreprinzători care au deschis cârciumi, prăvălii și chiar hanuri, toate situate pe traseele străbătute de muncitorii care mergeau la lucru. Printre acestea se aflau cârciuma lui Ioniță Gruia din Cioara, cea a lui Moș Stancu din Broșteni Vechi, hanul lui Hristache Roșu din același sat, prăvălia lui Grivan din Broșteni Noi și alte câteva mai puțin cunoscute. De menționat că unele clădiri se mai păstrează și astăzi. De pildă, pivnița, salonul și locuința familiei Roșu există (cu mici modificări), în forma inițială din secolul trecut.

O altă întreprindere înființată de Zappa în satul Broșteni era moara de făină, cu 12 postave (pietre), de asemenea, cea mai mare din această parte a țării. De fapt era o adevărată fabrică de făină, unicat în Țara Românească. Și aici lucrau foarte mulți muncitori ca mecanici, morari, încărcători-descărcători, căruțași (chirigi), fierari etc. Cea mai mare parte din producția fabricii era destinată Capitalei sau lua drumul exportului. Ca și povarna, moara lui Zappa, aduceau venituri importante atât proprietarului cât și angajaților săi.

Fabrica de făină a funcționat până prin anul 1892. Atunci, la scurt timp după moartea lui Constantin, vărul și moștenitorul principal al lui Evanghelie, ea și-a încetat activitatea probabil datorită concurenței altor fabrici noi care au luat ființă în acel timp.

Cele două unități industriale înființate de Zappa în inima Bărăganului au avut efecte benefice pentru toate satele din apropiere, dar mai ales pentru locuitorii din Broșteni Noi. Satul respectiv era cel mai populat tocmai datorită nevoii de brațe de muncă pentru fabrica de spirit și cea de făină. Numeroasele familii trăiau exclusiv din veniturile bănești obținute din muncile prestate acolo. Se pare că lucrătorii câștigau destul de bine căci numai așa se explică faptul că nu au avut loc evenimente cu caracter revendicativ. De altfel, Evanghelie Zappa a manifestat tot timpul interes pentru emanciparea sătenilor, indiferent de munca pe care o prestau. Pe mulți i-a ajutat să-și construiască locuințe, conștient fiind că nu puteau da randament oamenii care trăiau în condiții necorespunzătoare.

Bătrânii susțin că Zappa a dat pământ multor fete sărace din sat pentru a se putea mărita. În legătură cu aceste gesturi de mănnimie s-a creat o legendă care spune că boierul obișnuia să viziteze adesea hora satului, de unde alegea o fată frumoasă pe care o lua la castel. După ce conviețuia cu ea o vreme, îi dădea drumul și o înzestra cu pământ ca să nu aibă probleme la mântiș. Legenda avea la origine starea civilă a lui Zappa. După cum se știe, el n-a fost căsătorit niciodată. Există însă indicii că, într-adevăr, a dat unele suprafețe de pământ mai multor fete sărace. Trebuie precizat însă că obiceiul la care se referă legenda îl avea unul din moștenitorii săi de mai târziu, Gheorghe Mexis, și el tot burlac. Se pare că viața aventuroasă a acestuia a fost atribuită prin extrapolare și marelui său înaintaș.

Despre firea generoasă a acestui om excepțional se pot da și exemple. De pildă, după ce a cumpărat moșia de la Broșteni și a hotărât să-și stabilească reședința în acest sat, Evanghelie Zappa a adus aici vreo 70 de țigani pe care i-a așezat la marginea satului. Urmașii lor trăiesc și azi în zona numită Țigănie. Cei mai mulți erau meseriași: cărămidari, zidari, fierari etc. Ei proveneau din rândurile țiganilor dezrobiți în anul 1844 de domnitorul Gheorghe Bibescu. Până atunci, fuseseră robi ai satului sau ai unor mânăstiri.

Atitudinea lui Zappa față de problema emancipării țiganilor a fost nu numai corectă, dar și profund umanitară. În anul 1848, el i-a eliberat pe toți, cu excepția a 2 fierari de la conac, Lazăr sin Marin și Docea sin Ivan de care avea permanentă nevoie. Bineînțeles, cei mai mulți țigani au rămas pe loc, continuând să trăiască din practicarea meseriilor specifice etniei. Se pare că domnitorul s-a consfătuț cu prietenul său, Zappa, în privința Legii rurale încă din anul 1862, când a avut loc o nouă vizită a lui Cuza la Broșteni. Din nefericire, în anul aplicării reformei, Evanghelie Zappa era grav bolnav, astfel încât demersurile necesare exproprierii au fost făcute de vărul său Constantin. Conform Legii rurale, cam o treime din suprafața moșilor stăpânite de Zappa au făcut obiectul exproprierii.

La mijlocul secolului XIX, satul Broșteni Noi, avea circa 150 de familii. Pentru vremea aceea era un sat destul de populat. O dovadă în plus este numărul mare de elevi pe care îl avea școala primară din localitate. Astfel, în anul 1844 existau 84 de copii înscriși la cursuri. Este adevărat că unii dintre ei veneau din satele vecine, Broșteni Vechi și Ulești, dar grosul efectivului școlar era din sat. De asemenea, satul se mândrea cu un local propriu de școală ridicat prin grija fostului proprietar al moșiei, Grigore Fillipescu-Modrogan în anul 1839. Cu timpul, clădirea s-a șubrezit, astfel încât aceasta a devenit necorespunzătoare. Evanghelie Zappa a ridicat un local nou și i-a dotat cu mobilierul necesar pentru ca fiii satului să aibă unde învăța. Alături a

construit o locuință pentru învățător. Ambele clădiri se aflau în apropierea conacului și au fost demolate toate după moartea lui Constantin Zappa (1891).

Vechiul sat Vlădeni, de unde s-au mutat strămoșii locuitorilor de azi ai satului Broșteni Noi, se afla în vechime aproape de apa lalomiței. Acolo aveau și biserică. Multă vreme după ce s-au mutat pe actuala vatră a satului, credincioșii se duceau la biserica veche. Aceasta se află cam la 2 km mai la sud, distanță destul de mare, pentru bătrâni. De aceea, sătenii au apelat la ajutorul proprietarului moșiei pentru a-și ridica un nou lăcaș de rugăciune în mijlocul satului.

În anul 1853, Evanghelie Zappa a pregătit materialele necesare construcției. Meșteri cărămidari aveau la îndemână, zidari de asemenea. Materialul lemnos a fost adus din pădurile proprii. Astfel, în anul 1854, biserica a fost gata, spre bucuria nespusă a consătenilor săi.

Clătoria lui Zappa este una din cele mai frumoase din împrejurimi. Stilul arhitecturii este neobizantin cu elemente românești, caracteristic majorității lăcașelor de cult din Muntenia. La intrare se află un pridvor deschis cu stâlpi de susținere. Din pronaos, pomește o scară în spirală spre turlă, unde se află clopotul. Turla este din lemn. Deasupra ușii de la intrare se află pisană cu următorul conținut:

„Această Sf. și dumnezeiască biserică ce-și prădnuiesc cu hramurile Buna Vestire, Sf. Nicolae și Sf. Gheorghe și s-au făcut din temelie în zilele preainălțatului nostru d-nu Barbu Dimitrie Știrbeiu cu tota cheltuiala d-lui Marele Serdar Evanghelie Zappa și s-au săvârșit la anul 1854.”

Biserica a fost zidită de meșteri aduși de Zappa, dar și de meseriașii țigani localnici. Nu știm cine a pictat-o și nici cine a sfințit-o. Pictura originală a fost foarte frumoasă. Din ea se mai păstrează după toate aparențele, numai chipul lui Iisus Hristos Pantocrator din naos. Restul picturii, realizată după anul 1900, inclusiv icoanele de pe catapeteasmă și ușile împărătești, sunt atât de înegrite de fum, încât nu se mai deslușește aproape nimic. În ultimii ani s-a încercat o restaurare a picturii, dar din lipsă de fonduri, lucrarea a fost abandonată. Faptul este trist, mai ales că în sat există foarte mulți oameni avuți care ar putea repara și repicta acest valoros monument istoric.

Am prezentat pe scurt doar câteva din marile realizări ale lui Evanghelie Zappa din satul Broșteni. Dar opera lui nemuritoare este reînvierea Jocurilor Olimpice antice. Acestui scop nobil i-a dedicat cea mai mare parte a vieții. A reușit să-și vadă visul numai parțial împlinit, prin organizarea Jocurilor Panelenice din anul 1859, primele după aproape 15 secole de uitare. Fără a diminua meritele lui Pierre de Coubertin, trebuie să afirmăm permanent și pretutindeni că adevăratul promotor al Jocurilor olimpice moderne a fost cetățeanul român de etnie greacă sau aromână și de origine albaneză Evanghelie Zappa.

O boală necruțătoare (cred că sindromul Alzheimer) l-a răpus pe marele bărbat la numai 65 de ani. A fost înmormântat în curtea bisericii din Broșteni, satul în care a trăit ultimii 20 de ani ai vieții. Pe monumentul funerar se află înscrise în limba greacă cuvintele care exprimă idealul vieții sale: „Din partea lui Zappas, lumea să aibă concursuri olimpice”. Aceste cuvinte apoteotice nu trebuie uitate niciodată.

Bibliografie

- (1) *Istoria României*, vol. IV, Ed. Academiei, București, 1964
- (2) Arhivele statului, Filiala Jud. Ialomița, Fondul Plaxi Câmpului
- (3) Postolache N., *Onoare lui Evanghelie Zappa*, Ed. Profexim, București, 1996
- (4) Ursescu A., *Anuarul județului Ialomița pe 1906*, București, 1906
- (5) Pămuț Gh., *Istoria învățământului din județul Ialomița*, Călărași, 1968
- (6) Popovici Paul, *Monografia comunei Principesa Maria*, Editura noastră, București, 1941
- (7) Ciolca Ioan, *Grindu - monografie*, Tiparul românesc, București, 1944
- (8) Filitti Ioan, *Satul și moșia Alexeni din județul Ialomița și satele vecine 1590 - 1863*, București, 1940
- (9) Bolintineanu D., *Călătorii*, Editura pentru literatură, București, 1968
- (10) Tudoran Mircea, *Evanghelie Zappa*, ziarul „Cotidianul” nr.111 și 112 din mai, 1996

Mormintele familiei Zappa

Lucrările au fost prezentate la Sesiunea științifică „200 de ani de la nașterea lui Evanghelie Zappa, sprijinitorul culturii românești și unul din promotorii Jocurilor Olimpice Moderne” - București, 2000

(continuare din nr.6/14)

Proprietatea intelectuală și țările în dezvoltare

În țările în care brevetele nu sunt protejate există în mod frecvent interese puternice care fac presiuni ca lucrurile să rămână în starea lor actuală. De exemplu, producătorii copiilor produselor chimice și ale medicamentelor brevetate profită de faptul că ei pot să-și vândă reproducerea fără să plătească redevențe deținătorilor brevetelor. În plus, aceste întreprinderi știu că în momentul în care brevetul expiră, ele vor fi deja cu un pas înaintea celorlalți pe piața locală (Lanjouw, 1998). Ele sunt ajutate în lobbyngul lor și de către alte organizații ale căror motivații sunt în aparență mai puțin egoiste. De exemplu, numeroase ONG-uri au luptat contra introducerii drepturilor de proprietate intelectuală în domeniul farmaceuticelor în întreaga lume argumentând că aceasta va avea ca efect o creștere a prețurilor medicamentelor. Anumite grupuri pretind chiar că este în interesul economic al unei țări să nu aibă un regim juridic care să protejeze proprietatea intelectuală³⁷.

Combinăția dintre producătorii de medicamente generice care sunt interesați de câștig și ONG-urile "altruiste" a descurajat mult protecția brevetelor în mai multe țări. Acest lucru este destul de trist pentru că faptele dovedesc că brevetele favorizează în realitate răspândirea științei la nivel internațional (Eaton și Kortum, 1996). Maskus (2000) susține că întreprinderile vor fi mai puțin interesate să se implice în afaceri cu firme din țările care nu au o protecție a proprietății intelectuale. Și, mai ales, țările a căror legislație nu protejează suficient proprietatea intelectuală își interzic să profite de dezvoltarea noilor tehnologii. Pentru că bogăția în lumea dezvoltată este fondată în mod esențial pe creație și pe răspândirea științei, rezultatul este că aceste țări renunță cu această ocazie să profite de aceste bogății - limitându-se mai ales la industriile care nu se bazează pe drepturile de proprietate intelectuală pentru a proteja investițiile de știință.

Maskus (2000) a estimat impactul TRIP-ului asupra schimburilor internaționale. Rezultatele sunt afișate în tabloul 3.1 de mai jos.

Țară	Salariați	Import Produse manufacturate	Import Produse biotech	Import Produse farmaceutice	Export Produse farmaceutice
Statele Unite	2760	224	11	1804	12
Canada	987	234	11	84	0
Europa	32	35	1	25	2
Australia	25	177	2	25	0
Japonia	41	19	2	252	0
India	48	45	1	78	4
China	310	815	85	89	8,6
Germania	149	242	17	47	8,6
Olanda	777	522	3	1390	29
Suedia	439	3070	319	111	43
Coreea	325	91,8	21	27,6	17,4
Argina	484	272	5	1257	26
Canada	1704	354	13	3188	83
Franta	1,3	16	15,8	384	8,6
Italia	85	30	3	8	16,17
Colombia	27	2673	479	2093	1,8
Africa de Sud	143	154	71	27	18
China de Sud	292	2713	388	348	126
Mexic	582	2749	1519	3182	79
India	418	1463	146	328	18
Suedia	1179	3175	627	3019	114
Coreea	8,6	1159	198	882	18
Suedia	5,8	191	16	8,6	8,6
China	3,6	2817	2,3	475	8,6
China	8,6	1779	2181	931	8,6
Indonezia	8,6	6628	687	1882	1,6

Tabl. 3.1 Estimarea impactului TRIP-ului asupra activităților economice internaționale (milioane de dolari US din 1995), extras din Maskus, 2000, p. 142

Ceea ce surprinde în acest tablou sunt costurile statice pe care majoritatea țărilor în dezvoltare trebuie să le asume pentru a pune în funcție regimuri de brevete mai riguroase: se văd ieșirile spre deținătorii brevetelor atât sub forma licențelor, cât și în mod indirect, sub forma produselor manufacturate. Aceste costuri statice explică în mare parte reticenta de care dau dovadă țările în dezvoltare față de aplicarea TRIP-ului. Guvernele au în general o viziune foarte scurtă și dacă nu văd decât efectele negative importante este posibil ca entuziasmul lor să fie limitat. Cu toate acestea, Maskus (2000) susține că este inutilă adoptarea unei atitudini așa de morocănoase pentru că efectele

Materie ideală:

mondializarea și dezbaterile în jurul proprietății intelectuale

Lunie 2002 - Centre for the New Europe
Imprimat în Anglia

AUTORI:

Julian Morris
Rosalind Mowatt
W. Duncan Reekie
Richard Tren

Traducerea:

Péter Mihók - manager of Central and Eastern European Policy, Centre for the New Europe, Bruxelles

Rodica Negre - doctorand în științe sociale, specializarea antropologie europeană, Centre de Recherches en Ethnologie Européenne, Université Libre de Bruxelles, BELGIA.

Rodica Negre este cetățean al Sloboziei.

©Toate drepturile sunt rezervate. Multiplicarea și distribuirea gratuită a acestei publicații, cu menționarea deținătorului dreptului de autor, este permisă.

negative vor fi compensate de efectele pozitive. El se referă la cercetările lui Gould și Gruben (1996) care demonstrează că țările care combină o protecție mai puternică a proprietății intelectuale cu schimburi comerciale mai deschise își vor ridica procentul de creștere cu aproape 0,66% pe an față de țările care se limitează la simpla întărire a protecției drepturilor proprietății intelectuale.

În 2000, PIB-ul Indiei în costuri de factori se ridică la 229,737 miliarde de dolari³⁸. O creștere de 0,66% al PIB-ului ar fi echivalentul a 1,5 miliarde de dolari în primul an, presupunând că costul static net al protecției drepturilor de proprietate intelectuală ar fi în jur de 2,1 miliarde de dolari (suma coloanelor 1, 4 și 5 minus coloanele 2 și 3 din tabelul lui Maskus)³⁹. Altfel spus, în timpul primului an de protecție întărită a proprietății intelectuale, India ar suferi o pierdere în jur de 0,6 miliarde de dolari. Dar începând cu anul următor, India ar câștiga în jur de 2 miliarde de dolari - un câștig care ar crește în fiecare an. Pe 30 de ani, câștigul net al Indiei în PIB ar fi în jur de 46 miliarde de dolari. Ceea ce ar însemna ridicarea venitului mediu cu mai mult de 20%.

Concluzii

Mondializarea este un lucru bun: mai multe schimburi comerciale înseamnă mai multe bogății. Or, fără ameliorarea corespunzătoare a protecției proprietății intelectuale, îmboldurile de a produce cunoașterea, care este la baza unei bune părți a creației de bogății în lumea modernă, vor scădea. Țările bogate au luat progresiv măsuri pentru a proteja proprietatea intelectuală în măsura în care industriile fondate pe baza ei din aceste țări se maturizau astfel încât să treacă de stadiul de copiere la cel de inovare. Dar se pare că acest proces nu a avut loc în numeroase țări sărace, mai ales în contextul produselor farmaceutice. Atunci când piedicile puse comerțului dispar, efectele perverse ale prezenței industriilor-pirat din țările sărace se multiplică.

Țările în dezvoltare care oferă o mai mare protecție drepturilor de proprietate privată vor beneficia probabil de avantaje pe termen lung. Adoptarea unui sistem de brevete poate ajuta la promovarea transferului de tehnologii prin contracte de concesiune a licenței. Aceasta poate de asemenea să încurajeze dezvoltarea produselor, în loc de a stimula deconstrucția produselor importate pentru a le reproduce mai târziu. Transferurile de tehnologii pot avea efecte asupra celorlalte secții ale industriei. În plus, un sistem juridic care impune respectarea brevetului poate încuraja investiția străină. Inovarea prin companiile multinaționale aflate în serviciul nevoilor locale (de exemplu dezvoltarea medicamentelor pentru combaterea bolilor tropicale) poate fi de asemenea încurajată prin protecția pe care o oferă sistemul de brevete (Lanjouw, 1998). Desigur, nivelul la care aceste beneficii se vor realiza va depinde și de factorii cum ar fi nivelul de calificare al populației locale. Cu toate acestea, existența unei protecții a proprietății intelectuale va ameliora, fără îndoială, și această situație, pentru că întreprinderile vor fi stimulate să-și formeze personalul atât în munca lor, cât și în mod indirect prin finanțarea formării

permanente. În același mod, oamenii care dezvoltă competențe vor fi mai puțin interesați să-și părăsească țara dacă industria locală poate să îi angajeze.

Avantajele protecției proprietății intelectuale pentru țările în dezvoltare vor mai lua ceva timp până să se manifeste, pe când costurile (în termenii prețurilor mai ridicate pentru produsele farmaceutice, pentru programele informatice și pentru alte bunuri) se fac simțite imediat. Pentru țările în dezvoltare având industrii bazate pe știința existentă (IT, biotehnologia, farmaceuticele) este logic să fie introdusă cât mai rapid o protecție a proprietății intelectuale compatibile cu TRIP pentru că astfel beneficiile vor apărea repede. Pentru țările mai puțin avansate, având industrii bazate pe o știință modestă sau inexistentă, costurile administrative

pentru punerea în funcțiune a unui sistem de proprietate intelectuală trebuie comparate cu alte cheltuieli publice. Pentru astfel de țări, întârzierea aplicării până în 2016, data finală are, probabil, mai mult sens.

În principiu, deschiderea piețelor țărilor dezvoltate pentru textile și produse agricole, punct acordat în virtutea TRIP-ului, ar însemna un lucru atât de pozitiv pentru țările în dezvoltare, încât ar compensa efectele negative de pe termen scurt. Or, țările dezvoltate vor trebui să-și asume responsabilitatea dând acces liber la piețele lor. Pentru că o astfel de evoluție este conform cu interesele țărilor dezvoltate (care vor profita de mărfurile mai ieftine și de o creștere mai ridicată), aceasta ar trebui să fie realizabil. Dar diverse grupuri de presiune se organizează deja împreună cu organizații "altruiste" pentru a lupta contra abolirea barierelor comerciale. Sindicate, agricultori, producători de textile și militanți ecologiști se regroupează pentru a cere restricții comerciale, de multe ori într-o colaborare deschisă.

4. Trilema dezvoltării: brevete, prețuri diferențiate și importări paralele

Așa cum am văzut în Capitolul 1, dezvoltarea presupune respectul proprietății private și un stat de drept. Totuși, chiar și aceste condiții minimale sunt în mod frecvent absente într-un mare număr de țări în dezvoltare. În această situație, poate să pară de neconceput discuțiile despre protecția proprietății intelectuale. În cazul în care cetățeanul obișnuit este incapabil să-și protejeze măcar teritoriul său sau să facă respectat un contract în fața tribunalului, la ce ar mai folosi posibilitatea teoretică a unei protecții a proprietății intelectuale? În realitate, ea se va dovedi chiar foarte utilă. O anchetă recentă a demonstrat că mulți inventatori din țările în dezvoltare brevetează invențiile lor în Statele-Unite (Edelman, 2001). Aceasta ne lasă să credem că există o cerere considerabilă, dar latentă pentru protecția brevetelor în țările în dezvoltare. Dacă acestea din urmă ar avea un sistem de protecție fiabilă și ieftină a brevetelor este rezonabil să presupunem că această cerere s-ar traduce prin mai multe invenții. Avantajele pentru comunitatea în sensul larg al țărilor în dezvoltare sunt duble: o industrie locală mai dinamică și produse care corespund și mai mult cerințelor populației locale.

În plus, din cauza unei protecții mai bune a brevetelor inventatorii străini vor fi stimulați să se implice în proiecte asociate. Decât să supraveghească din resturile cercetării fundamentale și a dezvoltării din țările dezvoltate, decât să fabrice produse chimice și farmaceutice inventate de alții, firmele din țările în dezvoltare vor deveni inventatoare și parteneri legitimi pentru omologii lor din țările dezvoltate, făcând cercetare și dezvoltare complementară.

Țările ca Brazilia posedă, mai ales în zonele izolate, numeroase plante, legume și alte surse de substanțe susceptibile să aibă efecte terapeutice. Există și un stoc neutilizat de cunoștințe privind aceste substanțe în capul "vindecătorilor tradiționali" și în memoria colectivă. Însă, dacă nu există interesul pentru a capitaliza aceste resurse, ele riscă să rămână neexploatate sau - de exemplu în cazul tradițiilor orale

- să fie pierdute în întregime dacă micile comunități locale (și deseori tribale) de care aparțin sunt absorbite de statul-națiune mai mare și anonim. Africa de Sud dă un alt exemplu: Țara are un potențial asemănător datorat importanțelor resurse de cercetare clinică, atât în termeni de capital fizic, cât și uman. De decenii încoace, întreprinderile farmaceutice efectuează o parte disproporționată a activităților lor în această țară. Aceasta dispune de un sector medical terțiar foarte larg și un acces clinic la bolile lumii dezvoltate și a țărilor din lumea a treia.

India posedă și ea un puternic potențial complementar în cercetare și dezvoltare. Ea are anumite caracteristici ale Braziliei și Africii de Sud și dispune și de un sector de manufactură important, sofisticat și bine dezvoltat, susceptibil să exploateze invențiile și descoperirile chimice și farmaceutice.

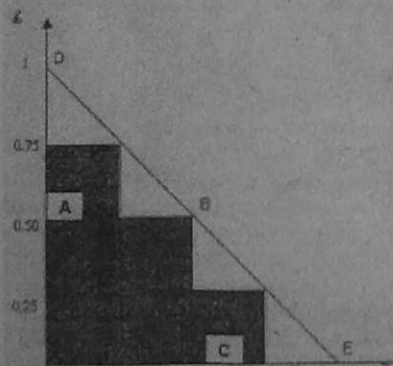
Pe scurt, în țările în dezvoltare care posedă industrii care reproduc proprietatea intelectuală străină fără să plătească redevanțele corespunzătoare, o protecție mai puternică a drepturilor de proprietate privată ar conduce la dezvoltarea industriei locale care s-ar baza pe cercetare și dezvoltare, ceea ce la rândul său ar duce la creșterea economică.

În schimb, criticile pretind că o consolidare a instituțiilor care protejează proprietatea intelectuală în țările în dezvoltare (ca și în țările dezvoltate) ar conduce la o creștere a prețurilor produselor protejate. Această problemă este și mai gravă pentru că aceste produse sunt importante pentru populațiile acestor țări. Desigur, ne gândim în mod special la medicamentele utilizate pentru combaterea bolilor mortale cum este de exemplu malaria sau SIDA. Totuși, în realitate, dacă deținătorii brevetelor sunt autorizați să diferențieze prețurile lor, ei vor vrea să vândă aceste medicamente la prețul pe care cumpărătorii sunt gata să-l plătească - atâta timp cât își recuperează toate cheltuielile. Și, s-o amintim din nou, dacă brevetele nu sunt protejate, inventatorii potențial ar fi mai puțin interesați să-și dezvolte ideile.

Diferențierea prețurilor

Ce este diferențierea prețurilor? Ea implică faptul că un produs să fie vândut la prețuri diferite (fără nici un raport cu costurile marginale). Aceasta poate să fie justificată prin motive sociale, pentru că permite întreprinderilor să propună produse la prețuri pe care altfel ele n-ar putea să le practice. Dacă întreprinderea nu poate să-și diferențieze prețurile, ea va fixa un preț unic - și acesta va fi probabil mai ridicat decât cel pe care majoritatea consumatorilor ar vrea să-l plătească. Pe plan economic diferențierea prețurilor este de dorit acolo unde costurile marginale de producție sunt foarte mici (de exemplu în cazul produselor farmaceutice) sau aproape inexistente (exemplul posibilității traversării unui pod deja construit).

Impactul economic dat de diferențierea prețurilor este ilustrat prin graficul 1. Curba DE reprezintă cererea

pentru un medicament. Se va presupune că costul marginal de producție este nul. Există trei segmente de piață, cu capacități de plată diferite. Cele trei segmente au un potențial identic în volum, de exemplu un milion de unități. Prețul care va permite maximizarea profitului și a nivelului de producție este de două milioane de unități, 0,5 lire sterline unitatea. Încasările și profiturile (nu există costuri) vor fi atunci egale câmpului ABCO, și în măsura în care acest câmp depășește costurile anticipate de inovare,

întreprinderea ar face cercetarea și dezvoltarea pentru fabricarea și vânzarea produsului. Consumatorii ar primi, oarecum "gratuit", prestații echivalente triunghiului ABD care corespunde surplusului de consumatori.

Această situație are însă două lipsuri fără de care nu se poate atinge bunăstarea totală. Mai întâi, în cazul în care costurile de inovare sunt superioare ABCO (adică un milion de lire sterline), produsul nu va fi dezvoltat, cu toate că la nivelul C de producție bunăstarea totală (venitul producătorului plus excedentul de consumatori) este egal cu ODBC, adică cu 1,5 milioane de lire sterline. Apoi, bunăstarea brută totală posibilă de consumatori nu este limitată la ODBC, ci egală cu tot câmpul aflat sub curba cererii, ODE, adică două milioane de lire sterline.

Un preț unic și uniform de 0,5 dă o pierdere de eficacitate a segmentului BCE. Nici o firmă însă nu va produce trei milioane de unități pentru a evita această situație. Ca să vândă aceste unități suplimentare prețul ar trebui redus la 0,25 ajungându-se astfel la un venit de numai 0,75 de milioane. În schimb, întreprinderea ar investi efectiv până la două milioane de lire sterline în cercetare și dezvoltare dacă ar putea să-și diferențieze prețurile. Astfel ea ar vinde, să zicem, un milion de unități segmentului cel mai puțin sensibil la preț cu 0,75; o cantitate similară segmentului următor cu 0,5; Și încă un milion de unități cu 0,25 segmentului cel mai conștient de preț. În acest mod, veniturile ar fi egale cu câmpul gri din grafic, adică aproximativ două milioane de lire sterline.

Pe scurt, diferențierea de preț permite unei întreprinderi să servească și oameni care altfel n-ar putea să-și ofere produsul. Diferențierea de preț permite unei întreprinderi să-și crească producția peste nivelul fizic pe care l-ar alege dacă ar fi obligată să selecteze un preț uniform care să maximalizeze profitul, și pentru că alternativa diferențierii este mai profitabilă, ea va duce la proiecte de cercetare și de dezvoltare care altfel n-ar fi fost luate în considerare.

Office of Fair Trading (1999, paragraf 4.15) descrie procesul în felul următor: "Există mai multe domenii unde (diferențierea de preț) constituie o practică comercială normală și legitimă. De exemplu ... în industriile în care costurile fixe sunt ridicate și costurile marginale mici (costul producției unei unități suplimentare este foarte scăzut față de investiția inițială care a permis începerea activității). Pe majoritatea piețelor, întreprinderile fixează în mod normal prețurile lor la nivelul costurilor marginale, dar în sectoarele cu costuri fixe ridicate o întreprindere care ar acționa astfel ar risca să nu recupereze niciodată costurile sale fixe. În acest mod, poate să fie mai eficient fixarea unor prețuri mai ridicate pentru clienții care sunt gata să plătească mai mult. Într-o manieră generală, diferențierea prețului nu va constitui un abuz în aceste industrii dacă ea conduce la un nivel de producție mai ridicat decât cel pe care o întreprindere ar putea să-l susțină dacă ar trebui să se ceară același preț la toată lumea."

Toată lumea profită, deci, de diferențierea prețurilor. Oamenii simpli care plătesc greu sau care nu pot să plătească prețul normal și uniform care mărește profitul obțin lucruri pe care altfel n-ar putea să și le permită. Medicamentele cele mai recente, de exemplu, pot fi comercializate la prețuri mai abordabile. Producătorii realizează un profit mai ridicat, ceea ce stimulează cercetările pentru dezvoltarea medicamentelor de mâine chiar mai repede. O parte din acest profit suplimentar vine de la categorii mai bogate care doresc în mod evident să cumpere inovațiile (pentru că ei sunt gata să-i plătească prețul) și care au tendința (câteodată, dar nu întotdeauna) să aibă sentimente altruiste față de săraci și față de cei mai defavorizați.

Posibilitatea de a putea practica diferențierea de prețuri depinde în mod clar de capacitatea de a păstra segmente de piață ca pe niște piețe distincte. Pe piețele noastre aceasta implică prezența unui anumit nivel de exclusivitate - fie sub forma unor brevete, fie sub forma altor forme de proprietate intelectuală. În exemplul nostru (cu cost marginal nul) concurența ar determina scăderea prețului către zero în fiecare segment dacă proprietatea intelectuală nu ar beneficia de protecție.

Prin extensie, posibilitatea de a practica diferențierea prețurilor depinde și de absența arbitrajului sau a comunicării între segmente. Întreprinderea nu poate să practice prețuri diferite în funcție de segmente decât dacă este imposibil pentru un terț să vină să cumpere la un preț mic într-un segment pentru a revinde mai

scump în altul ("mai scump" desigur, dar întotdeauna la un preț mai puțin ridicat decât cel practicat de întreprindere).

În realitate, protecția brevetelor și diferențierea prețurilor permit o rată de creștere economică mai ridicată datorită industriei care se bazează pe cercetare și dezvoltare, ca și pe medicamente esențiale la prețuri abordabile.

În mod ideal, întreprinderile ar avea posibilitatea de a segmenta piețele în funcție de capacitățile de plată ale fiecărui individ. În practică, costurile unei astfel de segmentare ar fi prohibitive, în consecință se impun soluții mai simple. Acestea consistă cel mai des în segmentarea piețelor în funcție de țări, apoi fiecare țară în categorii cum ar fi clienții privați, clienții comerciali, clienții caritativi și clienții publici. Or, partea necunoscută este reprezentată de amenințarea importărilor paralele care sunt susceptibile să distrugă capacitatea de a segmenta piețele în funcție de țări.

Împiedicarea importărilor paralele

Comerțul paralel consistă în exportarea sau importarea unui produs prin alte mijloace decât cele autorizate de către titularul proprietății intelectuale. Astfel, vorbim despre comerț paralel dacă importările continuă în ciuda faptului că nici o licență obligatorie nu a fost acordată în țara de importare. O soluție pentru deținătorul brevetului în acest caz este de a cere guvernului țării care importă să ia măsuri ca brevetele să fie respectate pe piața de importare.

Deținătorul brevetului din țara de exportare (adeseori același sau o firmă asociată cu cea care suferă pierderi în urma importărilor paralele) ar putea să pună sub semnul întrebării dreptul exportatorului de a revinde țării importatoare (exportatorul posedând în mod normal drepturile de proprietate a bunurilor prin cumpărare, de exemplu, în țara de exportare). Acest lucru implică și punerea sub semnul întrebării a ideii că produsul poate să fie revândut în mod legal în țara de importare dacă a fost achiziționat printr-o manieră legală de către exportator în țara

de origine. Această convingere - revânzarea internațională este întotdeauna și pretutindeni legitimă - este doctrina epuizării internaționale a brevetelor.

În privința acestui punct, TRIP-ul nu este de nici un ajutor. În realitate, articolul 6 al TRIP stipulează că "în scopul reglementării diferendelor (...) nici o dispoziție a prezentului acord nu va fi utilizată pentru a trata problema epuizării drepturilor de proprietate intelectuală".

Problema este arzătoare și rămâne nerezolvată. Unii susțin că importările paralele constituie o practică concurențială normală în urma căreia se elimină diferențele de preț. Autoritățile țărilor importatoare ar trebui, în consecință, să închidă ochii. Ele pretind că legislația locală, din țara de exportare sau de importare, care neagă principiul epuizării este echivalentă cu introducerea unor restricții comerciale protecționiste. Doctrina "primei vânzări" poate să susțină acest argument. Aceasta înseamnă că odată ce proprietatea a fost cedată, deținătorul este deja indemnizat integral pentru valoarea brevetului. În consecință, orice revânzarea ulterioară nu-l privește. El a înstrăinat sau "epuizat" drepturile sale exclusive de control al distribuției produsului odată ce l-a plasat în fluxul comercial.

NOTE:

(37) Într-o țară care posedă un regim al brevetelor, producția locală a unui produs dat s-ar face fie printr-o filială întreprinderii titulară a brevetului, fie printr-o întreprindere locală autorizată de către aceasta, prin intermediul

căreia profiturile și/sau redevanțele ar fi rapatriate în străinătate. Ori producția ar avea loc în străinătate și produsul ar fi atunci importat în țară. În orice caz, țările în care întreprinderile au tendința de a imita mai degrabă decât să inoveze ar avea deci teoretic mai puțin de câștigat și mai mult de pierdut dintr-un sistem de brevete. În mod sigur aceasta este o viziune pe foarte scurt termen, pentru că se presupune că existența unui sistem de brevete nu va stimula crearea unor brevete și astfel se va schimba economia imitației. Unul dintre motivele pentru care firmele din țările fără sistem de brevete imită mai mult decât inovează este faptul că nu dispun de mijloace eficiente de a-și proteja inovațiile; astfel, mai degrabă decât să-și riște capitalurile în inovare, ele aleg alternativa cea mai puțin costisitoare, adică imitarea. Există totuși inventatori și în aceste țări cu sisteme de brevete insuficiente - dar aceștia au tendința să-și breveteze invențiile în străinătate (Edelman, 2001).

(38) Sursa: <http://www.indiaonline.com/econ/andb/ia/ia3.html>, după care PIB-ul era de 10 818,3 miliarde de rupi, utilizând rata de schimb din 28 august 2001 (47,1 rupi/USD după www.oanda.com), rezultatul este de 279 de miliarde de dolari.

(39) Această estimare este foarte aproximativă, dar este utilă pentru demonstrație: chiar dacă costul static net este dublul acestei cifre (ceea ce nu este probabil), efectele dinamice determină ca protecția proprietății intelectuale să fie întotdeauna rentabilă.

(continuarea în numărul viitor)

„Trofeul Tinereții” - Amara 2004 - Irina Popa, Galați

Premiul I - Ramona Manole - Bacău

Premiul al II-lea și premiul de popularitate - Irina Diana Vasian - Hunedoara

Premiul al III-lea - Adina Drăgoescu - Bihor

Grădina de vară Cinemascope a orașului Amara a fost începând cu 31 iulie 2004 gazda celei de-a XXXVII-a ediții a Festivalului-concurs național de interpretare a muzicii ușoare românești „Trofeul Tinereții” - Amara. Organizatorii acestui eveniment artistic au fost Consiliul Județean Ialomița, Prefectura Județului Ialomița, Consiliul local Amara, Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Ialomița, Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ialomița, Centrul Cultural UNESCO „Ionel Perlea” Ialomița.

• Cel mai longeviv festival de muzică ușoară românească, „Trofeul Tinereții” este singurul care mai păstrează nealterat spiritul tradițional al genului. Aici este un loc de întâlnire al tinerei generații de artiști, aflați la primii pași în carieră, cu membrii ai juriului, cu artiști consacrați, invitați în recitaluri. Un juriu de marcă format din personalități ale vieții muzicale românești, compozitori, redactori de Radio-TV, girează valoarea unui eveniment artistic care sintetizează într-o manieră proprie imaginea muzicii ușoare românești în diversitatea mai multor genuri. În timp, de pe scena festivalului s-au lansat multe din vocile de aur ale muzicii ușoare românești: Angela Ciochină, Mihaela Runceanu, Janina Matei, Daniela Gyorf, Aurel Moga, Marina Scupra, Mirela Voiculescu, Aurel Moldoveanu, Irina Nicolae, Pepe, Mihai Traistariu, Călin Goia și mulți alții.

Farmecul festivalului de la Amara dăinuie peste ani, generațiile de iubitori ai muzicii amintindu-și de oaspeți de seamă ai festivalului, nume sonore ale muzicii ușoare românești: Gică Petrescu, Luigi Ionescu, Doina Badea, Marina Voica, Aurelian Andreescu, Trio Grigoru, Dan Spătaru, George Nicolescu, Gabriel

Festivalul-concurs național de interpretare a muzicii ușoare românești „Trofeul tinereții” - Amara Ediția a XXXVII-a

Cotabiță, Mircea și Adrian Romcescu, Monica Anghel, Mădălina Manole, Carmen Rădulescu și atâția alții.

Juriul acestei ediții a fost format din: Horia Moculescu (compozitor, președintele juriului), Dani Constantin (compozitor), Titus Andrei (realizator emisiuni Radio), Adrian Ordean (compozitor), Șerban Georgescu (compozitor), Elena Pacală (directorul festivalului), Cristian Obrejan (directorul Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Ialomița).

Prezentatorul ediției din acest an a festivalului a fost o vedetă foarte îndrăgită de publicul ialomițean: Alina Sorescu.

Pe lângă cei 16 concurenți veniți din toate colțurile țării fiecare seară de festival a fost completată de recitalurile unor vedete îndrăgite: Bosquito, Corina, Alina Sorescu, Class, Sistem, Bordo, Andra.

Festivalul și-a prelungit ca de fiecare dată farmecul asupra spectatorilor, un public minunat umplând până la refuz Grădina Cinemascope Amara și participând activ la acest festival.

Câștigătorii acestei ediții a fost recompensați de organizatori și sponsori cu premii:

„Trofeul Tinereții” - Amara 2004 - Irina Popa, Galați
Premiul I - Ramona Manole - Bacău
Premiul al II-lea și premiul de popularitate - Irina Diana Vasian - Hunedoara

Premiul al III-lea - Adina Drăgoescu - Bihor
Mențiune I - Mădălina Georgian Olaru - Buzău
Mențiune II - Alin Gheorghisan - Ilfov
Trofeul Tinereții a adăugat în acest an încă o ediție. Sperăm că mulți dintre concurenți vor pași pe drumul afirmării, consacrandu-se printre vocile de aur ale muzicii ușoare românești.

O aventură! O provocare! Un vis trăit cu ochii larg deschiși! „Trofeul tinereții” - Amara este și va rămâne mereu... o magie!

Alina Sorescu

Andra

Bordo

Poetul Șerban Codrin uimit de ce vede și de ce aude...

Arhim. Arsenie Papacioc

**Cuvânt despre bucuria duhovnicească
CUVÂNT DESPRE SFÂNTA TAINĂ A SPOVEDANIEI**

(urmare din nr.6/14)

- Prea Cuvloase Părinte, vorbiți-ne despre spovedanie. Cum trebuie să ne spovedim?

- Mai întâi, să fiți bine spovediți. O spovedanie este, cum am zice, ca un fel de catehism, adică să te cercetezi mereu: „Ce-am făcut?”.

Această stare de cercetare este o stare de prezență. Să fiți bine spovediți! Nu faceți cu nici un chip o spovedanie așa, tradițională, rațională, ci afectivă: „Domnule, asta am făcut!”. Să spuneți păcatul cu gustul lui, cu mustul lui, că de multe ori chiar mărturisirea după un îndreptar de spovedanie poate fi o spovedanie rațională. Deci să fiți bine spovediți! Asta-i taina care măntuiește! Ce iertați voi - episcopilor, preoților, duhovnicilor - iert și Eu. Aceste păcate dezlegate nu se mai iau în vedere, spune și Sfântul Ioan Gură de Aur, nici la Vămile Văzduhului, nici la Judecata de Apoi, unde cel mai mare lucru cu care trebuie să ne prezentăm este dezlegarea de păcate.

Dă-ți seama ce ușor poți să te măntuiești! Și te duci la un semen de-al tău să-i spui, la un om, nu la un înger. Nu trebuie să existe rușine la spovedit. Aceasta este o armă foarte eficientă a diavolului, să-ți dea rușine la spovedit. O spovedanie bună înseamnă să spui tot. Dacă te rușinezi, ascunzi din păcate. Apoi să vă cercetați oriunde, să vă controlați, că e mare greșeală să nu fii înregistrat în tot ce faci. S-ar putea să repeți un lucru pentru că n-ai știut că l-ai făcut, nu te-ai înregistrat.

Urmăriți-vă pe voi înșivă, înregistrați-vă pașii și mintea. Pentru că se poate să te speli pe față și să te speli numai la o subțioară, iar la una să nu te speli, uiți. Dacă ești înregistrat, te întrebi: „Ce fac, unde merg, cine sunt?”.

Nu mergeți la întâmplare, din inerție simplă. Tu trebuie să știi că există. Dacă tu gândești că trebuie să fii bine spovedit, peste tot vei fi un controlat și vei avea deci o conduită a vieții. Plecând de la un lucru care crezi că s-a terminat: „Părinte, sârut-mâna, am venit, am spus, acum plec!” Nu, băiete! Pe unde te duci, să te înregistrezi mereu: „Eu am înjurat, am vorbit de rău, m-am mândrit etc.”. Chiar vă rog să notați păcatele atunci când le-ați făcut, cel mai mare lucru asta ar fi. Nu faceți pe eroii: „Lasă că știu ce să spun acolo!”. Poți să spui și împrejurarea în care ai făcut lucrul, pentru că să se ușureze ori să se agraveze fapta. Să nu vă apuce moartea, așa putea spune, să nu vă apuce seara fără să fiți spovediți. Nu țineți la faptul că va scrie despre voi că: „A murit fără lumânare!”. Lumânarea nici nu scuză, nici nu acuză.

Nu păstrați un păcat ascuns sau spus sucit, sau spus oarecum. Bunăoară, la cei căsătoriți, unuia dintre soți îi place o altă persoană și cedează în inima lui. Când sunt împreună ca soț și soție, și cel care a cedat în inima lui își închipuie că trăiește cu persoana aceea, face un păcat subtil de curvie.

N-ai nevoie să lași impresie bună duhovnicului. Duhovnicul se simte bine când îi spui cele mai urâte păcate, pentru că are bucuria că te-a ușurat și te-a scos din adânc de ape. Tu ești la doi metri adâncime în apă, de ce îi spui că ești numai la jumătate de centimetru? Spovedește-te curat. N-are nevoie duhovnicul să te lauzi tu pe tine însuși. Și, pe urmă, vă mai spun și altceva, el este plin de har și te simte, nu este prost, își dă seama. Credeți că Dumnezeu a făcut duhovnic pe oricine? Și atunci te simte și, delicat, poate să-ți spună: „De ce mă minți, măi frate?”. Pentru că duhovnicul nu poate să-ți lase impresia că-ți cunoaște ție păcatele. Descoperă Dumnezeu într-un fel, că te dai tu de gol. Și pe urmă nu ne interesează că tu ai reușit să te salvezi, în loc să te nenorocesci. Pentru că, frații mei, ori spui păcatele la spovedit pentru iertare, ori la Judecata de Apoi pentru pedeapsă ele se vor vădi, dar nespune nu rămân! Asta să știe toată lumea. Și duhovnicul va fi de față acolo, la judecătă, unde n-ai ce să mai zici, și nici el.

- E bine să avem un singur duhovnic? Sau să avem unul aproape de noi și unul mai departe?

- Dragă, e bine să vă spovediți curat oriunde v-ați spovedi. Că poți la acela de departe uneori, și uneori nu poți. Nu să te spovedești la ăla pentru unele și la ăsta pentru altele. Unde te duci să spui tot ce ai făcut.

Indiferent de numele, de vârsta lui, duhovnicul are puterea dezlegării, așa rămâne. Nici un duhovnic nu are mai multă putere ca altul. Numai atât că n-are poate experiență, n-are un duh de dragoste. Mărturisirea este în funcție de tine, nu de mine ca duhovnic. Eu întreb, dar întrebarea asta mă costă: „Mărturisește-te cucoană, că ai venit să te mărturisești! Spune, te ascult”. Zice: „Păi, întrebați-mă!”. Trebuie să te pregătești dinainte cu o listă, iar preotul te mai ajută.

Sunt foarte multe femei care spun că au fost tăbărite, că nu au avut ce să facă. Ce-ai făcut tu cu ocazia asta? N-ai participat și tu? Dă-mi ceva să te dezleg (de păcate). Nu este o mărturisire bună! Și eu sunt atent.

Puneți mâna pe creion și notați păcatele. Odată ce l-ai scris când l-ai făcut, nu mai scapă. Altfel, îți-l poate dilua mai târziu satana. Cum zic atâția: „Părinte, m-am mândrit de șare ori!”. Mititelul a scris de câte ori. Dar nu-i ușor. Îți ia satana creionul, n-ai hârtie la tine; în tot cazul, important e că este posibil. Cum se spune, o țară e tare și bună dacă are duhovnici buni. Dacă te-ai pregătit în felul acesta și ai uitat ceva păcate, ești iertat. Dar dacă nu te-ai pregătit și te-ai dus întâmplător, și te-ai lăsat pe seama duhovnicului, și ai omis o serie întreagă de păcate pe care nu le-ai spus, acelea nu sunt iertate. Taina pocăinței cuprinde patru elemente:

1. Mai întâi de toate să nu mai faci păcatul.
2. Să-l mărturisești.
3. Să te dezlege duhovnicul.
4. Un canon care se dă sau nu se dă.

Deci nu mai fac. Când mă duc la spovedit, mă duc cu gândul că nu mai fac păcatul. S-ar putea să se mai repete. Tu nu ești vinovat de delibere. L-ai făcut fără să-ți dai seama. Dar dacă îl faci chiar știind că-i păcat, este păcat mai mare. De aceea, nu-ți dezleg pe aceștia care trăiesc necununați. Le spun așa: „Am furat de nouă ori, dar dezlegă-mă de zece ori că la noapte fur iar!”. Îi pun în situația să înțeleagă și ei că condiția pentru iertare este să nu mai facă.

Lupta este din partea amândurora, a fiului și a Părintelui, să te vindeci de păcate și să progesezi, să devii mai bun, din ce în ce mai bun. Păcatele, la prezența asta sufletească continuă, și-aduc un foarte mare avantaj: smerenia. „Uite ce am fost eu în stare să fac, netrebnicul de mine! Cum am putut eu să-L supăr pe Dumnezeu cu păcatele mele!”

Raiul este plin de păcătoși pocăiți. Toți au făcut păcate, dar i-a plăcut lui Dumnezeu căința lor. Păcatul aduce smerenie. De unde se înțelege că dragul joacă un rol măntuitor indirect. Ne arată imediat neputințele. Ne ajută la încununare. Dacă ar ști cât de mult ajută la măntuire, ar fi mai puțin ispititor.

- Dacă nu fac canonul dat de duhovnic?

- Duhovnicul ce canon dă de nu poate să-l facă fiul? Eu nu prea sunt de părerea asta, a unor canoane care angajează timp și chiar efort fizic. Sunt pentru canoane de prezență, de atenție, de înșurire către Dumnezeu. Iar dacă nu puteți să faceți canonul pe care vi l-a dat, sunteți în culpă. Trebuie să vă spovediți că nu ați putut să faceți canonul sau nu ați vrut. De ce să nu se poată face? Chestia asta că-l fac sau nu-l fac, mai ales că nu-l fac, trebuie s-o discutați cu duhovnicul care vi l-a dat. E singurul care poate să vi-l ușureze. Duhovnicul are toată autoritatea de a lega și a dezlega. Vi l-a dat, nu mai discutăm că nu este bun, trebuia să-l discutați atunci: „Părinte, am o anemie.” Un Părinte duhovnicesc ține cont de regula neputințelor. Dar dacă nu-l faci dintr-o lipsă de atenție și dintr-o crasă lenevire, atunci ești vinovat.

Și ce este, mă rog, de nu se poate face? Era o găză de fată, mică de cincisprezece ani, soră de mânăstire, și au vrut să o mute de la o maică la alta. Ea nu a vrut în sinea ei și făcea în 24 de ore câte o mie de metanii, plus canonul ei călugăresc, ca să nu o mute. N-a dat-o până la urmă, dar putea s-o dea. Așa că ce canon este acela de nu se poate face? Eu nu sunt de părerea canoanelor care se mai discută între fiii duhovnicesți. Eu am dat niște canoane foarte ușoare. Ca să aflu de la unii că nici pe acestea nu au putut să le facă. N-au vrut. Și pentru păcate grele, nu așa, hai să dau canoane. De fapt, canonul s-a transformat în înțelegerea oamenilor ca o obligație, să se dea canoane. Dar canonul, de fapt, înseamnă: nu mai fac păcatul. Lupta de a nu mai greși.

Canonul începe să se considere atât de relativ încât nu ai toată siguranța că se potrivește atât de bine celui

căruia i-l dai. Se mai poate orienta un duhovnic după răvna pe care o are fiecare și în funcție de gravitatea păcatelor. Dar canonul cel mai adevărat este acesta: să nu mai faci păcatul. Pentru că ești cu tine mereu, mereu sunt ispite și, atunci, tu te găsești un luptător cu sabia scoasă, ascuțită, nu un luptător adormit. Sau unul din canoanele cele mai mari care se dă este oprirea la împărțășit. Aici se pot pronunța duhovnici cu foarte multă grijă. Canoanele cele mai rezistente opresc de la împărțășit 18-20 și chiar 25 de ani. Dar asta ar însemna să nu te mai împărțășești niciodată. Mai ales se ține cont și de momentul istoric în care trăim. El poate să se obișnuiască cu neîmpărțășitul și nu îl mai interesează și zice: „Parcă tot cu împărțășania am trăit până acum!”.

După o perioadă de 40 - 50 de ani de educație atee, eu constat la oameni care s-au născut și au trăit în vremea aceea că nu au deloc o educație creștină moștenită de la moșii și strămoșii lor. Eu constat, prin femeile care vin, că bărbații lor nu sunt credincioși. Lupta este ca, aducându-i și pe ei la biserică, să nu-i refuzăm pe motivul că sunt păcătoși.

Trebuie urmărit un canon care să-l faci zi de zi, în ce privește starea de simțire, nu starea de obligație tipicală. Duhovnicul de multe ori cu regret se achită de fiul duhovnicesc, îi dă un canon: să citești cutare... Fiul o face din obligație, nu o face să se vindece, dacă face. Sunt foarte puțini care fac cum trebuie. Unul a primit un canon să citească de trei ori Biblia. Biblia, care o citești o dată în viață. Acela citește să înțeleagă sau o citește că i s-a dat să citească. Ba îl împușează sufletește canoanele prea încărcate. Și atunci este un duhovnic neiscusit sau nepăsător cu măntuirea fiului său. Lupta este ca mâine să fie tot cum a fost astăzi când s-a spovedit. „Frate, nu ți-am spus decât atât să faci!” Lupta mare este să fie în fiecare zi prezent, în fiecare clipă dacă se poate. Nu o să se poată. Dar lupta este să se poată. Vă dau un exemplu: s-a măritat Ioana cu Nicu. Au terminat petrecerile nunții și au trecut la casa lor. Nicu a plecat la treabă, unde trebuia el să muncească, iar Ioana a rămas să gătească. Ea, dintr-o greșeală, nepricepută și tânără cum era, a afumat mâncarea. Și se perpelea: „Vai, ce o să zică Nicu: „N-ai învățat nici atâta la mama ta!”, se sfârma sărăcuța. A venit Nicu. „Dragă Nicule, am afumat mâncarea!” „Lasă, dragă, nu asta mă interesează pe mine! Dacă te-ai gândit la mine toată ziua, asta mă interesa!” Asta îl interesează și pe Dumnezeu: „O, dacă ați ști cine sunt Eu! Eu, care v-am făcut! V-am dat chip îngeresc, și peste îngeri chiar. Vă stau îngeri de v-slujesc. Îngeri vă veți numi și voi întru împărăția Mea. V-am dat înțelepciune, pricepere, discernământ. De ce nu v-ați gândit la Mine?”. Și auziți, numai să ne gândim la El. Asta este o mare lucrare. Deci este un canon bun. Să te gândești la Dumnezeu, cum te gândești la mâncare, cum te gândești la părinți, cum te gândești la cineva pe care-l iubești. Te gândești la ei: ce-o mai fi făcând mama, tata, soția. Așa să te gândești și la Dumnezeu. Pentru că mai întâi de toate și peste toate, El trebuie să fie iubit din tot cugetul și din toată inima. Când te surprinzi în uitare, în răspândire: „Doamne, iartă-mă!”. Revenirea asta e foarte primitivă de Dumnezeu. „Doamne, sunt un netrebnic, nu merit!”. Încolo îmi faci mie 100 de metanii, trr-trr-trr... sau le faci cum trebuie. Dar ce faci după ce le faci?

Avem nevoie de o prezență continuă a inimii, de această stare continuă de dragoste. O tăcere adâncă înseamnă o rugăciune adâncă.

După ce își face pravila, omul se consideră achitat de obligația rugăciunii și se retrage fără folos. Eu sunt mai mult pentru o tresărire continuă, duhovnicescă. De aceea am spus: orice clipă poate fi un timp și orice suspin poate fi o rugăciune. Rugăciunea după tipic o termină într-o oră. Nu trebuie renunțat la ea. Dar să nu fie singura treabă duhovnicescă. A citi un Paraclis e foarte bine. Dar ceea ce de fapt trebuie adus la cunoștință, căci lucrul aceste este mai puțin discutat, este prezența continuă a inimii. Chiar o serie întreagă de inși îmi spun la spovedit că nu și-au făcut canonul. Foarte rar găsesc de cei care și-au făcut canonul. Atunci nu prea sunt de părere pentru canoane, dintr-astea, care se fac repede ca să scape de ele, sau se fac numai rațional, fără simțire, sau nu se fac deloc. Suspina însă nu îți ia timp. E la îndemână și angajează toată ființa ta: „Of, Doamne!” și ai făcut mai mult decât acela care a zis de 15 ori „Tatăl nostru”, îl știa pe de rost și l-a zis repede.

Din cartea Arhim. Arsenie Papacioc „Cuvânt despre bucuria duhovnicescă”, ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2003
Publicat sub îngrijirea prof. Anghel Papacioc, Liceul „Mihai Eminescu” Slobozia

(continuarea în numărul viitor)

George Grigore

Vinul și mistica islamică

Studiul de față a avut ca punct de plecare dorința noastră de a înțelege situația paradoxală pe care o are vinul în islam, unde, pe de o parte este interzis de legea islamică, iar pe de altă parte, se constituie într-un element forte în cadrul simbolisticii misticii islamice. Analiza noastră se bazează pe datele oferite de textele fundamentale ale islamului - Coranul și *hadith*-ul (spusele profetului Muhammad) și de operele unor mari autori mistici musulmani (sufiți), cu precădere, **Rabi'a al-Adawiyya** (721 - 801), **Husayn bin Mansur al-Hallaq** (857 - 922), **Abu-l-Majd Sana'i** (1059-1140), **Ibn al-Faridh** (1181-1235), **Mevlana Jalaluddin Rumi** (1207 - 1273), **Shihabuddin Yahya Suhrawardi** (1154 - 1191), **Ibn 'Ajiba** (1746 - 1809) ș. a.

Poziția Coranului și a *hadith*-ului față de vin

Deși toate școlile juridice - malikită, șafi'ită, hanbalită și hanefită - ale ortodoxiei islamice consideră, după lungi dezbateri, băutul vinului ca fiind unul din marile păcate (al-kaba'ir), textele fundamentale ale islamului nu sunt tot atât de tranșante în această privință. Din mulțimea de *hadith*-uri referitoare la vin, doar câteva conțin o interdicție clară cum ar fi: "Orice îmbată este khamr, iar khamr-ul este interzis" (Muslim, 1963 : 208). Contrar unor păreri răspândite cu privire la interzicerea vinului (a se înțelege aici orice băutură alcoolică) în textul coranic, acesta are o poziție ambiguă față de vin. Într-un început vinul este considerat ca fiind unul dintre semnele bunăvoinței divine față de oameni:

"Din roadele curmalilor și ale viei căpătați o băutură bețivă și o hrană bună. Într-aceasta este un semn pentru un popor ce pricepe!" (Coran, XVI, 67)

Consecințele negative ale beției asupra credincioșilor fac ca poziția să fie schimbată, însă nu tranșant, ci mai degrabă, ea capătă un statut de recomandare:

"Când te întreabă despre vin și jocul de noroc, spune-le: "În amândouă, oamenii află un mare păcat, însă și un câștig, însă păcatul le este cu mult mai mare decât câștigul." (Coran, II, 219)

Mai târziu, o acuzație directă va fi adresată oamenilor, urmată de un sfat, de un avertisment, dar și acesta ușor relativizat din cauza formei întrebătoare în care este lansat:

"Diavolul vrea să iște printre voi vrăjmășie și ură prin vin și jocuri de noroc. El vrea să vă oprească de la amintirea lui Dumnezeu și a rugăciunii. Nu vă veți abține, oare?" (Coran, V, 91)

Deși interzis într-o manieră indirectă și voalată, dar totuși interzis, vinul are o poziție cu totul privilegiată, fiind băutura cu care musulmanii pioși vor fi recompensați în rai:

"Grădina care a fost făgăduită celor temători este astfel: în ea sunt râuri de apă care nu se strică, râuri de lapte cu gust neschimbător, râuri de vin într-un desfătare celor care-l beau, râuri de miere curată. Ei vor afla acolo fructe de tot soiul, precum și iertarea Domnului lor." (Coran, XLVII, 15)

Tocmai de la această existență a vinului în raiul islamic, pleacă misticii musulmani în considerarea lui drept o băutură divină, iar beția cu vin ca fiind starea paradisiacă prin excelență. Faptul ca vinul material este interzis de către Legea islamică (*șari'a*) accentuează și mai mult acest simbolism prezent în literatura mistică. Privind cu atenție locul de baștină al misticilor ce aduc laudă vinului, se poate observa că, în marea lor majoritate, fie că provin din Persia, fie că au avut legături strânse cu misticii persani. Acest lucru se poate explica prin faptul că vechii persani venerau vinul și chiar îl divinizau sub numele de Haoma (Inițial, numele unei băuturi mitice, imortalizante, destinate zeilor și celor aleși - precum

ambrozia la greci - cu aceeași funcție ca Soma la indieni). Acest cult persan al vinului are drept similitudine în Europa precreștină, cultul lui Dionysos la greci, cultul lui Bacchus la romani. Așadar, după islamizarea persanilor, acest cult al vinului va transpune, sublimat, doar ca esență, în zona misticii grație și descrierii oferite de Coran. De altfel, în operele unor poeți, precum Hafiz (m. 1389), vinul este laudat într-un mod atât de echivoc încât este aproape imposibil de a trasa o linie clară de demarcație între o interpretare realistă a vinului și una mistică.

Dumnezeu - vin - dans rotitor

După părerea specialiștilor, sufismul sau mistica islamică are două căi de expresie și anume una de o religiozitate emoțională excesivă - numită în termeni mistici *sukr* (beție) -, iar cealaltă de un riguros legalism - numită *sahw* (trezie, veghe). În primul caz, călăuzirea divină cuprinsă în *șari'a* (aici cu sensul de «lege revelată») este dată uitării, dându-se frâu liber trăirilor religioase emoționale, intuitive, iar în al doilea caz, experiența launtrică este ignorată, luându-se în considerație doar discuțiile teologice desfășurate în cadrul legal (Woodward, 1989 : 234 și urm.).

Cele două căi se concretizează în forme literare diferite, astfel, *sukr* (beția) predomină poezia sufită, care este ideală pentru a descrie atât cunoașterea la care se ajunge prin iluminare sau revelare, cât și viziunea unității lumii și a unirii cu Dumnezeu, iar *sahw* (trezia) predomină proza sufită, prin care se exprimă abstracțiunile teologice care-l țin la distanță pe om de Creatorul său. Pe cât de liberă de orice constrângeri este poezia sufită, pe atât de rigidă este proza, reprezentată de tratate (*risala*) aride ce se bazează pe opiniile juriștilor și ale teologilor. Nu de puține ori, cei «treji», conduși doar de intelect, nu au putut înțelege beția divină a dragostei și adesea i-au persecutat pe acești adevărați iubitori ai lui Dumnezeu.

Licențele poetice îi permit misticului - beat de dragostea sa pentru Dumnezeu - să spună lucruri care în proză nu ar putea fi exprimate (Waugh, 1989 : 80). Acest statut de toleranță pe care îl are poezia sufită își are baza - după părerea noastră - în Coran unde poezii sunt considerați un fel de nebuni ce trebuie îngăduiți, fără a fi luați însă în serios:

«Și poezii! Ei sunt urmați doar de cei care rătăcesc, Nu-i vezi oare? Ei aiurează în fiece vale, spunând ceea ce nu fac...»

(Coran, XXVI, 224-226)

Cu toate acestea, unii mistici care au ajuns să facă afirmații extreme privitoare la încarnarea lui Dumnezeu în propria lor ființă - al-Hallaq, Suhrawardi ș. a. - nu au putut fi salvați de la martirizare nici măcar de poezie. Dintre toate denumirile vinului în arabă (*khamr* - vocabulă derivată de la verbul *khamara*, a fermenta; *nabidh* - vin obținut din curmale fermentate; *rajif* - denumire coranică cf. Sura LXXXIII, 25; *șurab* sau *mașrub* - băutură, vocabule derivate de la verbul *șariba* - a bea), cea derivată de la rădăcina *dwm* (continuare, veșnicire; rotire) pare a conține cheia legăturii strânse - în viziunea mistică - dintre divinitate și beția mistică. Așadar, pentru mistici, vinul se numește *mudam* (continuu, neîncetat, perpetuu) sau, la feminin, *mudamat* (ambele participii pasive de la verbul *'adama* - a face ceva să dureze; a face să se rotească în jurul său) *mudawwamat* (participiu pasiv de la verbul *dawwama* - a face să se rotească; a stropi). Tot de la aceeași rădăcină - *dwm* - este derivat unul din «cele mai frumoase nume» (*al-'asma' al-husna*) ale lui Dumnezeu - nume, în număr de nouăzeci și nouă, care-l definesc pe Dumnezeu - și anume *Da'im* (Permanent, Etern, Veșnic). După această explicație lexicală, se poate înțelege mai bine legătura dintre Dumnezeu (*Da'im*), rotirea rituală (*dawama*; executată în dansul ritual *sama*) și vin (*mudam, mudamat, mudawwamat*)

în viziunea misticilor musulmani (Kasimirski, 1944 : 753-754).

Vinul înseamnă dragoste și bucurie. Adevărații credincioși sunt beți de vinul dragostei divine. Vinul îl eliberează pe băutor de cătușele legalismului și ale convențiilor, căci el este, în calitatea sa de băutură paradisiacă, o emanație divină care iradiază din formă în formă, un simbol al dragostei supreme care se manifestă în creație: beția înseamnă uitarea a tot ceea ce nu este El:

«Nu adăsta nici în trup, nici în suflet: unu-i grosolan, celălalt, diafan, leși din încheștarea celor două, nu sta nici în unul, nici în altul.

Lasă tot ce te-ndepărtează de Cale: fie tăgadă, fie credință.

Lasă tot, fie urât, fie frumos, ce te-mpiedică s-ajungi la Prieten.

Când vorbești despre credință e totuna de-o faci în ebraică ori în siriacă.

Când cauți un loc să-i plăci lui Dumnezeu, e totuna dacă e la Jabolqa sau la Jabolsa (orașe legendare aflate, fiecare, la una din extremitățile lumii, n.n.).

Prietene, de vrei să veșnicești, mori înainte să mori!» (Sana'i, 1341 h : 51)

«... fie tăgadă, fie credință» vers ce amintește de începuturile misticii islamice, la Basrah, Irakul de astăzi, unde mistica Rabi'a (721 - 801) alerga pe străzi, într-o mână cu un tăciune aprins ca să dea foc raiului, iar în cealaltă cu o cofă de apă să stingă iadul, astfel ca să nu mai poată fi preocupată de nimic altceva decât de Dumnezeu în sine, de dragostea care o unea cu El (v. Sitaru, 2002 : 149-157).

Vinul, așa cum am mai menționat, este un simbol al dragostei divine - aflată deasupra oricărui rit exterior - care duce la o stare similară cu cea a beției, intoxicației (*sukr*) - îndrăgostitul este beat de dragostea sa pentru Dumnezeu, dragoste a cărei expresie este chiar el - îndrăgostitul - însuși, prin existența sa materială. A fi beat înseamnă a fi dominat de prezența și dragostea lui Dumnezeu, iar vinul nu este altceva decât elixirul acestei profunde credințe:

«Dacă sufiții l-au numit vin (pe acest elixir, n.n.) - spune misticul marocan Ibn 'Ajiba (1746-1809) - este din cauza faptului că atunci când iradiază inimile, acestea își pierd simțurile ca și cum ar fi băut vin material. Adesea, prin «vin» ei desemnează beția însăși (*sukr*), precum și emoția și întâlnirea extatică (*wajd, wijdan*). Vorbind despre «cupă» (*ka's*) din care acest vin este băut, sufiții fac aluzie la strălucirea luminilor epifanice în inimile care sunt pline de feroarea dragostei.»

(Ibn 'Ajiba apud. Chebel, 1995a : 639)

O descriere a acestui vin este oferită de Ibn Faridh (1182-1235) în poemul său mistic *Al-khamriyya* (Odă vinului) - un *sumum* al apologiei vinului și beției:

"El mi-au zis: Descrie-mi-l, tu, cel ce știi a-l descrie.

Într-adevăr, am această bucurie a științei:

Este limpede, dar nu este apă,

Este diafan, dar nu este văzduh,

Este lumină, dar nu de la un foc,

Nici de la un spirit, nici de la un corp

Vinul, nu via: Adam e tatăl meu

Via, nu vinul: mama sa e mama mea...»

(Ibn Faridh apud. Stétié, 1998 :15-17)

În poezia sufită, vinul este matricea multor metafore cum ar fi cupa, cârciumarul, pahamicul, cârciuma, a căror cheie de descifrare se află în simbolismul vinului. Cupa, pocalul (*ka's*), este inima misticului care se umple cu vinul iubirii. Poezii sufiți asociază băutul vinului cu *hudur al-qalb* (prezența inimii, concentrarea inimii), noțiune de care se leagă apoi elementele sufite fundamentale: meditația (*fikra*), contemplația (*nazra*), invocarea (*dhikr*), ascultarea mistică (*sama*) și absența sau detașarea față de lucrurile existente (*taghyib*). În ceea ce privește personajele din poemul mistic bahic cum ar fi cârciumarul sau vânzătorul de vin (*al-khammar*), pahamicul (*as-saqi*), acestea apar

drept călăuze spirituale ale celui doritor de a-l cunoaște pe Creatorul său sau, uneori, apar chiar ca Dumnezeu revărsându-și harul asupra credinciosului, așa cum cărciumarul toamnă vin în pocale. Locul unde se bea vin, cărciuma, taverna (în arabă, *khamara* - vinărie), iar în persană numită eufemistic - modalitate absolut necesară într-o comunitate în care vinul este blamat religios - *maykhane* adică «hanul apei»; *may* înseamnă în dialectele arabe «apă», iar în persană a ajuns, datorită aceluiași eufemism, să însemne chiar «vin»), poate desemna locul de întrunire a prietenilor sau a sfătuitoarelor, adică a celor ce împărtășesc aceleași taine spirituale; sau într-un sens încă mai mistic, un centru de inițiere unde adevărații credincioși se întâlnesc pentru a experimenta împreună prezența divinului lor iubit, pentru a bea vinul dragostei Sale, pentru a uita totul în afară de El. Acolo, ei ajung la acea stare extatică, la acea ruptură de lumea din jur.

«Ei - sufiiți - spun: Suntem într-o minunată beție, adică complet absenți față de lucrurile care pot fi percepute prin simțuri.»

(Ibn 'Ajiba apud. Chebel, 1995 : 439)

În literatura sufită, cărciuma (*khamara*) contrastează cu moscheea (*masjid*) unde se întâlnesc legalistii și care este, de cele mai multe ori, asemănată unui cimitir, căci sentimentele celor de acolo sunt moarte. Legalistii nu cunosc nimic din adevărata dragoste pentru Dumnezeu, în timp ce aceia care sunt beți de vinul dragostei pentru Dumnezeu îl văd pe Dumnezeu în orice lucru (cf. principiului *wahdat al-wujud*, «unitatea existenței»). Instaurarea legii presupune impunerea unei distanțe incomensurabile față de Dumnezeu, și tocmai din această absență a lui Dumnezeu ia naștere polul separator al legii. Vinul este, înainte de toate, esența spirituală existentă înaintea oricărei legi, chiar înainte de crearea lumii materiale pe care Ibn Faridh, o desemnează prin vocabula «vie»:

«Noi am băut în amintirea iubitului un vin care ne-a îmbătat înainte de-a fi creată via.
Luna plină-i cupa sa, iar el e soarele însuși (...)
Cuvântul său e-naintea tuturor celor ce există,
Dintotdeauna, înainte de orice formă,
Înainte de orice plămăuire»

(Ibn Faridh apud. Stétié, 1998 : 9-15)

Jalaluddin Rumi (1207-1273) - autorul, printre altele, al operei mistice *Mathnawi*, un monumental poem-fluviu de douăzeci și cinci de mii de distihuri - scrie, de asemenea, făcând aluzie la preexistența sufletelor:

«Înainte ca în această lume să fie o grădină, o vie, struguri - sufletul nostru se îmbătașe cu vin nemuritor.»

(Rumi, 2001 : 56)

Vinul în islam are semnificații nuanțate, nuanțe ce pot ajunge până la divergență. În ciuda interdicției de principiu, acest vin va avea o prezență și o putere extremă, o semnificație mult sporită. Puterea care îi este atribuită constă în înlesnirea apropierei de divinitate și amestecarea sau contopirea cu realitatea Sa supremă:

«Pentru El sufletul meu pribegeste de dragoste
Până când se amestecă intim,

Fără insinuarea unui trup în celălalt...» (Ibn

(Faridh apud. Stétié, 1998 : 17)

Contopire care, așa cum reiese din ultimul vers citat - «Fără insinuarea unui trup în celălalt» - este pusă totuși sub semnul relativității. Numita realitate supremă nu este proiectată decât mental în vin așa cum afirmă al-Hallaj cu limpezime:

«Când vreau să mă adăp și să-mi potolesc setea,
Ție îți văd umbra în pocal
Dacă aș putea merge la Tine, ajunge la Tine,
M-aș târî pe față, aș merge în cap!»

(al-Hallaj, 1984 : 58)

Acest vin mental, diferind de vinul material în comparație cu care nu mai are nimic teluric ori vegetativ și care nu poate fi băut decât mistic, apare la Jalaluddin Rumi ca Vin-Spirit, esență existentă din preeternitate, din care se împărtășește întreaga creație:

«Din neant a pornit caravana noastră purtătoare
a dragostei
Vinul unirii iluminează veșnic noaptea noastră
De acest vin neoprit de religia dragostei
Buzele noastre sunt umezi până-n zorii neantului...»

(Rumi, 2001 : 98)

Pentru a concluziona această primă parte a studiului nostru, am ales un fragment din comentariul lui 'Abd al-Ghani an-Nabolosi (1641-1731) la poemul «Odă vinului»

(*Khamriyya*) al lui Ibn Faridh, fragment ce cuprinde, după părerea noastră, chintesența semnificațiilor vinului beției mistice:

«Vinul simbolizează băutura iubirii divine... căci această iubire zămisleşte beția și uitarea desăvârță a tot ceea ce există în lume. Adaugă: Acest vin este iubirea divină veșnică care se arată în toate manifestările creației. Mai este, vinul acesta, lumina care strălucește în orice loc, și este, de asemenea, vinul Existenței adevărate și al chemării adevărate. Orice lucru existent în această lume s-a adăpat din acest vin...»

(Nabolosi apud. Dermenghem, 1931 : 126)

Vinul și sângele cristic

Deși islamul nu acceptă sacrificiul cristic - Iisus este ridicat direct la ceruri de către Dumnezeu în momentul în care evreii plănuiesc să-l ucidă ca răzbunare a ponegririi lor (Coran, IV, 156-158), totuși vinul ca metaforă a sângelui vărsat de Iisus Cristos pentru salvarea omenirii este prezent încă din zoriile misticiei islamice. Al-Hallaj, martirizat în 992 sub acuzația de încarnare pe care el a pronunțat-o în faimoasa sa locuțiune: *Ana al-Haqq* (Eu sunt Adevărul) unde «eu» uman se unește cu «eu» divin, este cel pentru care acest vin spiritual nu este altceva decât sângele lui Iisus Cristos, căci aceasta poate fi interpretarea care se poate da având în vedere un fragment din Divanul său:

«Du-te și spune-le iubiților mei
că am plecat pe mare, iar corabia mi s-a rupt...
În legea crucii va fi moartea mea;

nu mai vreau să merg nici la Mecca, și nici la Medina.»

(al-Hallaj, 1984 : 85)

În spiritul doctrinei unității existenței - *wahdat al-wujud* - în care se înscriu toate operele misticilor musulmani, cristul de pe cruce și călăul său devin o singură entitate, iar vinul și sângele se metamorfozează unul în celălalt, în mod simbolic:

«Cel ce mă învață și care nu poate trece fără să mă rănească
Imi dădu să beau din cupa din care bău,
Precum o gazdă musafirului
Cupa trecu, apoi, din mână-n mână
Iar el aduse bicul și sabia tăioasă...»

(al-Hallaj, 1984 : 92)

Vinul și sângele sunt evocate în aceste versuri, unde omul și divinitatea se suprapun concomitent pe cruce, crucea pe care a fost sacrificat Iisus, crucea pe care al-Hallaj își va afla sfârșitul lumesc, așa cum, în mod straniu, intuiise: *sakranu al-mahabbati yuslabu* - «cel beat de dragoste va fi crucificat» (al-Hallaj, 1984 : 101).

Împletire de substanțialitate, dar nu și de consubstanțialitate, cu toate că - frontiera este insesizabilă și mișcătoare - limba își poate întinde cursa din care nu se poate elibera cu adevărat decât cel, și este cazul lui al-Hallaj, care face să se rătăcească, la modul absolut, ființa plină de neajunsuri, care este, în ființa absolută a Celui, absorbit și absorbant, căruia îi aparține, actul advenit al Totului în sânul nimicului (Stétié, 1998 : 38-39):

«Spiritul tău s-a amestecat cu spiritul meu,
Precum se amestecă vinul (*al-khamra*) cu
apa preacurată (*az-zulal*)...
Așa încât dacă ceva Te atinge, pe mine mă atinge!
Căci Tu ești eu în toate!»

(al-Hallaj, 1984 : 73)

Sângele lui Cristos strâns din rana sa la poala crucii pe care fusese răstignit se va transforma în strălucitoarea lumină a Graalului. Un alt Graal și totuși același pe care-l evocă Sohrawardi în a patra povestire a suitei sale mistice *Loghat-é mûrân* (Limba fomicilor) unde cupa misterioasă, deținută de Kay Khosraw, este desemnată drept *Jâm-é Jâm* (Graalul lui Jâm), cupa «oglină a universului» conținătoare a luminii - *nur* - pentru a cărei contemplație trebuie să se elibereze din învelișul de carne:

«Atunci când am auzit de la învățătorul meu povestea
Graalului lui Jâm
Am fost eu însumi Graalul lui Jâm, oglinda Universului
Din care e scos Graalul meu, oglindă a Universului
Acest Graal ascuns este Flacăra arzătoare din care
se hrănește moartea noastră.»

(Sohrawardi, 1939 : 45)

Aceasta este, în fond, viziunea creștină asupra Graalului, simbol al voinei spirituale, a omului, de transformare a ceea ce ține de natura sa materială, supusă alterării, în

lumina imaterială. Albert Béguin spune:

«Graalul reprezintă, în același timp, în mod substanțial, pe Cristos mort pentru oameni, vasul de la Cina cea de Taină (adică harul divin dăruit de către Cristos discipolilor săi), și în sfârșit, pocalul de slujbă, conținând sângele real al Salvatorului. Aceste trei realități, Crucificarea, Cina Euharistia, sunt inseparabile, iar ceremonia Graalului este revelarea lor, dând în comuniune cunoașterea persoanei lui Cristos și participarea la sacrificiul său salvator.»

(Béguin, 1958 : 72)

Este exact sensul - de jertfă și de reînnoire - pe care Henri Corbin îl dă «Luminii Gloriei» visată de Sohrawardi: «Ardoarea sau setea care duce în final la moarte - se întinde pentru mine de la Graalul ascuns în mine și care sunt eu însumi... această ardoare consumând viața noastră, se hrănește din moartea noastră. De acea simbolul Graalului se întâlnește aici cu simbolul Phoenixului...»

(Corbin, 1971 : 208)

Pentru a rezuma tema vinului ca metaforă a sângelui cristic, menționăm un catren al lui Jalaluddin Rumi pentru care «Cristos este omenirea acestei lumi, este fiecui lucru din ea» (Rumi, 2001 : 57):

«Vinul pe care-l bem este propriul nostru sânge
Trupurile îl fermetează ca niște butoaie
Dăm totul pentru o cupă din vinul acesta
Ne dăm mințile pentru o sorbitură...»

(Rumi, 2001 : 78)

***

De la Rabi'a, la al-Hallaj, la Sohrawardi, la Sana'i, la Rumi, poemul mistic, cu subiect aparent bahic, subiect folosit doar ca pretext pentru exprimarea celor mai profunde și inedite trăiri religioase, dincolo de orice constrângeri - «fie de tăgadă, fie de credință», cum spune Sohrawardi - a fost pentru multă vreme fundamental în incantația mistică de la un capăt la altul al lumii islamice. Hilit de unii, admirat de alții, el a înflorit treptat din secolul al VIII-lea până în secolul al XIII-lea, apoi a decăzut amestecându-se cu poezia bahică profană ce cânta doar plăcerile lumești, continuând însă să fie practicat - după secolul al XIV-lea când se instaurează și dogmatismul religios - anonim și obscur, în limba arabă, clasică sau dialectală, în persană, turcă, urdu, kurdă, până în secolul al XIX-lea.

Notă:

În cazul citatelor din Coran, cifra romană indică sura (capitolul), iar cifra arabă, versetul.

Referințe:

- ***, 2000, *Coranul*, traducere, prezentare, note și index: George Grigore, București: Editura Kriterion.
- Béguin, A., 1958, *La Quête du Saint-Graal*, Paris: Garnier.
- Chebel, M., 1995a, *Encyclopédie de l'Amour en Islam*, Paris: Payot et Rivages.
- Chebel, M., 1995b, *Dictionnaire des symboles musulmans: rites, mystique et civilisation*, Paris: Albin Michel.
- Corbin, H., 1971, *En Islam iranien, aspects spirituels et philosophiques*, Paris: Gallimard.
- Dermenghem, E., 1931, *L'éloge du vin*, Paris.
- Grigore, G., 2002, «Le concept d'amour chez Ibn 'Arabi», în *Romano-Arabica II (Discourses on love in the Orient)*, Center for Arab Studies / Bucharest University, 79-89.
- (al-)Hallaj, 1984, *Diwan*, ed. Şaybi, Bagdad: Afaq 'Arabiyya.
- Kasimirski, A., 1944, *Dictionnaire arabe-français*, Beyrouth: Librairie de Liban.
- Muslim, 1963, *Sahih Muslim*, Al-Qahira (Cairo).
- Rumi, J., 2001, *Unseen rain*, translated by John Moyne & Coleman Barks, Boston & London: Shambhala.
- Rumi, J., 2002, *Meditații și parabole*, traducere din limba persană și note: Otto Starck; studiu introductiv: George Grigore, București: Editura Kriterion.
- Sana'i, 1341 h, *Diwan*, Teheran: Modarres Razavi.
- Sitaru, L., 2002, *L'amour dans la vision de la mystique Rabi'a*, în *Romano-Arabica II (Discourses on love in the Orient)*, Center for Arab Studies / Bucharest University, 149-158.
- Sohrawardi, 1939, *Loghat-é mûrân* (La langue des fourmis), Bruxelles: Hemès, III.
- Stétié, S., 1998, *Le vin mystique*, Paris: Fata Morgana.
- Waugh, E. H., 1989, *The Munshidin of Egypt; Their World and Their Song*, Columbia, S.C.
- Woodward, M., 1989, *Islam in Java*, Tucson

Mihai
VIȘOIU

SPOVEDANIA UNUI ÎNVIŢĂTOR

LEONARD DORIN DOROFTEI - VOIEVODUL RINGULUI ROMÂNESC

(urmărire din nr.6/14)

Necazurile, cad pe oameni, nu pe bușteni!

„A trecut și Olimpiada, iar în octombrie la Federație a început o mare vânzoleală. Rezultatele erau considerate nesatisfăcătoare și cum în asemenea situații totul se clatină, era acolo cutremur, mai ceva ca în '77, și au început schimbările. Președinte a fost ales Dumitru Sechelarul care devenise cel mai mare om de afaceri din Bacău. Fostul premier, Petre Roman n-a dansat decât o vară. Ilie Alexandru, care pusese pe picioare Hermesul de la Slobozia și era vicepreședinte, a renunțat la boxul cu care cochetase în tinerețe, amenajând la Slobozia cea mai modernă bază hipică cu aproape o sută de cai de mare performanță. Cei mai buni călăreți de la Steaua și Dinamo erau acum ai lui. A fost primul care a simțit că în ring începuseră să urce, pentru a-și face imagine, o parte dintre oamenii poliției. Erau la modă conferințele de presă și scandalurile ce făceau ziarele să se vândă. După Olimpiada am dat zeci de interviuri, mai ales că, peste tot, își făcuseră apariția posturile locale de radio și, ici colo, de televiziune. Aveam nu aveam treabă, apăream la televizor. Toată lumea era reporter. Mă invitau unii la câte un show fără să știe prea multe despre mine, iar despre box și cu ce se mănâncă el, nici atât. De multe ori îmi era rușine de rușinea lor. Îi adusesse lângă ring revoluția. Nu știau nici categoriile, iar despre regulile care trebuiau respectate în box cu atât mai puțin. Relatările erau cam așa: X sau Y l-a lovit pe Z și i-a dat capul peste cap celui din urmă. Se ascundeau la umbra sponsorilor, îi schimbau ca pe batiste, iubindu-i numai atât cât aveau bani. După aceea altul la rând, că are balta pește. Mai erau și reporterii care făceau mai mult parada modei și publicitate caselor de confecții destinate îmbogățitorilor de peste noapte. Unii avuseseră abecedarul strict și când le dădeam răspunsuri, pe care nu se așteptau să le primească de la un boxer, se căcăiau și transpirau de ți se făcea milă. De unde veniseră unii cu concepția că boxerii sunt niște brute, indivizi care vorbesc doar cu mușchii și pumnii, nu am înțeles nici până acum.

Îmi reamintesc o chestie care mi s-a întâmplat la un post de televiziune după Mondialele de la Berlin. Discuția se lega greu. Reporterul nu își învățase lecția, când i-a zburat porumbelul din gură: Moșule, să vadă lumea că e prieten cu mine ditamai campionul mondial, cum de ții minte toate regulile și ce trebuie să faci ca să nu te enervezi și să-ți iei adversarul la bătaie ca la colțul străzii? M-am uitat la el ca la o pagubă și m-am întrebant ce caut eu acolo. Știi ce i-am răspuns? Domnu'!, și am făcut o pauză, de parcă vroiam să-mi aducă aminte numele lui, dar cu toate eforturile renunșasem, când el s-a recomandat încercând să-mi facă mie, uitucului, o favoare.

Nu l-am băgat în seamă și de parcă vorbeam cu stălpul din dreapta, unde era operatorul cu camera de filmat, i-am spus în continuare: În box regulile sunt puține: să nu lovești sub centură, să nu dai pe la spate, iar când adversarul este la poadea, după ce a încasat o lovitură, să te duci într-unul din colțurile albe și să aștepti să fie numărat. Să nu sar, ca în viață, pe cel care se află la poadea și nu se mai poate ridica. Ce părere aveți? Regulile boxului nu ar trebui învățate și respectate de toți? Poate mai ales de cei cu funcții și cu bani mulți? A făcut la mine niște ochi de parcă avea în față girafa despre care unu' a zis la grădina zoologică: așa ceva nu există! Și ca să fie tacâmul complet a mai trântit o dată lumânările în fasole: Nu știam că ești, Moșule, și filozof! Producătorul emisiunii s-a prins că era KO și a intrat cu publicitatea. Publicitatea a fost finalul emisiunii.

Dacă cei care se joacă cu vorbele și pixul sau apar destul de des pe sticlă nu știu prea multe despre sufletele noastre, ale boxerilor, de la alții ce pretenții să mai ai?

Am avut noroc cu familia Monicăi care m-a luat repede de suflet? Ehe! până când Tata, că așa îi zic eu lui socru-meu, a înțeles cu cine e prietenă fata lui cea frumoasă, am avut de susținut cel mai lung și cel mai greu meci.

Întâlnirile noastre erau fixate pe ore, ca mersul trenurilor. Mergeam și o luam de acasă la șase seara și la opt sau nouă, cât îi dădeau voie părinții, trebuia adusă ca un bibelou de preț. Familia Monicăi mi-a luat probele hepatice în regim de urgență, ne-a spus să stăm de vorbă în casa lor, nu pe la colțuri. Mă invitau la masă ca pe unul de-al lor. Când stăteam și judecam situația la rece, chiar îi dădeam dreptate. În Ploiești sunt destul înși care au făcut box, nu performanță, numai atât cât să știe să se bată și pe care trebuie să-i ocolești. Unul e bețiv, altul a făcut pușcărie și, de ce să nu recunosc, puștii sunt pe la casele lor, cu copii de la o singură nevastă. Poate judecata aspră a soților m-a făcut să casc ochii la unele prietenii. Familia, susțin sus și cu dovezi, îl poate ridica sau doborî pe un sportiv. E lucru mare să poți să nu-ți faci griji când pleci de acasă. Și noi am trecut prin clipe coțoase, nu întotdeauna ziua a început cu cer senin, dar pentru mine medicamentul care îmi

vindecă rănile pricinuite de nedreptăți, de modul cum m-au înșelat unii și alții este Monica. Ea a înțeles, ca și mine, fiecare etapă a vieții mele. De aici și dorința mea de a mă pregăti pentru fiecare meci până la epuizare. Mi-e teamă că din cauza lovirilor primite, vorba mea „nu poți sta în ploaie fără să te uzi”, o să ajung să mă ascund de lume și o să fiu plimbat în cărucior. Îmi doresc din toată ființa mea ca familia, copiii mei să aibă un tată întreg, să stau bine și cu mintea și cu trupul. Să nu ajung să fiu arătat cu degetul, ferească Dumnezeu, cum s-a întâmplat cu mulți lei ai ringului, ajunși la mila unuia sau altuia!

La șapte ani am avut necazuri cu picioarele, nu cu capul

Nu l-am uitat niciodată pe Nicolae LINCA. Să am zile fericite în câte nopți înaintea meciurilor grele nu-l aveam în față și stăteam de vorbă cu el, singurul român care a câștigat o medalie de aur la Olimpiada de la Melbourne din '56, acum grav bolnav și uitat de prieteni într-un sat de la poalele dealurilor cu vilele Jidveului. Lângă el a rămas doar soția sa care îl îngrijește de mai bine de douăzeci de ani. Cu sănătatea făcută zdrențe este și nea Vasile Țiță cel care a boxat în finala Olimpiadei de la Helsinki din 1952 cu Floyd Peterson, ajuns apoi campionul greilor la profesionsim la toate versiunile. Când Cassius Clay, recunoscut de toată lumea ca cel mai mare boxer a tuturor timpurilor la categoria supremă, a urcat treptele cu făclia să aprindă flacăra Olimpică de la Atlanta, în 1996, m-am scaldat în lacrimi. Imaginile lor m-au făcut ca la fiecare antrenament să trag de mine până cădeam în genunchi. Rămân în sală și mă chinui cum nici un antrenor nu mi-a cerut-o. De multe ori, chiar boxerii de la Interbox îmi spun: <<Dorine, las-o tată mai moale c-o să te tai!>>

După meciurile cu Balbi de la San Antonio și București și cu Spadafora la Pittsburgh, au înțeles și ei că, fără pregătirea căinească, Doroftei n-ar fi ajuns LEUL DIN ROMÂNIA, ci numai o biată pisică. O pisică pricăjită de care ar fi răs și șoarecii. De câte ori, atunci când ziceam că nu mai pot și mă credeam epuizat, nu o luam de la capăt. Nea Ion Monea - demn de Cartea Recordurilor, cel care a cucerit unsprezece titluri naționale, și care a fost medaliat la Olimpiadă și la Campionatele Europene, în vremea când boxul se mânca pe pâine în România, și-a lăsat în ring un picior. Umblă în cărje, dar cu o demnitate numai a lui de flăcău venit din Zărneștiul Brașovului de unde a luat fruntea Bradului și țaria stejarului. Ca antrenor la Dinamo a crescut mulți campioni, dar puțini îl mai vizitează pe Sfânta Treime, străduța din spatele Cercului București. Am auzit că după ce a văzut meciul meu pentru titlul mondial din ajunul Bobotezei, cu Balbi, de la San Antonio, când am trecut în repriza a patra printr-un iad adevărat, cu mintea lui ascuțită a spus că așa ceva nu ar fi trebuit dat la televizor, dar tot el a zis că atunci a văzut în ring un adevărat gladiator. Ce nu știe nea Ion, dar și foarte mulți dintre cei care mă sufocă acum cu dragostea lor, este altceva.

Ca să ajung eu campion mondial, băieții aștia au suferit greu

După ce s-a bătut în cuie contractul meciului cu Balbi pentru titlul mondial, el fiind deținătorul centurii pe care a câștigat-o de la francezul Julien Lorcay care fusese bătut de Bruno Wartelle pe vremea când era amator, am început pregătirile. Am tot cerut mai marilor clubului Interbox, antrenorului Stephan Larouche casete cu întâlnirile argentinianului. Eu am zis, eu am auzit. Eu și vrut să-l citesc pe Balbi înainte de a încruși-mă mânușile cu el în Texas. Făceam o socoteală simplă: Julien era unul dintre învinșii lui Bruno, și ajunsesse campion mondial la versiunea WBA, pe care îl bătusem de două ori, o dată în calificările pentru Olimpiada de la Barcelona în 1992 și apoi în finala Campionatelor Mondiale de la Berlin în '95 când se și vedea campionul lumii. Francezul își chemase să vadă finala, unde se credea mare favorit, logodnica și o mulțime de prieteni. Antrenorul lui, Dominic, bun prieten cu noi românii, până atunci, începuse să se umfle și mai tare în pene, deși nu avea nevoie la cei aproape doi metri ai săi. I-am dat bătaie de la primul până la ultimul gong. Au înțeles mulți atunci că Ploieștiul are și el bombardierul său. Ion Șerban, Președintele Federației Române de Box și care mă luase de aproape doi ani la clubul lui de la FreedomStar - Farul Constanța, a fost de nota zece. Avea de ce să fie fericit. Nu investise într-o gloabă, ci într-un pur sânge, cum a declarat maestrul Titi Dumitrescu prezent la Berlin în calitate de consilier al lotului. Și aceste cuvinte erau spuse de cel mai tehnic boxer al anilor '50, cel care fusese asul eschivelor. Nea Titi, despre care se spune de către cei ce au îmbătrânit pe lângă ring, că avea la activ multe meciuri în care nu primise un pumn, nu arunca asemenea vorbe de dragul meu. Gândurile acestea curgeau în mine. Cu două săptămâni înainte de meciul cu Balbi, când începusem să intru în curba ascendentă a pregătirilor, argentinianul și staff-ul său au făcut niște declarații de ne-a lăsat mască. Anunțul presa că s-a accidentat la unul dintre antrenamente, că vor cere amânarea meciului,

Vrăjeli. Încercau să-mi dea adormiri. N-am înghițit poveștile lor. Venea Crăciunul, Anul Nou și meciul cu argentinianul era în coadă de pește. Presa din Canada, dar mai ales cea din țară, își făcea o mie de probleme. În sufletul meu însă era un adevărat război. Amânarea meciului era egală pentru mine cu un tren pierdut. Dar ce tren? Unul de mare viteză. Vânzoleala cu amânarea meciului a fost un foc de paie și argentinianul a făcut o conferință de presă anunțând că își pune centura la bătaie, că accidentarea nu a fost cine știe ce și că abia așteaptă să-mi agațe în palmares prima înfrângere, că o să mă facă knock-out. Se dădea mare de tot! Eu, în loc să văd pe casetă cum boxează, ce stil are, mai ales că el este mult mai înalt decât mine și are alonja de invidiat, trebuia să mă mulțumesc cu descrierile meciurilor lui Balbi. Anul 2002 m-a găsit într-unul din cele mai austere regimuri de pregătire. Antrenamentele, câte trei pe zi, se desfășurau la maximă intensitate. La mânuși schimbam câte trei sparing parteneri. Ca să ajung eu campion mondial, băieții aștia au suferit greu, dar le sunt recunoscător ca de altfel tuturor adversarilor mei. Și la amatori, până la cucerirea titlurilor de campion mondial și european, am avut de dat două sute cincizeci de bătălii. Mai multe decât Ștefan cel Mare și Mihai Viteazul la un loc!

Răzi, Moșule, răzi. Ai mai gustat și din amarul înfrângerii, dar cum? Nu învins în ring, ci la mesele de punctaj, unde fiecare arbitru butona după cum avea sarcină. Când boxa la Prahova, dar mai ales când a ajuns la Steaua și întâlna dinamoviști, bătăliile le dădeau și le câștigau generalii celor două cluburi. Steaua și Dinamo luau tot ce era mai valoros în țară. Tăiau și spânzurau fără frică. Așa erau vremurile.

Își trece prin sîta gândurilor înfrângerile. Majoritatea au fost un ochi pe față, unul pe dos.

Ultimul meci la amatori cu Gogoladze, la Budapesta, când georgianul a fost declarat învingător împotriva celui mai elementar bun simț al fair play-ului, când arbitri au făcut o josnicie, a fost o culme a nedreptăților prin care a trecut.

„Atunci, la Budapesta dacă aș fi avut o putere, i-aș fi condamnat la moarte pe toți cei care pusese războiul la cale. Acum, le sunt recunoscător. Dacă decizia ar fi fost corectă, poate mai câștigam un titlu mondial și rămâneam amator, cu gândul să câștig titlul olimpic în 2000 la Sydney. Nu mă pregăteam să lupt pentru Centura cu Diamante cu Balbi care declară că mă face KO. Gogoladze poate se laudă la el acasă în Georgia, că sunt fiul lui. Doamne, prin câte am trecut până am ajuns aici!”

Botează-mă, Doamne, Campion Mondial

Vrea să adoarmă, să viseze cum va fi noul an 2002 pentru el, pentru familia lui. Cine crede că după nouăsprezece meciuri, toate câștigate, dintre care șapte prin KO este la fel de sărac ca în urmă cu patru ani când a venit în Canada.

Ajută-mă, Doamne, să înving, să pun și eu ceva deoparte pentru familia mea. Doamne, ce aș fi fost fără Monica? Fără ea nu ar fi existat Adrian și Alexandru care acum își doresc o surioară. Pentru ei nu am dreptul să fiu învins. Înfrângerea ar fi ca o ghilotină care m-ar scurta de la jumătate. Se duce de răpă tot palmaresul. La profesioniști doar prezentul îți dă dreptul la viitor. Perdanții se ridică greu de tot. Dar la ce mă gândeam? La cum va fi 2002 pentru mine? Ce-mi hărăzesc uritoarele? Când o să boxez în noaptea de 5 ianuarie la San Antonio, la Ploiești va fi dimineața de Bobotează. Botează-mă, Doamne, Campion Mondial de ziua în care mama va merge la biserică Buna-Vestire să ia aghiazmă.

Zic eu că m-au cam tras pe sloară când m-au vândut la Interbox. Cei care au fost cu vrăjeliile în limbi străine și-au făcut partea, poate că Șerban nu a vrut să intervină pentru că nu știa ce discută Petrescu cu Canadianii. Dacă ajung campion mondial și mă întorc în țară cu centura, am să opresc și pe la domnul Șerban să-i mulțumesc. Oricum el a făcut multe pentru box, cât l-au ținut buzunarele. De când nu mai are bani, a rămas și fără prieteni. Ce versuri are și cântecul <<Din bucata mea de pâine>>. Viață curată. „Când ai bani și o duci bine/ Toată lumea e cu tine/ Când n-ai bani și o duci rău/ Nici ce-i neam, nu-i neamul tău/ Și atunci te-nțeb pe tine/ Cine-i om șo care-i căine?” Dacă am să fiu campion mondial, poate o să strâng bani pentru o casă, o casă adevărată în care Monica și băieții să simtă că sunt stăpâni în casa lor, să aibe ce nu am avut eu în copilăria mea de orfan. Câți pumni în cap am luat pentru o diplomă și un tricou cu tricolor. Tricolorul a fost curcubeul vieții mele: după fiecare necaz el a ieșit prevestind zile mai bune. Și a mai rămas atât de puțin până trebuie să-i scot knock-out-ul din cap lui Balbi așa care se dă rotund ca o bilă de biliard.

Bine că de data asta stau ceva mai bine cu categoria. Cântarul a fost și a rămas cel mai cumplit dușman al carierei mele. Pentru mine mama slăbirii a rămas tot pregătirea. La antrenamente, și câte trei pe zi, trag de mine până elimin ultima lacrimă de transpirație. Dărzenia asta căinească este o adevărat talentul meu. Dacă aș putea să mă relaxez cât de cât, să pot să mă odihnesc cu adevărat, ar fi OK. Dar cum să scapi de stresul asta care nu mă slăbește o clipă și îmi bate în urechi ca un ceas de la CFR? Ceasurile astea aveau pe vremuri un ticăit ce semăna cu cadența militanților care aveau la flecul cizmilor potcovită îngropată. Stresul asta pomeste din sărăcia de care numai eu și Monica știm. Își imaginează vreunul dintre ziaristii care vin periodic, înainte sau după meciuri, că bursa mea a fost la început câteva sute de dolari? Că am fost condamnat să înving? Când am spus prima dată că sunt asemeni unui gladiator n-am exagerat, nu făceam figuri, mă gândisem bine la ceea ce ziceam!

(continuarea în numărul viitor)

Pr. Adrian SCĂRLĂTESCU

Cruciada Copiilor

Către sfârșitul primului mileniu, papalitatea începe susținută și prelungită ei ofensivă pentru cucerirea supremației universale. Primele atacuri sunt îndreptate împotriva imperiului german. Următoarele, cunoscute sub numele de cruciade, au ca obiectiv eliberarea locurilor sfinte și, eventual refacerea unității creștine. Semnalul cruciadelor este dat în anul 1095, la sinodul de la Clermont, de către papa Urban II (1088 - 1099), care spunea: „Pământul pe care-l locuim este sărăcit. Din această cauză el vă provoacă mari greutăți. De aceea vă ucideți între voi. Lăsați la o parte dușmănia care vă slăbește forțele și plecați spre Locurile Sfinte. (...) Regatele Asiei așteaptă să le cuceriți”. În încheierea alocuțiunii sale, papa a adăugat că „aceasta este voința Domnului”.

Au fost numite cruciade și alte campanii militare: ale lui Heraclius (610 - 641) împotriva perșilor, ale împăraților isaurieni împotriva arabilor, cele de la Nicopole și Varna (1396 și 1444).

Cele șapte cruciade propriu-zise reprezintă un fenomen tipic medieval. Ele își au cauza în primul rând în evlavia creștină, tipică Evului Mediu, dar și în explozia demografică din Occident, în secolul XI, în interesul pentru noi teritorii, noi produse, noi piețe.

***

În 1212, atenția cronicarilor s-a îndreptat asupra unui fenomen care nu părea în ordinea firească a lucrurilor: o cruciadă care nu semăna cu nici una din cele precedente, o mișcare populară care a dezorientat pe autorii timpului pentru că ieșea din tiparele obișnuite. Despre acest fenomen, intrat în istorie sub numele de Cruciada Copiilor, un cronicar din Trèves spunea că „istoria nu a cunoscut unul asemănător”.

În anul 1212, un mic păstor în vârstă de 12 ani, pe nume Etienne lansează o chemare pentru copiii Franței, pentru a porni la eliberarea Locurilor Sfinte, căzute în mâinile musulmanilor. Cam în același timp cu Etienne, un băiețuș de țaran, Klaus, adresează, la Köln, un apel asemănător către cei de o vârstă cu el din principatele și ducatele germane. Cei doi predicatori reușesc să strângă o mulțime numărând în total 50.000 de copii, care ajung în Franța și Italia, la țarmul Mediteranei. Pentru ei, traversarea mării nu era o problemă. Proorocii vesteau că apele se vor despica în două, ca odinioară în fața lui Moise, lăsând un culoar de trecere pentru mărunții combatanți. La sfârșitul acțiunii lor, unii s-au îndreptat spre casă dar alții s-au imbarcat de bună voie sau au căzut în mâinile răufăcătorilor, care i-au încărcat în corăbii, fiind înghițiți de valuri sau vânduți sarazinilor pe piețele de sclavi din Alexandria.

În câteva cronici, Cruciada Copiilor este singurul eveniment menționat pentru anul 1212. A reconstitui fidel faptele nu este chiar atât de facil, întrucât informațiile sunt fragmentare căci nimeni nu a fost martorul evenimentelor de la un capăt la altul. Acestei cruciade i s-au dedicat chiar mici poeme de două sau trei versuri, care și-au găsit locul în creațiile populare. Această colecție legendară, departe de a dispărea, a supraviețuit până în zilele noastre. Totuși, textul de referință pentru Cruciada Copiilor este cronică lui Alberic, călugăr la mănăstirea cisterciană Troisfontaines, lângă Châlons-sur-Marne, cronică scrisă pe la anul 1240.

Există părerea că pasajul referitor la Cruciada Copiilor n-a fost scris de pana monahului Alberic ci a fost adăugat cu ocazia unei revizuirii de text, efectuată la mănăstirea Neufmoutier, pe Meuse, lângă Huy, în Belgia între anii 1260 - 1295. Punctul cel mai vulnerabil al cronicii lui Alberic constă în aceea că el ne informează despre o deplasare în masă a cruciaților francezi între Saint-Denis și Marsilia. Totuși nici o cronică din sudul Loarei nu face mențiune de o asemenea deplasare și e puțin probabil că un eveniment de o asemenea importanță a putut să scape cronicarilor. Pentru aceasta, scrierea lui Alberic pare definitiv respinsă de istoricii de azi.

Cea mai uimitoare descoperire făcută după cercetarea surselor istorice, lăsând la o parte cronică

lui Alberic, este, după istoricul englez Peter Raedts, faptul că niciăieri nu se spune că participanții la Cruciada Copiilor au fost efectiv copii. Le-au fost date acestora mai multe nume: pelerini, săraci sau simplu: bărbați și femei. Majoritatea cronicilor franceze arată că majoritatea participanților erau mai ales ciobani. Aproximativ toate cronicile desemnează pe participanți cu termenul latin **pueri**, tradus în general prin copii sau tineri băieți. Dar această traducere

pune unele probleme. Cronicarul din mănăstirea Marbach, în Alsacia, înțelege prin **pueri** pe copiii minori precum și pe adulți. După Philippe Ariès, noțiunea de **pueri** nu indica un grup caracterizat de o vârstă ci o categorie socială, compusă din toți aceia care se aflau într-o situație foarte modestă de dependență sau de servilitate. Cercetătorul Georges Duby este de părere că **pueri** numea pe lucrătorii rurali salariați, cum erau, de pildă, fiii excluși de la dreptul de moștenire (rezervat doar primului născut) și, ca atare, trebuind să-și găsească de lucru ca zilieri, paznici, ciobani, servitori, muncitori sezonieri etc. Astfel, după Peter Raedts, toate izvoarele ne lasă să credem că participanții la Cruciada Copiilor făceau parte din această nouă categorie socială, căreia îi aparțineau cele mai umile straturi ale societății rurale, victime ale unei revoluții socio-economice.

Cruciada Copiilor, în forma în care o cunoaștem noi astăzi, a primit de-a lungul timpului diferite atribute. Doina Motaș o numește „unul dintre cele mai bizare episoade ale întunecatului ev de mijloc”. Cronicarul englez Matthew Păris a socotit-o drept „o greșeală a istoriei”. Alt cronicar, Medard, o califică o manifestare „ciudată”, de neînțeles; Mathieu de Paris o numea „judecată grosolană” sau „prostie”. Autorul analelor Marbacenses o pune pe seama ușurinței de spirit și a credulității omului simplu. Ilie Grămadă o socotește o manifestare a unor copii orfani, vagabonzi, lăsați în voia sorții de pe urma războaielor din primii ani ai secolului al XIII-lea. Acești copii nu aveau de pierdut decât viața lor „amărită și chinată” iar însoțitorii acestor copii aveau întipărite pe chipurile lor „tirania funebundă a Bisericii (Catolice, n.n.), ignoranța maselor, misticismul bolnăvicios, mizeria”.

Cruciada Copiilor a uimit pe contemporani și a nedermit multă vreme pe istorici, primii considerând-o o minune, ceilalți o enigmă. Realitate incontestabilă, până în privința amănuntelor, sămbure de adevăr învăluit în legendă, care exagerează mult proporțiile, născocire pură și simplă a cronicarilor vremii, iată principalele poziții pe care se situează istoricii zilelor noastre față de fantastica sau presupusa înlănțuire a evenimentelor din cel de-al doilea deceniu al secolului XIII, înlănțuire care este cunoscută în istorie cu numele de Cruciada Copiilor.

***

În timpul când au avut loc evenimentele legate de Cruciada Copiilor, scaunul pontifical al Vaticanului era ocupat de papa Inocențiu III (1198 - 1216). Giovanni Lotanio, conte de Segni, fusese ales papă la o vârstă neobișnuit de tânără - 38 de ani. Izvoarele istorice îl înfățișează ca pe un personaj pe care problemele de doctrină ale catolicismului îl preocupau înfinit mai puțin decât lupta pentru acapararea puterii pe cuprinsul întregului continent. Considerându-se mai întâi rege și apoi sacerdot, el nu a ezitat să proclame într-una din epistolele sale că „papalitatea este deasupra tuturor suveranilor, mai presus de toate popoarele și de toate regatele”.

Folosind cele mai josnice procedee, de la șantajul cu excomunicarea, până la trimiterea de spioni și asasinii plătiți la curțile adversarilor săi, recurând la forța armată ori de câte ori i se părea necesar, jertfind cu o disprețuitoare indiferență viețile a zeci de mii de oameni, Inocențiu și-a atins cele mai multe din țeluri: l-a umilit și supus pe regele Filip al Franței; a readus Anglia lui Ioan fără de Țară sub dominația Bisericii Romano-Catolice; și-a impus voința în fața lui Frederic II, aflat pe tronul Sfântului Imperiu Romano-German; a obținut declarații de vasalitate din partea Suediei, Danemarcului și Poloniei; a obligat Portugalia să-i plătească tribut. Tot lui i se datorează inițierea și crearea uneia dintre cele mai sinistre instituții ale Evului Mediu, care a servit tot ca unealtă a supremației papale. E vorba de „Sfântul Oficiu al Inchiziției”, ale cărei tribunale au terorizat timp de secole întreaga lume catolică. Cu ajutorul acestei instituții, papa Inocențiu III a reprimat săngeros pe toți cei ce puneau la îndoială vreuna din dogmele catolicismului. Tot

același papă a mobilizat, în 1212, importante mijloace politice, financiare și militare pentru a izgoni pe musulmani din Peninsula Iberică. El este, de asemenea, unul din principalii organizatori ai celei de-a patra cruciade, care s-a soldat nu numai cu ocuparea și jefuirea Constantinopolului, ci și cu o breșă în sistemul de apărare al Imperiului Roman de Răsărit, breșă prin care papalitatea spera să poată începe a-și exercita autoritatea asupra Bizanțului.

După cum susțin unii cronicari, Inocențiu III ar fi încurajat la începutul cruciadei întreprinsă de Etienne, micul păstor din Franța. Motivul acestei atitudini ni-l furnizează chiar el, în fraza care i se atribuie: „Merităm pe deplin musturarea copiilor, pentru că noi, cei maturi, dormim, în vreme ce ei se grăbesc să elibereze Locurile Sfinte”. În măsura în care e autentică, declarația lui reprezintă un argument destul de puternic pentru istoricii care apreciază că incredibila expediție a avut loc cu adevărat, căci nu e deloc imposibil, afirmă ei, ca papa să fi fost inspiratorul din umbră al mișcării. Totuși, în cele din urmă, papa Inocențiu III a sfătuit pe micii cruciați germani și pe însoțitorii lor să se întoarcă acasă.

***

Rege al Franței era Filip II August (1180 - 1223). Ajuns la tron la vârsta de 15 ani, Filip participase el însuși la o cruciadă, cea de-a treia, care avusese loc în 1189 și în rândurile căreia se aflaseră multe personalități ilustre ale vremii, în frunte cu Richard Inimă de Leu (1189 - 1199), regele Angliei. Acum însă, expedițiile exotice nu mai prezentau nici o atracție pentru Filip, care avea nenumărate probleme de rezolvat în propria sa țară și în lupta cu urmașul lui Richard, Ioan fără-de-Țară. Regele Filip II August al Franței nu a fost de acord cu plecarea la drum a cruciaților francezi.

***

Cruciada a IV-a (1202 - 1204) nu aduse nici un folos republicaiei christiana. În locul Bizanțului se născuse un Imperiu latin de Răsărit, un stat slab, fără vitalitate, condus de un împărat lipsit de autoritate, în care Biserica Romano-Catolică nu s-a putut impune. Papa Inocențiu III își vedea visul spulberat, dar nu a renunțat la dorința de hegemonie. Fărămițarea forțelor cruciate era un proces în plină desfășurare. Ele nu puteau face față atacurilor tot mai puternice ale musulmanilor, în Siria și Palestina, și nici hărțuielilor provocate de Imperiul Bizantin din Niceea, întemeiat de Theodor I Laskaris (1204 - 1222), ginerele lui Alexios III Angelos (1195 - 1203), împreună cu aristocrația greacă. Cele trei grupe de formațiuni statale cruciate își duceau viața în mod independent. Grupul stăpânitorilor cruciate din Siria - Palestina, concentrate în câteva orașe, se zbăteau în dificultăți tot mai mari, menținând o pace neșigură cu puternicul imperiu al eyubizilor. Ciprul trăia deocamdată în liniște. Imperiul latin era neconținut zdruncinat de lupte și războaie interne, de războaie cu vecini puternici și, în primul rând, cu noul imperiu român-bulgar, care provoca latinilor înfrângeri dezastruoase.

În acest timp se constata în mediul rural o diferență socială ce făcea să dispară vechea egalitate și solidaritate de grup. Masele populare, deși se îndepărtaseră tot mai mult de cruciadă, devenită o aventură a nobililor, ele nu renunțaseră total la ideea mântuirii, a realizării într-o țară a făgăduinței, țară ce le fusese refuzată, credeau țărani, din cauza păcatelor făcute de cei mari, de cei meniți să-i păstorească. Astfel, la sfârșitul secolului al XII-lea, se răspândise tot mai mult credința că dacă Ierusalimul va fi cucerit, acesta va fi privilegiul tinerilor, deschizătorii de drum către o viață nouă. Această idee a apărut și s-a răspândit într-o perioadă în care, în Europa, datonță lipsurilor, a mizeriei maselor, drumurile erau bătute de mii de copii orfani, vagabonzi, fără nici un căpătâi. Ideea că numai puritatea, pietatea și inocența copiilor vor putea elibera Ierusalimul și-a găsit suport și în anumite credințe mai vechi sau mai noi, unele dintre acestea intrând în categoria fantasticului și miraculosului. Astfel, abatele Médard de Soissons scria cum „unii afirmă că înainte de a se produce această plecare ciudată a copiilor, din zece în zece ani, pești, broaște, păsări au plecat în același fel, fiecare în ordinea și sezonul cerute de specia din care făceau parte”. Analogia care se făcea în acest fel era necesară pentru certificarea unei hotărâri care fusese luată mai demult.

(continuarea în numărul viitor)

Arcadie PETRANICI

REALITĂȚI DIN BASARABIA

Mineri de onoare

(urmărire din nr. 6/14)

- Vă ascult, vă ascult zise repede directorul.
- Așa cum ați spus și dvs. noi am venit la Donbass din proprie inițiativă. Ca voluntari am dori să avem un statut diferit de al celor condamnați. Suntem oameni liberi și nu concepem să fim amestecați cu pușcăriași, hoți, tâlhari etc. De aceea, vă rugăm să ne treceți pe linia modernă de extragere a cărbunelui și să ne separați de ocași. Poate că deocamdată nu aveți încredere în noi că nu avem pregătirea necesară ca să lucrăm la secția de mecanizare și automatizare, dar vă asigurăm că vom depune toate eforturile noastre să ne calificăm ca dispeceri și tehnicieni la locul de muncă și în cel mai scurt timp.

- Nu înțeleg despre ce fel de secție de mecanizare și automatizare vorbiți, zise directorul. Ați cerut să fiți primiți în mină și v-am acceptat. V-am înzestrat cu echipamentul de mineri, v-am asigură locul de muncă, v-am făcut instructajul cu protecția muncii, aveți asigurate masă și casă. Și atunci ce mai doriți?

- Vă rugăm să ne treceți la secția modernă, interveni un alt moldovean.

- Nu înțeleg la ce fel de secție modernă ați dori să vă trec.

- La secția în care lucrează escavatoare, benzi transportoare, în care munca fizică în cea mai mare parte este efectuată de mașini și instalații corespunzătoare.

- De unde ați mai scos-o și pe asta?

- Păi, noi am văzut filmul documentar cum se extrage cărbunul în minele dvs. și de aceea am acceptat să venim la Donbass.

- Deocamdată la noi cărbunii se extrag fără dotări de acestea moderne, cu roaba și lopata. O să ne interesăm totuși să găsim filmul despre care vorbiți și să solicităm să se deschidă și la noi o secție modernă. Ați făcut foarte bine că ați venit cu problema asta la mine. Ecaterina Iurievna te mai rog ceva, mâine dimineață să convocăm pe cei mai buni ingineri ca să facem o documentare pentru linia modernă și să solicităm ministerului nostru aprobare pentru acest lucru. Ne vom folosi de atuu că avem în mină tineri voluntari, cărora dorim să le asigurăm condiții cât mai bune de muncă. Încă o dată, țin să vă mulțumesc tovarășii, pentru propunerea pe care ați făcut-o și vă asigur că în curând veți deveni primii beneficiari ai liniei moderne de extragere a cărbunelui.

Audiența s-a încheiat. Moldovenii au plecat mulțumindu-i directorului pentru amabilitatea deosebită cu care i-a primit și pentru promisiunea că va rezolva în mod favorabil cererea. Directorul Anatoli Ivanovici Pavliuc frecându-și mâinile de mulțumire îi zise secretarei:

- Ai văzut, Treapkina, cum i-am păcălit de ușor? (Directorul în relație cu secretara folosea două feluri de adresare: în prezența unor persoane străine folosea apelativul Ecaterina Iurievna, iar când erau singuri - Treapkina). De fapt numele adevărat al secretarei era Ecaterina Iurievna Briuhina. Treapkina era o poreclă născocită de director pe care acesta o folosea când erau singuri. Secretara Catea era o femeie de statură mijlocie. Era o blondă frumoasă cu ochii verzi, cu fața ovală și cu un păr bogat lăsat pe spate. A ajuns secretară în urma susținerii unui examen. Ca secretară era destul de conștiințioasă. Ca orice fată visa să se căsătorească cu un soț iubitor și să-și întemeieze o familie solidă. Din nefericire nu și-a găsit o pereche potrivită nici înainte de-a deveni secretară și cu atât mai puțin după aceea. De la un timp a observat că directorul o privește cu insistență și chiar încearcă să-i facă unele avansuri. Azi mai puțin, mâine mai mult, relațiile au avansat. Ca să nu-și supere șeful, să nu fie dată afară din servicii, dar și dintr-o pomire femeiască (avea deja 30 de ani) Catea s-a lăsat la discreția directorului. Când a ajuns în patul lui Tolea (căci între timp ajunseseră să-și zică Tolea și Catea) a încercat să opună un pic de rezistență, spunând că nu e bine să facă acest lucru și că îi e tare teamă că o s-o doară rău, dar bărbatul a liniștit-o că n-o să i se întâmple nimic deosebit și că o să se simtă chiar foarte bine. Într-adevăr, a intervenit o mică usturime după care a urmat o legănare dulce, cu o gădilară plăcută. Apoi a simțit înăuntru un lichid cald și o relaxare. Gata, Catea, prima repriză s-a încheiat! Să ne odihnim puțin și să începem a doua repriză care va fi mult mai plăcută.

În zilele următoare chiar în cabinetul directorului se consuma din când în când câte o porție de plăcere. La început Catea îl accepta fără rezerve. Dar de teamă să nu rămână gravidă i-a impus o condiție - să folosească la ejaculare cărpa. Nu accept nici un artificiu, a vociferat Tolea. Vreau relații normale.

- În cazul acesta n-o să mai ai nici un fel de relație cu mine. Și dacă încerci să mă iei cu forța o să te reclam că m-ai violat!

Ca să evite neplăcerile până la urmă a acceptat metoda

cu cărpa, dar ca o răzbunare a poreclit-o treapkina (ceea ce ar însemna utilizatoare de cărpa).

Dar să revenim la discuția anterioară dintre cei doi.

- Ai văzut ce ușor i-am păcălit pe moldoveni - zise directorul, folosind bineînțeles și cuvântul Treapkina.

- Nu i-ai păcălit deloc, iubitelule, zise Catea. Dacă le-ai promis că o să faci toate demersurile pentru introducerea liniei moderne asta nu e păcăleală.

- Ba este, și încă o păcăleală foarte mare. Știi ce înseamnă promisiunea mea? Căutarea întreprinderii cu pricina și a filmului respectiv. Această întreprindere s-ar putea să existe în realitate, dar să fie și o ficțiune cinematografică. Să sperăm că există în realitate. Pentru aceasta vor fi necesare aprobări peste aprobări. Fiind un obiectiv de importanță unională va trebui să fie înscris în planul cincinal și aprobat de congresul partidului care se va ține în 1942 iar noi ne aflăm încă în toamna anului 1940. Această promisiune posibilă de a se realiza în intervalul de circa doi ani s-ar putea foarte bine împotmoli pe la ministerul industriei sau al finanțelor, fiind scoțită o investitie deocamdată prea mare și inoportună. Față de moldoveni avem însă o justificare: am preluat propunerea, i-am felicitat, am întocmit documentația, am trimis-o la organele în drept și așteptăm din zi în zi să primim răspunsul.

Care a fost însă reacția delegaților moldoveni?

- Am fost în audiență la director. Ne-a primit extraordinar de bine. E o bomboană de om! Nici nu ne așteptam să ne primească așa de frumos. Ne-a vorbit și de articolul din ziar în care am fost numiți „mineri de onoare” și despre întrebările și răspunsurile pe care le-a dat la sovietul suprem în legătură cu gestul nostru de-a deveni mineri. Cât privește introducerea liniei moderne am primit asigurări că în cel mai scurt timp se va realiza.

Cu aceste promisiuni moldovenii s-au liniștit și chiar au început să se obișnuiască cu munca de mineri.

- De fapt, în ce constă munca noastră: să umplem roaba cu cărbuni și s-o deșertăm după aceea în vagoane. E drept că și munca de minier are greutatea ei: îmbăceală multă cu cărbuni, lumină slabă, galerii șubrede care oricând se pot prăbuși, căldură multă și altele. Dar oare, celelalte meserii n-au și ele greutățile lor. Să luăm de exemplu munca în agricultură. Leși cu șapa la prășit și soarele arde de parcă și se coc creierii. Iți vine să arunci sapa și s-o iei la fugă, dar n-ai ce face. Trebuie să muncești o zi, două și mai multe până se termină treaba. Ce, la vie e mai ușor? Până ajungi să bei o cană de vin, trebuie să te spetești muncind: taie via, leag-o, prășește-o... Dar la oi cum e? De dimineață până seara trebuie să le păzești, să le duci la iarbă, să ai grijă să nu se îmbolnăvească, să le dai apă la timp, iar când vine lupul trebuie să te lupți cu el în parte.

- Aveți dreptate, spuneau alții, noi nu avem de cărat pietre de moară, dacă n-am sta așa de înghesuți în baracă și păziți peste tot de gardieni, am zice că o ducem chiar acceptabil.

- Directorul ne-a asigurat că în curând se va rezolva și problema cazării noastre. Oamenii nu s-au așteptat să le crească dintr-odată numărul de muncitori și au făcut barăci după numărul pe care îl aveau. Acum, dacă am venit noi, ce era să facă? Nu puteau să ne lase sub cerul liber. Ne-au înghesuit și ei cum s-a putut. În faza următoare o să începă construcții serioase ca camere pentru familiști și nefamiliști.

- Cu gardienii însă tot nu pricepem, ce rost au să ne păzească dacă noi am venit aici de bună voie?

- Noi am venit de bună voie, dar alții au fost aduși de nevoie. Pe hoți, tâlhari, chiaburi și reacționari dacă nu-i păzești se împrăștie ca iepunii. Depă ce se va deschide noua linie de extracție a cărbunelui și ne vom muta în locuințele noi n-o să mai avem treabă nici cu gardienii și nici cu pușcăriași.

- Ar mai fi o problemă: după orele de lucru ar trebui să ni se creeze și nouă anumite posibilități de distracție: o bibliotecă cu o sală de lectură, niște terenuri sportive etc.

- Foarte bine! Să meargă delegații noștri la director și să-i transmită propunerea noastră. Pentru că primii patru au fost data trecută, acum să meargă următorii șase.

Delegația se prezentă la secretariat și secretara transmite mai departe directorului scopul venirii acesteia.

- Bine, Treapkina, zise directorul, să între moldovenii în cabinet.

- Bine ați venit la mine scumpii mei mineri de onoare! Se pare că am mai discutat cu dvs. și data trecută.

- Nu, tovarășe director, noi am venit pentru prima dată la dvs.

- Da, da mi-aduc aminte. Data trecută au venit patru iar acum șase. Probabil data viitoare vor veni zece.

- Să sperăm că n-o să fie cazul să vă deranjăm mereu.

- Nu e vorba de deranj. Legătura cu masa de muncitori

este chiar o obligație a noastră. Deocamdată această legătură nu s-a putut menține pentru că încă nu s-a constituit organizația dvs. de tineret. Săptămâna viitoare însă va veni de la Comitetul raional de Comsomol un activist și va înființa această organizație. Secretarul de Comsomol pe întreprindere va ține legătura cu conducerea întreprinderii și va transmite de sus în jos și de jos în sus toate hotărârile, sarcinile și inițiativele. Dar, deocamdată n-am aflat care este scopul venirii dvs. la mine.

- Noi suntem tineri, începem unul dintre moldoveni.

- Nimeni nu contestă acest adevăr, zise directorul răsând.

- Așa o fi numai că în afară de muncă aici nimeni nu se preocupă de noi. După ce ieșim din mină, în loc să putem și noi să jucăm un șah, un tenis, un volei sau un fotbal, sau să citim o carte, suntem nevoiți să ne uităm prin sărmă ghimpată sub privirea amenințătoare a gardienilor.

- Aveți dreptate. La dvs. se simte lipsa organizației de tineret. După ce se va înființa aceasta veți putea să amenajați aici în curte tot felul de terenuri sportive. Va trebui să adunați cărbunii într-o singură grămadă, va trebui să tăiați buruienii și bălăniile, să presărați un strat de zgură și să jalonați terenurile. Plase și mingii de joc o să le procurăm de pe la magazinele de specialitate. E bine să ridicăți această problemă la constituirea organizației. Cu siguranță că o să vă ajute și raionul de Comsomol. Când veți începe să organizați competițiile sportive o să particip și eu fie ca spectator, sau, dacă va fi nevoie, chiar ca jucător pentru că la viața mea am jucat și fotbal și volei și handbal și altele.

Cei șase au transmis mai departe colegilor lor discuția cu directorul: într-adevăr, este un om nemeipoment, priceput la toate, bun organizator, bun conducător de întreprindere, plăcut interlocutor, priceput până și la sport.

La constituirea organizației de Comsomol s-a ales un comitet de conducere în frunte cu un secretar foarte activ, priceput în munca politică și bun apărător al tovarășilor săi de muncă. Tinerii care au luat cuvântul la ședință au venit cu propuneri interesante cum ar fi urgentarea introducerii liniei moderne de extragere a cărbunelui, construirea de locuințe noi pentru lotul de voluntari, amenajarea în incinta întreprinderii de terenuri sportive, înființarea unui club cu bibliotecă, sală de lectură și sală de spectacole etc. La concluzii delegatul raional Andrei Feodorovici Procopenco s-a arătat foarte mulțumit de felul cum s-a desfășurat adunarea și de propunerile făcute. În privința amenajării de terenuri sportive s-a angajat în numele comiterului raional, să-i sprijine în sensul de a le trimite niște specialiști să amplaseze în mod judicios terenurile respective, să respecte dimensiunile fiecăruia pentru a putea fi omologate ca terenuri de joc.

În zilele următoare tinerii au trecut la treabă. Au strâns cărbunii într-o singură grămadă și s-au apucat să taie buruienile. Pentru amplasarea judicioasă a tuturor lucrărilor au venit niște profesori de sport, ingineri constructori și un arhitect. Aceștia au jalonat incinta, rezervând pe lângă terenuri sportive și spații pentru club, blocuri de locuințe și alte utilități. Tinerii lucrau cu multă trageră de inimă și cu mult spor. Foarte repede lucrarea s-a încheiat cu cele mai bune rezultate. Când au trecut la întocmirea echipelor au primit un ajutor substanțial de la profesorii de sport din localitățile învecinate. Aceștia au selectat pe cei mai talentați în echipe principale și pe ceilalți în rezerve și echipe secundare. Tinerii preocupați de sport nu-l mai săcăiau pe director cu alte probleme. Uneori directorul juca alături de ei, sau îi încuraja de pe margine alături de alți spectatori. Această situație însă nu a durat prea mult. La o ședință la care directorul participa din partea organizației de partid și din partea Comitetului de întreprindere, i s-au pus niște întrebări destul de incomode: de ce nu se urgentează introducerea liniei moderne? De ce nu se demarează construirea de locuințe și de celelalte utilități? De ce viața de aici seamănă mai mult cu regim de pușcărie, cu sărmă ghimpată și cu gardieni înarmați la tot pasul.

- În privința introducerii liniei moderne - zise directorul - am făcut toate demersurile care țin de noi și acum așteptăm și dvs. și noi aprobările respective. Imediat ce le vom obține vom pormi la treabă.

Construirea de locuințe și de celelalte utilități sunt deja aprobate. Pentru deschiderea finanțării lor mai trebuie să așteptăm îndeplinirea unor formalități contabile. În circa una - două luni se va rezolva și această problemă. În privința întrebării referitoare la viața de aici cu incinta împrejmuită cu sărmă ghimpată și păzită de gardieni, răspunsul ar fi următorul: să nu uităm că întreprinderea noastră este un obiectiv economic de importanță unională. Dacă ar fi lăsată la voia întâmplării, ar fi vizitată de tot felul de musafiri nepoștiți, înarmați cu aparate de fotografiat, care ar scoate tot felul de poze ce i-ar interesa, ar recurge la racolarea unor muncitori care să le furnizeze tot felul de informații, ar organiza chiar atentate în mină și la suprafață. Și apoi, nu uitați că în afară de dvs. veniți aici ca voluntari, mai avem o mare parte de cetățeni certaiți cu legea, unii chiar elemente dușmănoase ale orânduii noastre socialiste. De aceea, să nu vă sperie sărmă ghimpată și paza foarte necesare asigurării securității întreprinderii, protejării personalului și menținerii ordinii și disciplinei în muncă. Va veni și timpul când veți beneficia de mai multă libertate de mișcare, dar deocamdată nu e cazul să solicitați acest lucru.

(continuarea în numărul viitor)

Adapt or Die¹ (Adaptează-te sau mori)

Lucrările reunite de Kendra Okonski se înscriu în dezbaterile privind soluțiile care trebuie date încălzirii atmosferei terestre. De fapt, această lucrare este binevenită deoarece arată, împreună cu alte lucrări asemănătoare, că e necesară o dezbateră serioasă și mai ales loială, diferită de poziția mass-mediei care, cu puține excepții, ne lasă să credem adeseori că soluțiile propuse pentru a combate acest fenomen, considerat a priori ca fiind problematic, sunt cunoscute și irefutabile.

Cititorul potențial a înțeles: această carte nu contestă fenomenul reprezentat de încălzirea globală, ci discută simptomele viitoare care îi sunt asociate și „remediile” instituționale prin care se încearcă combaterea lor. Unii vor considera încă de la început că optica generală a lucrării poate fi contestată deoarece mai mulți oameni de știință au scos în evidență caracterul rudimentar al modelelor care prezic încălzirea globală. Totuși, acest aspect nu este ignorat în totalitate: de exemplu, articolul lui Martin AGERUP arată, între altele, că măsurile de reducere ale emisiilor de CO² care au fost luate în cadrul protocolului de la Kyoto - care de altfel nu a intrat încă în vigoare - se bazează pe modele care prezintă niște scenarii alternative ale căror probabilitate nu a fost deloc evaluată. Una dintre consecințele grave ale acestei situații este că scenariile extreme - în privința cărora experiența ne spune că șansele de realizare sunt mai mici - sunt, în cele mai bune cazuri, considerate implicit ca fiind la fel de probabile ca și celelalte scenarii. Astfel se ajunge ca deciziile să fie deviate spre măsurile cele mai radicale care sunt de asemenea și cele mai costisitoare.

Faptul că majoritatea contribuțiilor din această carte au ca punct de plecare încălzirea globală nu este în nici un caz prejudiciabil calității întregului ansamblu. În afara faptului că soluțiile propuse pentru remedierea încălzirii globale pot fi un subiect de analiză interesant în sine, mai multe argumente pot fi aduse în favoarea problematicii principale tratate de *Adapt or Die*.

În primul rând, deoarece mulți oameni de știință atrag atenția asupra faptului că absența unor modele de previziune fiabile ne împiedică să știm într-adevăr la ce să ne așteptăm în ceea ce privește persistența încălzirii globale, este necesar să analizăm măsurile luate ca răspuns la aceste schimbări ale climei (de exemplu reducerea reglementară a CO₂ și a gazelor cu efect de seră) în cazul în care acestea s-ar dovedi adevărate și consecințele lor negative ar fi dovedite.

În al doilea rând, cartea are meritul de a preciza că anumite efecte ale încălzirii globale pot fi pe de o parte benefice și că, pe de altă parte, mai multe consecințe negative atribuite încălzirii climatului își găsesc originile altundeva. *Chiar dacă încălzirea globală există, nu putem să o considerăm ca fiind un rău absolut.*

În ceea ce privește acest al doilea punct, doctorul Reiter arată că malaria, despre care se spune că va ajunge și în Europa, nu-și are cauza sa esențială în încălzirea globală. Istoria bolilor arată că malaria a fost deja prezentă în Europa, chiar și în perioade în care temperaturile mijlocii erau în scădere. În Italia malaria a fost o veritabilă problemă până în secolul al XX-lea, când politicile de asanare a miștinilor a dus la scăderea numărului țânțarilor, principalul vector de transmitere a

bolii. Alte studii arată de asemenea că încălzirea atmosferei poate fi sursa unor câștiguri economice, cum ar fi sezonul turistic prelungit sau productivitatea agricolă mărită.

În schimb, argumentele prezentate pentru a pune sub semnul întrebării costul pe care îl implică creșterea nivelului apelor par a fi mai fragile. A spune că țările pot să se protejeze de creșterea nivelului apelor prin construirea unor infrastructuri (punctul de referință fiind cazul Olandei) ne pune față-n față cu problema țărilor sărace care nu vor avea mijloacele financiare pentru a realiza acest tip de infrastructuri. Desigur că nivelul apei nu va crește brusc, permițând eșalonarea cheltuielilor, astfel încât partea din PIB care va fi utilizată pentru construirea acestor infrastructuri nu ar fi decât o foarte mică parte din PIB-ul țării (considerând că sunt șanse rezonabile ca PIB-ul să crească în mod constant). Cu toate acestea, putem să ne imaginăm că prețul

nu implică necesitatea reducerii sistematice a gazelor cu efect de seră, ci nevoia de a imagina deja dispozitive care să garanteze o protecție suficientă a terenurilor împotriva inundațiilor probabile. Cu toate că este prezentat exemplul proiectului MOSE, cel care ar trebui să împiedice ca Veneția să fie înghițită de ape, nouă ne-ar fi plăcut ca această importantă problemă să fie tratată mai pe larg.

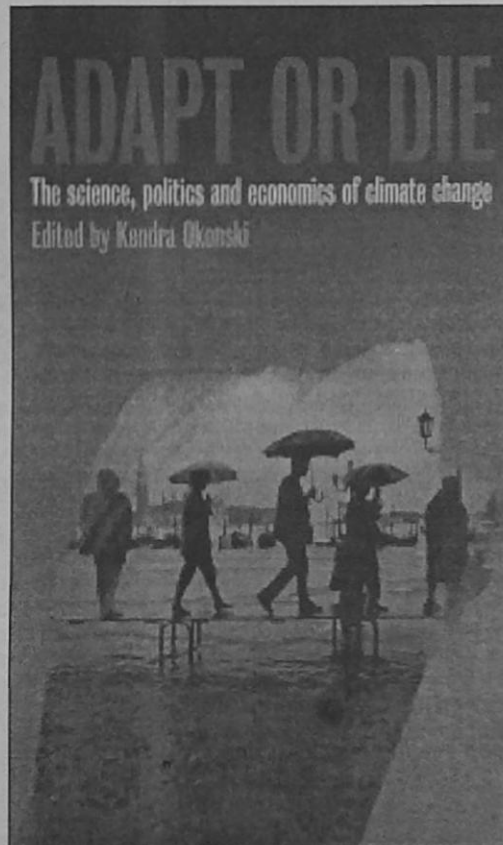
Dincolo de consecințele directe ale încălzirii globale, cartea face cunoscute și motivele mai mult sau mai puțin recunoscute care au condus la formularea protocolului Kyoto. Articolul lui MITRA arată că măsurile adoptate în vederea reducerii utilizării anumitor surse de energie vor obliga unele țări sărace cum ar fi de exemplu India să consume energii tradiționale mai puțin eficiente pe plan economic. Faptul de a reduce în mod artificial varietatea ofertei de energie va conduce la menținerea țărilor sărace în starea lor de sub-dezvoltare. Trebuie remarcat că, chiar dacă dezvoltarea economică este sursă de poluare, ea permite de asemenea, asigurând în același timp și o mai bună satisfacere a nevoilor individuale, crearea unor resurse noi pentru soluționarea problemelor mediului înconjurător. Astfel, unele norme ecologice, care de altfel la origine au fost bineintenționate, împiedică dezvoltarea unor țări, în timp ce grupurile de presiune ecologice nu vorbesc decât despre dezvoltarea (durabilă). Alți analiști mai „cinici” vor vedea în această stare de fapt voința deliberată de a limita concurența economiilor în dezvoltare. În sfârșit, așa cum arată Martin LIVERMORE, există motive foarte bune de a crede că regulile elaborate în cadrul protocolului Kyoto, limitând accesul la energiile mai ieftine, vor conduce la scumpirea energiilor care deja costă mult. Această alegere se va dovedi pe termen lung a fi foarte defavorabilă creșterii economice din țările europene.

Problemele tratate în această carte sunt mult mai numeroase decât cele pe care le-am amintit noi. Dacă, în mod foarte subiectiv, credem că unele probleme ar merita o analiză mai detaliată, această carte desenează un tablou destul de bun și complet al consecințelor neașteptate datorate încălzirii globale și regulilor create pentru a o limita. Prin acest tablou, *Adapt or Die* atinge două obiective: arată că măsurile propuse pentru a remedia încălzirea globală ne apropie mai mult de „moarte” decât de „adaptarea” la schimbare (care este un fenomen ineluctabil al vieții), pe când acțiunile care fac parte din cadrul instituțional al liberului-schimb promovează dezvoltarea economică, care este condiția unui răspuns logic la problemele mediului înconjurător. Omul onest va găsi în această carte informații care relativizează discursul dominant și care vor putea fi obiectul unei reflecții inteligente și obiective.

Pierre Perrin,
Docteur en Sciences Economiques
Institut Economique Molinari
Traducere de Peter MIHOK

NOTĂ:

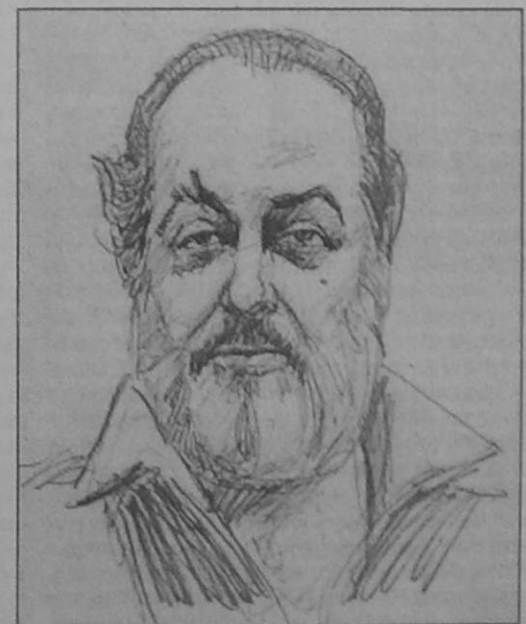
(1) OKONSKI Kendra (2003), *Adapt or Die*, London: Profile Books, 301 p

construcției acestor infrastructuri să fie prohibitiv pentru țările cele mai sărace care se luptă de altfel în mod regulat cu inundațiile (ca de exemplu Bangladesh). În același timp, în contextul politic actual, evoluția valorii economice a terenurilor inondabile nu trebuie să mascheze costul psihologic, pe care îl imaginăm ca fiind important, al pierderii definitive a unor terenuri și imobile (ca de exemplu în Veneția). Aceste observații

desen de Vasile AIONESEI

PAUL GEORGESCU - desen de Vasile AIONESEI

Dan I. Laurențiu

O ZI DE VACANȚĂ...

Au hotărât cu nașii lor de cununie, care le botezase și copiii, să petreacă împreună măcar o săptămână undeva cât mai departe, în liniștea și sihăstria unor mănăstiri din nordul Moldovei, pe unde mai fuseseră cu mulți ani în urmă, dar și cu copiii lor, care de câțiva ani nu mai doreau nici în ruptul capului să petreacă vreo vacanță împreună... Se măriseră, erau studenți de-acum și abia dacă mai petreceau câte un sfârșit de săptămână cu toții, adunați în jurul mesei de prânz, căci dimineața și seara nu prea se vedeau împreună nici la sfintele mese... Copiii ba dormeau până la prânz, ba seara se împărășiau care-încotro, fiecare cu gașca lui... Dar asta-i viața și trebuie luată așa cum este: cu neprevăzutul și cruzimile ei nedorite și neașteptate, cu urcușuri și coborâșuri, cu așteptări îndelungate și răbdătoare - că doar de aceea sunt făcuți părinții: să muncească până dau în brânci (unii chiar și duhul!) pentru odraslele lor, pe care le doare undeva că altundeva, într-un ungher de lume, mama plânge discret în colțul genelor sau tatăl indispus, tot oftează și nu are nici un chef de vorbă...

Ultima vacanță petrecută împreună cu copiii, se întâmplase cu 8 - 9 ani în urmă, când au plecat cu două mașini, tot într-un fel de excursie de o săptămână, începând cu scurte popasuri prin Ardeal, până la Lacul Roșu, unde au zăbovit două nopți, continuată cu o călătorie de aproape o zi pe Valea Bistriței, unde au luat un prânz de neuitat pe marginea acelei ape strălucitor de limpede și frumoasă, când în liniștea care s-a așternut deodată, au început să mănânce din farfuriile confecționate din inox și nu se auzeau decât zgomotele pe care le făceau ei lovind puternic cu lingurile și furculițele pereții farfuriilor golate cu repeziunea... pe care ție-o dă foamea... După o altă noapte petrecută la Vatra Dornei, într-o casă rurală, unde i-au chinat purcii toată noaptea, spre stupoarea nașului lor, care era medic veterinar și cam alergic la astfel de insecte parazite (nu au știut niciodată de ce!) au vizitat în tihnă câteva sfinte mănăstiri ctitorite de marele voievod Ștefan cel Mare, până spre seara zilei următoare când au ajuns la Putna... Au vizitat-o în liniște, cu solemnitate chiar, au văzut și stânca în care se pretinde că ar fi locuit duhovnicul vrednicului domn al Moldovei, călugărul isihast Daniil Sihastrul, și s-au cam mirat de existența lângă sfânta mănăstire a unui bust al celui care peste 200 de ani de la târnosirea acesteia, avea să invoce spiritul Domnitorului precum vechii profeți iudei pe Dumnezeu răzbinării... Dar seara s-a lăsat repede peste acele minunate locuri și s-au grăbit să ajungă la un fost hotel al defunctului partid comunist, unde în fine s-au odihnit grozav de bine până a doua zi, când el s-a trezit cu noaptea în cap și s-a tot plimbat fără rost pe marginea unui pârau din imediata apropiere a hotelului, în ale cărui ape puțin adânci, dar reci, nu a putut să facă măcar o baie... S-au întors prin Suceava, Fălticeni, Tg. Neamț, până la Piatra Neamț, lângă care au făcut „stație” într-o incintă de popas turistic, unde au închiriat două căsuțe de lemn în care era o mizerie de nedescris și un frig din cele specifice zonei, astfel că cei doi bărbați și copiii au preferat să asculte muzică și să se plimbe toată noaptea, căci cele care șofau a doua zi erau nevestele: pe ele le-au învelit bine cu toate păturile și le-au lăsat să se odihnească, dar numai odihnă nu a fost și pentru ele... căci a doua zi, bombănind amândouă sau pe rând, îi făceau pe ei răspunzători pentru tânțarii care le-au pișcat, pentru toate zgomotele și hlizelile care s-au auzit în popasul acela toată noaptea aceea... În dimineața ce a urmat au mai vizitat Mănăstirea Neamț și Cetatea, apoi mănăstirile Agapia și Văratec, casa memorială a marelui povestitor despre tainele copilăriei și apoi prin Roman și Târgu Frumos, au ajuns în „dulcele” dar prăfuitul târg al leșilor... Au zăbovit vreo două zile acolo, vizitând fără grabă Muzeul și biserică, Grădina Botanică sau piețele pestilențiale, astfel că în ultima zi s-au pomit oarecum nerăbdători și grăbiți la drumul de întoarcere prin Vaslui, Bârlad și Tecuci, până la

intersecția de la Mărășești, unde fără voia lor s-au despărțit, căci mașina nașilor, care le-a luat-o înainte fără nici o explicație sau motiv, a știut să ajungă la Mausoleu, pe când a lor, mai ales datorită pripelii soției, care o conducea, în loc să cotească la dreapta, a făcut la stânga astfel că s-au pomenit la Focșani... și de acolo, căci era foarte cald, le era

foame și dor de casă... nu au mai oprit până în spatele blocului în care locuiau de peste 12 ani... Și s-au bucurat grozav că erau din nou acasă, unde masa este cea mai bună și patul cel mai odihnitor...

În noua vacanță, planificată minuțios încă în urmă cu aproape două săptămâni, mai ales de către naș și fină, de parcă el și nașul erau doar niște papiți, un fel de însoțitori de ocazie, au plecat la drum de cu luna dis de dimineață, ca să evite celelalte zile care erau foarte aglomerate pe șoseaua ce pleacă din București, prin Afumați și trece pe lângă Urziceni spre Buzău și Focșani... Au călătorit în liniște și pace, chiar odihnitor până la Mausoleul de la Mărășești, unde au făcut primul popas, căci li se făcuse foame și circula doar cu o mașină iar de-ale mâncării pregătiseră femeile doar pentru o zi, într-un coș mare care zăcea la picioarele lui, lângă bancheta din față...

După ce au mâncat, el a intrat în mausoleu... Deși era caniculă afară și ora prânzului, l-a cuprins deindată o răcoare solemnă și tăcută... demnă de respect și care te îndemna la a medita cu atenție, la nesimțirea și sminteala prezentului față de sacrificiul enorm și total al celor pomeniți în criptele întunecoase ale monumentului... O pioșenie aparte l-a cuprins când a găsit inscripționat într-o nișă alături de atâtea nume de țărani sau plugari și numele unui strămoș al său... Pierise într-o încrâncenată luptă la Oituz... Dar o fi fost acela unchiul său sau era doar o brodeală?!... Câteva minute a închis ochii și ar fi stat așa o veșnicie, dacă telefonul mobil din buzunarul de la piept al bluzei nu ar fi piuit strident ca un greiere în călduri; cei rămași afară îl zoreau să vină la ei ca să poată continua drumul... Nu i-a convenit deloc dar s-a grăbit să ajungă la ei, care l-au bombănit cu ostilitate că i-a lăsat „ca pe niște proști” în dogoarea soarelui... În mașina încinsă...

La Roman au mai zăbovit puțin până s-au răcorit cucoanele cu câte o înghețată iar ei, bărbații, cu un pahar de bere rece și s-au îndreptat apoi spre Târgu-Neamț, unde nu au oprit decât o clipă cât să afle drumul spre Piatra-Neamț, de unde, căutând Mănăstirea Agapia au nimerit la Văratec, iar de acolo, o măicuță binevoitoare le-a arătat drumul spre ceea ce căutau ei... pe o scurtătură foarte frumoasă... De la Mănăstirea Agapia au fost îndrumați înapoi spre Filioara pe lângă o rezervație naturală... În fine, au ajuns la gazda căutată unde femeile s-au tocmnit pentru prețul de cazare... iar el s-a răcorit cu o bere întregă într-un birt de vis-a-vis... S-au instalat în liniște, s-au curățit și răcorit, au mâncat din nou ceva și au purces spre Mănăstirea Văratec, căci mai era timp... Au văzut mormântul Veronicăi, au vizitat biserica de lângă mormânt, apoi din nou mănăstirea cu colecțiile ei de icone ori țesături minunate și fiindcă soarele dădea în scâpăt, au făcut agale cale întoarsă... Când au trecut din nou pe lângă rezervația aceea naturală, înconjurată cu gard de lemn gudronat, au înțeles că ar fi fost „pădurea de argint” cântată de Eminescu... Cine o fi scos asemenea zvon nimeni nu știe, dar lui i s-a părut pripită argumentarea... Ajunși din nou la locul găzduirii s-au pregătit să cineze pe îndelete astfel că s-au dedat la început gustării unui pahar de țuică rece, din cea adusă de ei de acasă... Tocmai când voia să bea un al doilea, bâzâitul telefonului mobil l-a făcut să lase paharul... O voce emoționată și gătuțit l-a întrebat dacă el este, apoi s-a prezentat drept avocatul X... Privirea i s-a înăspriț deodată și i-a cerut scurt: „Scuipă vestea rea pe care aveți să mi-o dați d-le avocat, căci simt că s-a întâmplat ceva rău, nu-i așa?!...” Și-a așteptat... Celălalt podidise în plâns... „Spune domnule, nu mă mai fierbe, sunt în concediu doar... tocmai în Moldova, lângă Agapia!”... După câteva sughituri scurte, vocea tânără din telefon i-a dat cumplită, teribilă veste: cel mai bun prieten și coleg din facultate, cu care împărțise atât de multe necazuri, lipsuri, dureri și foame dar și puține dar consistente bucurii, judecătorul Gușe M., murise în dimineața acelei zile de luni... la cabinetul său de la

Tribunal... „Și când îl înmormântează?” a mai putut întreba... „Măine... Nu, poimăine, în satul lui, la Strejești, de lângă Drăgășani...” a mai putut șopti vocea aceea tânără, printr-un potop de hohote năprasnice de plâns... șovăielnic...

A închis cu un gest moale telefonul argintiu... Cu o privire devenită brusc fixă, a cuprins umbra amurgului care se lăsa calmă și nepăsătoare peste dealurile din jur... Părea că au început să se rotească, de sus în jos, de la stânga la dreapta și invers, într-un dans nefiresc... Și-a dus mâna la frunte... Parcă nu înțelegea ce se petrece, nici unde se află, când... vocea stridentă, de fumătoare înveselită deodată a nașei, a spintecat tăcerea grea, de o clipă: „Da’ cine dracu și-a găsit să-ți moară chiar azi mă’ finule?!...” S-a cutremurat și a întors o privire ca de gheață spre cei trei, ridicându-se totodată în picioare... A luat cu un gest precis pachetul de țigări și bricheta de pe masă și privind doar spre soția lui a îngăimat... „Eu plec să mă plimb puțin și să fumez o țigară...” Celălalt bărbat, nașul lor, a întrebat cu voce neutră: „Păi... vrei să merg și eu cu tine?!...” dar nu s-a ridicat... Fără să îl privească, a răspuns: „Nu nașule, tu să rămâi cu fetele... că vreau să rămân nițel singur... Mă plimb puțin și poate că mă voi limpezii repede... Am băut cam mult poate...” a mai scăpat printre dinții strânsi, pe nesimțite, cu furie și deznădejde totodată... Cu pași calmi dar energici a ieșit în strada pietruită, trecând prin spațiul verde al curții, unde se jucau câțiva copii și vreo doi - trei cățeluși, cu o minge mică, de culoare verde...

Ca bătut de ploaie și de vânt, fără să mai ia seama la grădinile pline de meri și peri, a trecut prin valea care lega satul acela de „pădurea de argint” dar în loc să o ia la dreapta spre sfânta mănăstire Văratec, a cotit brusc la stânga, pe șoseaua plină de gropi...

Nici el nu își mai amintea cum în lumina amurgului, a ajuns până la ieșirea din marea comună Băltățești, de unde l-au luat la „ocazie” doi tineri, a căror conversație despre fapte violente, pe un ton nu tocmai potrivit pentru starea lui, circula cu viteză, neatenți și se lăsase și noaptea! - l-au silit să se prefacă a fi indiferent, dar în realitate era foarte atent la dialogul trăznit al celor doi... care nu l-au mai băgat în seamă decât când l-au „lepădat” lângă gara din Piatra-Neamț...

Aflând că primul tren spre București era programat să plece abia peste câteva ore, a întrebat despre „autogară”, care era în apropiere, și a avut noroc: în doar o oră pleca un microbuz spre aceeași destinație, astfel că deși locurile erau toate ocupate, l-a rugat pe șofer să îl ia și pe el până aproape de București... înmuindu-i inima cu jumătate din prețul oficial al biletului și refuzând semnul acela de hârtie, care se voia tichet de călătorie...

Pe la Ajud, unde au staționat ceva mai mult ca să se ușureze călătorii, căci era în puterea nopții, a prins un loc „vacantat” prin coborârea unei doamne, de pe care l-a sculat cu țipete și înjurături o țigancă în călduri... sau doar beată!, care a urcat în microbuz în ultima clipă... Avusesse rezervare?! nu a putut afla, căci șoferul a tăcut mălc...

Se luminase bine de ziua când a ajuns la marginea orașului, de unde plecase în vacanță, din ultimii opt ani luase sfârșit... Dar ce zi!

A mers la el acasă, unde a schimbat ținuta lejeră de vacanță cu cel mai bun costum al lui... și pe o căldură cumplită a plecat spre noaptea de priveghi, ultima, cât mai putea să își revadă vechiul și statornicul prieten, martor discret și tăcut al celor trei ani de studenție petrecuți împreună...

După două zile revenea acasă, cu o privire răătăcită și tulbure, înspăimântată și absentă totodată... A umblat ca o umbră hidoasă și răătăcitoare până ce în ziua de duminică... soția l-a găsit dormind cu capul pe o masă jegoasă, într-un birt de lângă gară... „De ce ne-ai lăsat acolo și ai plecat fără să spui nimic?!...” l-a întrebat... iar el, privind spre un fel de năluca i-a spus doar atât: „...Dacă nu aș fi ajuns la căpătâiul lui, nu mi-aș fi iertat-o niciodată!”... Apoi, după o tăcere grea a mai adăugat: „Voi nu știți și nici nu o să știți vreodată cine a fost acest mare prieten al meu... Și nici nu vă interesează de altfel... Astfel că la ce bun să vă fi spus?!...” Parcă un diamant din sufletul său s-a spart atunci... Și-a revenit greu, făcând din cioburi și spărturi aceste confesiuni - pentru a căror conformitate semnez: Dan I. Laurențiu

Urziceni

19/20 iulie 2004

prof. Tătaru Ionel Cristian
D.J.A.N. Ialomița

Sănătatea și asistența de specialitate în Slobozia deceniului trei al sec.XX

Activitatea în slujba oamenilor presupune dăruire, grijă, putere de muncă și rezistență la efort, calitate des întâlnite în rândul personalului medical, dar totodată poate oferi și mari satisfacții.

Un exemplu în acest sens este I. Pantelimon care a funcționat ca medic al spitalului Slobozia, din octombrie 1919 până la 18 septembrie 1939, dată când a decedat.¹⁾ În cele două decenii de activitate medicală s-a remarcat printr-un înalt grad de profesionalism și devotament față de locuitori, monitorizând în permanență starea sănătății orașului.

Grăitoare sunt procesele verbale încheiate de susnumitul medic la finele fiecărei luni care oferă o imagine clară privind mișcarea populației, cauza deceselor, bolile cu predominanță în oraș, frecvența epidemiilor, starea de curățenie a localurilor publice, școlilor, piețelor și străzilor.

Din numeroasele date și informații cuprinse în aceste procese verbale, am decis centralizarea celor din anii 1925, 1926 și 1927, încercând conturarea unei concluzii generale.

Încă de la început poate fi observată rata mare de mortalitate de 121 decedați la 179 născuți în anul 1925²⁾; 118 decedați la 190 născuți în anul 1926³⁾ și 126 decedați din 213 născuți în anul 1927⁴⁾. Cauzele deceselor sunt datorate în general bolilor sistemului respirator precum TBC-ul sau bromhopneumonia, la care se adaugă și: debilitatea congenitală, senilitate, gastroenterită, febră tifoidă, cancer uterin, peritonită

acută, accidente de tren, tetanos, septicemie, apoplexie, anemie, comotie cerebrală, asasinat, spânzurare, epilepsie, icter, paralizie infantilă.⁵⁾

Pe lângă TBC, alte două boli contagioase sunt prezente permanent: malaria și sifilisul devenite adevărate flageluri⁶⁾.

Epidemiile erau de asemenea, o problemă serioasă, orașul fiind contaminat de-a lungul celor trei ani timp de 22 luni cu scarlatină (ianuarie - martie; mai - septembrie) și tifos exantematic (octombrie - decembrie) în anul 1925, febra tifoidă (septembrie - decembrie) în 1926, gripă (ianuarie - martie) și din nou febră tifoidă (septembrie - decembrie) 1927⁷⁾.

În ce privește întreținerea localurilor publice, școlilor, piețelor și străzilor, I. Pantelimon o declară ca fiind satisfăcătoare, sugerând Primăriei Slobozia chiar stropirea cu apă a străzii principale M. Basarab pentru igienizarea și purificarea aerului, fiind o stradă foarte aglomerată.⁸⁾ Mai recomandă Primăriei să ia măsurile necesare pentru îngrijirea corespunzătoare a piețelor, măturarea străzilor, ridicarea gunoaielor și depunerea lor în locul special amenajat de la marginea orașului.⁹⁾

Prin prisma celor prezentate mai sus, cu ușurință putem constata condițiile de viață dificile cu care se confruntau locuitorii, determinate în bună măsură și de poziția geografică a orașului situat în centrul câmpiei Bărăganului, Slobozia fiind renumită pentru noroiul și praful său¹⁰⁾. La acestea din urmă se mai adaugă clima excesivă, starea de sărăcie a celei mai

mari părți a populației¹¹⁾ (TBC), numărul mare de fânțari (malaria), igiena corporală precară (febră tifoidă numită și „boala mâinilor murdare”), păduchi (tifos exantematic), prostituție clandestină intensă¹²⁾ (sifilis), lipsa apei potabile.

Remediile folosite de medic în lupta cu aceste boli constau în acțiuni de vaccinare și revaccinare (de multe ori ineficiente)¹³⁾, de chininizare (chinina folosită împotriva malariei lipsind uneori)¹⁴⁾, de împiedicare a proliferării epidemiilor (transportarea de urgență a bolnavului la spital, dezinfectarea locuinței acestuia prin văruire și stropire cu substanțe antiseptice)¹⁵⁾ dar și din numeroasele recomandări adresate Primăriei (măsuri de salubritate)¹⁶⁾, Poliției (controlul prostituției clandestine)¹⁷⁾, populației (consumul apei fierte)¹⁸⁾.

Întreaga activitate desfășurată în scopul apărării celui mai de preț bun al oamenilor și combaterii acestor boli îl recomandă pe medicul I. Pantelimon ca un apărător fidel al jurământului lui Hipocrate dar și ca un cetățean de frunte al urbei noastre.

NOTE:

- (1) M. Contenescu, A. Vlădăreanu „Tezaur de documente ialomițene”, vol.I 1392-1944, București, 1991, p.357
- (2) D.J.A.N. Ialomița, Fond Primăria Orașului Slobozia, inv.277/1925, p.1-8 verso
- (3) Ibidem (p.9-18 verso
- (4) Ibidem, p.19-26
- (5) Ibidem, p. 1-26
- (6) Ibidem, p.2
- (7) Ibidem, p. 1-26
- (8) Ibidem, p.5
- (9) Ibidem, p.17
- (10) Idem, inv.276/1925, p.100
- (11) Idem, inv.277/1925, p.5
- (12) Ibidem, p.1 verso
- (13) Ibidem, p.21 verso
- (14) Ibidem, p.3 verso
- (15) Ibidem, p.15 verso
- (16) Ibidem, p.1, 1 verso, 5, 11, 15, 16 verso
- (17) Ibidem, p.1, 2, 5 verso, 9
- (18) Ibidem, p.15 verso

Anul 2004 este anul Ștefan cel Mare și Sfânt, anul în care se împlinesc 500 de ani de la trecerea în neființă dar nu și în uitare a celui care timp de 47 de ani a domnit în Țara Moldovei (1457 - 1504).

Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Ialomița, cu această ocazie a fost unul dintre inițiatorii expoziției „Ștefan cel Mare și Sfânt - 500 de ani”, vernisată la Muzeul Județean Ialomița în data de 2 iulie 2004, punând la dispoziție un set de facsimile după documente de o deosebită valoare.

Este vorba de 11 documente emise de cancelaria domnească a Moldovei, cuprinzând perioada 1458 - 1503, prin care domnul întărește privilegiile comerciale, drepturi de proprietăți, vânzări și cumpărări de moșii.

Din acestea se poate desprinde politica internă a domnitorului: de a mări domeniul voievodal, de a răsplăti credința celor care-i stăteau alături, fie mari boieri, fie reprezentanți ai păturii de mijloc, de a întreține relații comerciale fructuoase cu negustorii din țările vecine.

Originalele documentelor scrise pe pergament în slavonă se află la Direcțiile Județene ale Arhivelor Naționale din: Iași, Vaslui, Brașov.

Alte 20 de documente sunt măturii despre grija predecesorilor noștri în păstrarea vie a imaginii marelui domnitor, glorificând-o așa cum se cuvine prin stampe, picturi, basorelieful, statui, manifestări culturale, religioase, versuri, acestea cuprinzând perioada 1856 - 1941, originalele documentelor aflându-se la Direcțiile Județene ale Arhivelor Naționale din Iași, Vaslui, Vrancea și Suceava.

Iată și conținutul câtorva documente, cu speranța că veți ajunge totuși la Muzeul Județean Ialomița până la sfârșitul acestui an, pentru a vedea și admira o parte din istoria noastră a românilor, o parte documentară din vremea domnitorului și a celor care l-au păstrat în memorie de-a lungul secolelor.

1458 (6966) martie 13, Suceava. Ștefan cel Mare voievod întărește brașovenilor și negustorilor din Țara Bârsei privilegiul acordat acestora de bunicul lui, Alexandru voievod, scutindu-i de vamă pentru mărfurile aduse de ei în Moldova.¹⁾

1491, octombrie 15, Suceava. Suret de pe un ispisoc de la Ștefan cel Mare vv. Moldovei prin care domnul cumpără satele Crâstioiu, Belcarii și Curteștii pe Racova cu preț de 200 zloți tătarești de la Grigore, arhimandrit la mănăstirea Bistrița; Ferești pe Racova cu 100 zloți tătarești de la fiii și nepoții lui Fier, Petru și Cozma Streșină; Rohați, cu 50 zloți tătarești de la Rohat, fiul lui Oanăș Ungureanul; Bălteni și Micleștii

ȘTEFAN CEL MARE ȘI SFÂNT ÎN DOCUMENTE DE ARHIVĂ

pe Bârlad cu 240 zloți tătarești de la Toader Hasnaș.²⁾

1492 (7000), noiembrie 24, Suceava. Ștefan vv., domnul Moldovei, dăruiește uric M-rii Putna pentru pomenirea înaintașilor și părinților săi și sănătatea sa, a doamnei Maria și a copiilor săi, satul Ștubeliu, pe amândouă părțile Bașcului, cumpărat cu 250 zloți tătarești de la Ivanco Levici și nepoatele sale de frate, Fedora și Milca, ficele lui Vasco Levici, verii lor, Giulea Pântece, Hrinco de la Lucovița, Șteful pâncălab și vara lui, Vasutca, de la fiii lui Hodco Dolbnici, Oanța, Ivanco, Vasco, Ana, Stana, Marușca și Olena, de la unchiul lor, Dumitru, verii lor, Vasco și Malea, și nepoții lor, Mircea și Vlad și alți veri, Luca, Pătraș, Armeanca, Vasca, Ana, Ivanco, Oliușca, Ruja, Anușca, Fedora, Coste Ciuntul, Olena, Toma, Isaiu și Ivanco, toți nepoți ai lui Hodco Costici postelnic și ai lui Lev, din privilegiul de la Alexandru vv., bunicul domnului. Hotarele pe unde o hotărât lațco Hudici și Dinga pitar: Petricani, Zăpodia Serneacica, Lubăneasa, Căldărușa, pârâul lubănesii, Zăpodia Ulmilor, Viedzurii, Diumul Tâlhariilor, Zăpodia Socilor, Podraga, deal și pârâu; mai dăruiește mănăstirii și un loc din pustie „de cealaltă parte” a Podragăi, de la drumul lui Iachim până la Trei Gloduri. Credința domnului și a fiilor săi, Alexandru și Bogdan-Vlad. Sfat domnesc. Blestem. Tăutul logofăt. Scrie Toader diac.³⁾

1503 (7011) septembrie 18, Badeuți. Ștefan vv., domnul Moldovei, întărește lui Ion talmaci, pentru drept credincioasa lui slujbă, satul Ruseni, pe Tutova, cumpărat cu 250 zloți tătarești de la Vlad, fiul Stanei, nepotul lui Rus Toader. Credința domnului și a fiului său, Bogdan vv. Tăutul logofăt. Scrie Ion al lui Popa diac.⁴⁾

1856, noiembrie 11/23, Putna. Raportul asesorului consistorial Teoctist Blajevici către Consistorul Bucovinei în care informează despre sosirea lui la Putna și precizează că săpăturile la mormintele voievodale vor începe la 12/24 noiembrie 1856.⁵⁾

1904, aprilie 22, București. Adresa Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice prin care solicită prefectului din jud. Putna, sprijin moral și material pentru comemorarea a 400 de ani de la trecerea în

eternitate a domnitorului Ștefan cel Mare, în toate școlile din țară (în baza M.O. nr.273 din 3 martie).⁶⁾

1904, iunie 17, București. Direcțiunea Administrației Generale a Personalului și a Siguranței Generale își oferă serviciile pentru sărbătorirea voievodului Ștefan cel Mare în ziua de 4 iulie, în toate comunele rurale, împreună cu învățătorii „pentru ca această serbare să fie înscrisă cu litere nepieritoare în istoria neamului românesc”.⁷⁾

1904. Textul Imnului lui Ștefan cel Mare.⁸⁾

1904, iulie, 1/15-3/16, Putna. Programul serbării de la Putna.⁹⁾

1940, septembrie 20, Vaslui. Proces verbal nr.10274 de constatare a tipării fotografiei ce înfățișează statuia domnitorului Ștefan cel Mare adusă din Chișinău și dăruită orașului Vaslui, de către Guvernul României. Cele 2000 de exemplare au fost predate casierului V. Popovici, prețul fiind de 5 lei.¹⁰⁾

1940, septembrie. Apelul Primăriei orașului Vaslui semnat de generalul I. Rășcanu pentru strângerea de fonduri necesare înfăptuirii cartierului „Ștefan cel Mare”, compus dintr-un parc public, încadrat de Palatul domnesc restaurat și statuia ecvestră a binefăcătorului de la 10 ianuarie 1475.¹¹⁾

INSPECTOR D.J.A.N. IALOMIȚA
Răzvan NECULA

NOTE:

- (1) D.J.A.N. Brașov, colecția Stenner, seria slavă, nr.777, original, slavonă, pergament, pecete atârnată
- (2) D.J.A.N. Vaslui, colecția Documente, 520/1491
- (3) D.J.A.N. Iași, colecția Documente, 911/1, original, slavonă, pergament (46 x 56,5 cm)
- (4) D.J.A.N. Iași, colecția Documente, 340/8, original, slavonă, pergament (27 x 44 cm)
- (5) D.J.A.N. Suceava fond Mitropolia Bucovinei Secția Diverse, dosar 1251, f.8-9, original, limbă germană
- (6) D.J.A.N. Vrancea, fond Prefectura jud. Putna, dosar 17, f.11
- (7) D.J.A.N. Vrancea, fond Prefectura jud. Putna, dosar 17, f.20
- (8) D.J.A.N. Suceava, fond Prefectura județului Rădăuți, dosar 13/1904, f.13
- (9) D.J.A.N. Suceava, fond Prefectura județului Rădăuți, dosar 13/1904, f.9
- (10) D.J.A.N. Vaslui, fond Primăria orașului Vaslui, dosar 9/1940, f.58
- (11) D.J.A.N. Vaslui, fond Primăria orașului Vaslui, dosar 9/1940, f.56

LIRICĂ FRANCEZĂ

ILARIE VORONCA

Moartea voluntară a lui Ilarie Voronca în 1946 a îndoiat poezia franceză căreia fruntașul avangardei românești îi devenise un reprezentant important, dar i-a bulversat și pe prietenii români pe care poetul tocmai îi întâlnește. Cu ce emoție se va citi, la atâția ani distanță, acest ultim poem scris în limba franceză, impregnat de sentimentul morții, mereu prezent în opera lui Voronca.

ÎNSCRIS CU CERNEALĂ SIMPATICĂ

Îmi văd rana sângerând pe fețele altora,
Ochii orbi mă dor,
Surditatea surdului mă face să nu mai aud ce mi se spune,
Picioarele înmuiate mă lasă ca să se regăsească lipite de trunchiul mutilat al ologului,
Cuvintele nu mai reflectă nici o imagine,
Pâine, azur, aer, iubire, iubire
Și pădurile solemne ca niște acvile odihnindu-se
Și mările melancolice precum o amintire a mării.
Cuvintele sunt golite de sens ca niște mânuși desperecheate;
Un răsărit de soare glorios ca o sumetire necioplită,
Și nechezăturile mâinilor și chemarea ca o cascadă,
Luăm grăbiți micul dejun pe iarba încă umedă,
Un abur suav traversează corturile și inimile,
Pomii păcloși și zorii ce se agăță de ei ca o pânză,
Zornăielile vesele ale harnașamentului, depărtate, pe care le alungăm cu o lumină,
Unde sunteți voi, cuvinte spuse în copilăria timpului?
Sunteți ca dăra unui duș pe ciobul unui geam spart în bucăți,
Ca o sete fericită de a bea pe săturate dar care nu mai găsește buzele,
Ca un zbor, ca o muzică, pe care nici o aripă, nici o voce nu le găsesc,
Așa trăiesc acum. Uneori mă gândesc la un prieten mort,
Întorc capul, privesc, dar mereu e o ușă,
Și-mi zic: de ce m-am gândit la el?
El știe acum adevărata substanță a vorbelor
Pâine, iubire, sete, și multe alte lucruri, și alte imagini
Trebuie că au pentru el un sens luminos ca sorii de care te apropii
Și frumusețea, iubirea, îl acoperă cu stofele lor strălucitoare.
Așa trec zilele: Și mai am puțin timp
Doar. Vederea, auzul mă lasă
Precum culoarea e acoperită de praf într-un tablou vechi
Și nu mai poți recunoaște fețele, obiectele pictate acolo.
O casă singură undeva și furtuna și zăpada
Care o înconjoară cu dragoste. O corabie pe mări
Și vântul care se întrece și valurile care se învârt în jurul ei ca niște vișele îndrăgostite.

Iubire, iubire,
O femeie părăsită și masa ei săracă,
Într-o cameră întunecoasă. E singură, se gândește
La o mare pasiune și la un bărbat tânăr
Care n-a apărut vreodată în drumul ei. Vrabiele
Aruncă țipete ce seamănă cu fărâmiturile de pâine
„E ziuă deja”. „E deja noapte...”

GEORGES RIBEMONT - DESSAIGNES

LIBERTATEA SAU CĂLĂUL?

Au revenit morții, toți morții din viață,
Au revenit, i-am văzut, într-o coloană măreață,
Prin primăvară, târându-și bagajele,
Și în fața lor mergea călăul,
Înalt, mătăhălos și gras, cu multă carne pe oase,
Ca un sac cu făină, ca un sac plin de resturi ciolănoase,
Cu izul său de călău care putea apă de colonie și a seu,
Și care pare propriul bagaj,
Dar care totuși cară un bagaj,
Mergeau prin grădini, și o pasăre cânta în apus,
Pe drumuri, și treceau corbii pe sus,
Prin sate, suna un clopot,
Și călăul își ducea propriul bagaj,

O spânzurătoare de stejar, o spânzurătoare mare,
Cânta încetșor, își făcea curaj indecis,
Aerul era curat, drumul larg deschis,
Mai mult: Ceva de băut, văzurăm clar!
Au revenit morții, s-au oprit la cârciumar
Unde se juca belotă, domino, sau la zar,
Călăul zicea: Dominus vobiscum.
Cârciumarul zicea: Încă un rând acum,
Încă un rând, zicea călăul,
Încă un rând, ziceau morții,
Un rând, cel din urmă rând al sorții,
Cel din ur, cel din ur la urma ur, ziceau morții.
Aveau bagajele în mijlocul satului,
Și-au lăsat bagajul dracului,
Toți erau prezenți, cu vinul în colțul gurii lor,
Cu vinul în colțul ochilor,
Cu vinul, zarurile, cărțile în burtă,
Lașitatea, mizeria, mulțumirea surdă,
Horcând seara, cu gura deschisă, picioarele umflate,
Erau de față și-i întrebau pe morți:
Ați venit? - Da, ziceau cei morți.
Și ce-aveți prin bagajele din spate?
O pasăre, zise un mort.
O floare, zise un mort.
Un cântec, zise un mort.
Da' nu-i cam greu bagajul matală?
Și răsdea de călău care ducea o spânzurătoare mare,
Ușoară, ușorică,
Precum o păsărică,
Precum o floriceică,
Precum o muzică.
Și cârciumarul zicea:
Un rând, încă un rând, dau un rând,
Un rând pentru morți, tuturor morților când
Își deschid bagajele?
Atunci din rând a ieșit un mort,
Oasele lui rupte erau prinse cu o sfoară,
Capul ars nu mai avea materie cerebrală.
Deschise cutățul, un cutățul vechi de altădată.
Făcuse atâtea drumuri printr-o lume uitată,
În Rusia, în Boemia, în Polonia, în Grecia,
Bagaj vechi, încă întreg,
Plin de colb, de sânge, de noroi, de jeg,
Și morții râdeau încetșor,
Și călăul cerea de băut, cu un fior
Cârciumarul deschise capacul binșor.
Era frumoasă, era goală,
Era tânără, era pură,
Era ca o pasăre,
Ca o floare,
Ca un cântec ușor.
Era Libertatea.
Și morții au întreat:
Acum, ce vă faceți, fraților?

PATRICE DE LA TOUR DU PIN

JOCUL DE UNUL SINGUR

Pământul era întunecat și părea stingher,
Mulți îl părăsiseră ca să caute aiurea.
Fericirea nu strălucea decât în luciul efemer
Risipit peste tot, unde domneau timpul și firea.
Trasaseră o mulțime de cărări rătăcitoare,
Cu ochii închiși, pradă ameteților legănătoare:
O lua pe acolo fără să sufle, urmându-și pomirea.

Bineînțeles că erau locuri care aduceau a lumină,
Sau a fiorul mării prin crâng de primăvară,
Dar scâldate în vechea și greua lumină, pieziș,
Această mazăgă înmuată care-n privirea celor vii
coboară...
Să mi se spună-n fine despre ochii îngerilor, dacă
temurătoare
Și se întunecă la fel... dacă de sus, totul pare
Ca se clatină, ca un pământ încălzit prea mult înspreseară.

Trebuia să cauți mult un motiv s-o lungești nouă vieți,
Nimeni nu-ți vindea vreunul, nu răsuflea vreunul, căci iată
Oamenii din vremea aceea erau niște caraghioși beți
Ai fi putut compune dansul lor din pași ca de vată
Din sunete disperate, golite forțat de vlagă,
Singura temă comună pe limba lor bleagă
Era mărturia că n-au fost auziți vreodată.

Toate drumurile ducând în adâncuri fine de conștiință,
Acolo unde Marea cea Mare atinge inimile noastre ușor,
Marea cea Mare comună și dungată de prezente ființe
Nu mai oferea un refugiu adevărat călătorilor:
...Scaieți arși, cenuși purtate de vânt și-apoi revenite!
Rămâneau doar cercuri din vâlătăile lor înnegrite...
Vânturile, ca tot restul, trecuseră aiurea în zbor.

Pământul! Fie în toamnă sau în primăvară,
Morții nu mai știau cum să-l fecundeze,
Cei din urmă îngropați se lăsau lui pradă ușoară
Fără să arate următorilor felul în care să-l abordeze,
De câmpurile noastre neștiți, căci nu pot îngrași
Cerul înroșit și auriu ce pregătește zorii târzii,
Sau buzunarele nopții, fără divinitățile ce le împresoară.

Eu nu știam la orele de liniște în ființă
Dacă alții mai căutau încă în golurile lor focuri
Sau dacă se consolau pentru o asemenea neputință
De vreme ce pierduseră rețeta Marilor Jocuri...
Aveau aerul unor animale care izlăz în natură
Care lăsaseră să le scape seiful bucuriei de creatură,
Care făcuseră cu încetul din pustii adâncului lor
scopuri.

Dar într-o zi am simțit Marile Jocuri admirabile
Împletind în jurul meu lungile lor rețele mișcătoare,
Ca o coamă de drumuri de nisip impalpabile,
Și spre propriul orient mă atrăgea fiecare!
Marile Jocuri! cu-atâția ciudați parteneri,
Regulile lor supuse Eternului, uitate și pline de
contrarii,
Din care trebuie să compui Jocul de Unul Singur, viu,
în mișcare!

...Ce de ierburi strivite sunt ir diferite,
Și, răsucit deasupra apei, un cedru pitic,
Atent doar la vânt, la vijeliile demente
Și nu la pasul meu suveran, a ochii ce-asupră-i ridic!
Nu ți s-a spus nimic atunci când erai sămânță?
Nu știi nimic despre ce închișe un suflet, o voință?
- Noi ignorăm chiar și cuvântul divin un pic.

Ah! Pământul și timpul când vor putea veste să ducă,
Să dea sentimentul că omul, această bună întocmire
Este o ființă uimitoare care și-ți să conducă
Și să încante într-un momen. de eternitate subțire!
- Hai, revoltați-vă, ceva din voi să se uimească!
Cine o să ne facă divini, așa cum partea omenească
A făcut mai uman ceea ce era împrejur în fire?

Ce demon obosit murmură minciunile eterne:
Jocul de Unul Singur... să fii Rege... dar să dormi
deseori...
Nu am vrut vreodată aceste onoruri de vis supreme,
Acest refuz al vieții care constrânge să mori
Căscând... Meserie de om, soare și lumină aici,
Meserie de om, pom pitic, meserie de om, ferigi,
Și vânturile care le îndoiaie, o să veniți toate acestea
în zori

Acolo unde cântecul se ridică și compune pământul.
Acolo unde toate Marile Jocuri trec într-unul mai mare.
Într-un concert precum cel al timpului, gândul
Adunând vocile, de la cele celeste la cele imaginare,
Meserie și pasiune a oricărui suflet viu ce se-avântă
În cel mai frumos Joc de Unul Singur, să fii cel care
cântă,
De vreme ce lumea întregă este singura ei locuitoare.
Traducere de Oliviu VLĂDULESCU

REDAȚIA

CRITICĂ - Anghel PAPACIOC, Marcel FOTACHE
PROZĂ - Virgil DASCĂLU
POEZIE, TEATRU - Șerban CODRIN
ESEU, TRADUCERI - Oliviu VLĂDULESCU
FILOZOFIE - Nicolae STAN
ISTORIE, ARHEOLOGIE - Florin VLAD
ARTĂ - Ana-Amelia DINCĂ
MUZICĂ - Nicolae ROTARU, Ștefan NEAGU
ETNOGRAFIE, TRADIȚII POPULARE - Răzvan
CIUCĂ, Cristi OBREJAN
EVENIMENT CULTURAL - Nicolae TACHE, Doina
ROȘCA
INTERVIU, REPORTAJ - Ion ALEGU
MINORITĂȚI - Gh. PĂUN - Ialomițeanu
REDACTOR ȘEF - Gheorghe DOBRE
Culegere și tehnoredactare computerizată - Maria Ioniță

TIGRIS

Tiparul executat la S.C. „Tigris Com” S.R.L.
Slobozia - Ialomița; Cod. 8400; str. Ianache, Lot 2
Tel: 0243 234480; 0744 356 593, E-MAIL: TIGRIS-COM@xnet.ro

Revista poate fi procurată din rețeaua CARTEXIM, de la
sediul redacției și de la Biblioteca Municipală Urziceni

ADMINISTRAȚIA

SLOBOZIA,
Str. Matel Basarab, Nr.26
Centrul Cultural „Ionel Perlea” Et.1
CONT: 25110103192
Suc. CEC Slobozia

Revista „HELIS” figurează în catalogul
publicațiilor interme la nr.9028